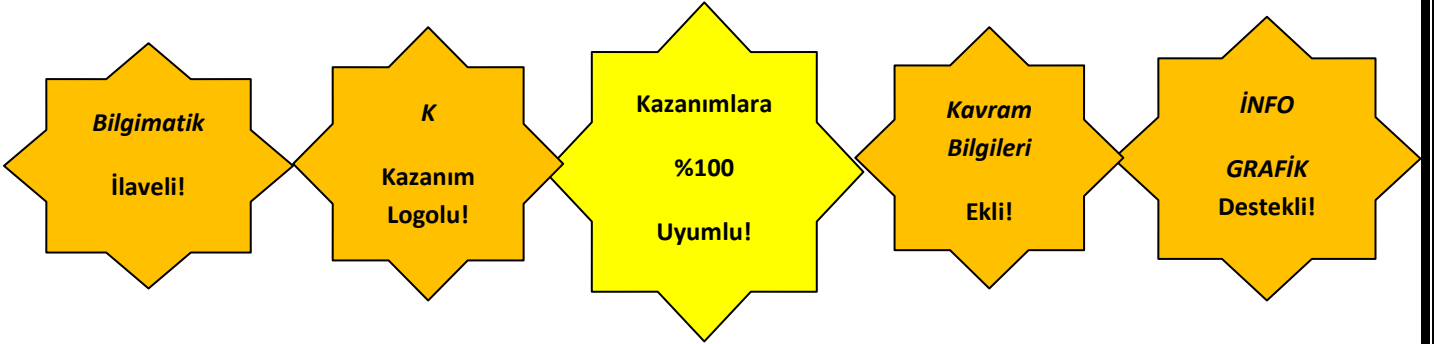

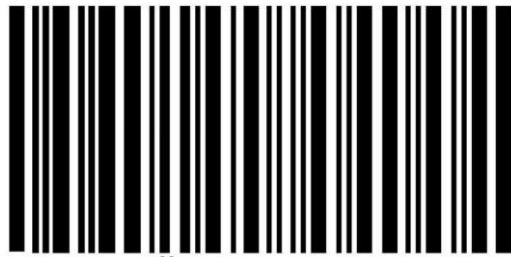

2015-2016 EĞİTİM ÖĞRETİM YILI

TEMEL ORTAÖĞRETİME GEÇİŞ SİSTEMİ (TEOGS)

**T.C. İNKILÂP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK
KAZANIMLARA UYGUN DERS NOTLARI**

Metin ÖZDAMARLAR

**“T.C. İNKILÂP TARİHİ DERSİ KASIM 2015 MERKEZİ SİSTEM SINAVI” SORUMLU OLUNAN
KONULAR VE KAZANIMLAR**

1.ÜNİTE: BİR KAHRAMAN DOĞUYOR	
KONULAR	KAZANIMLAR
Batiya Erken Açılan Kent: Selanik	1. Atatürk’ün çocukluk dönemini ve bu dönemde içinde bulunduğu toplumun sosyal ve kültürel yapısını analiz eder.
Mustafa Kemal Okulda	2. Atatürk’ün öğrenim hayatı ile ilgili olay ve olguları kavrar.
Cepheden Cepheye Mustafa kemal	3. Atatürk’ün askerlik hayatı ile ilgili olay ve olguları kavrar. 4. Örnek olaylardan yola çıkarak Atatürk’ün çeşitli cephelerdeki başarılarıyla askerî yeteneklerini ilişkilendirir.
Dört Şehir ve Mustafa Kemal	5. Atatürk’ün fikir hayatının oluşumuna ve gelişimine etki eden Selanik, Manastır, Sofya ve İstanbul şehirlerindeki ortamın rolünü fark eder.
Mustafa Kemal Liderlik Yolunda	6. Atatürk’ün 1919’a kadar bulunduğu görevler ve yaptığı hizmetleri, üstlendiği Millî Mücadele liderliği açısından yorumlar.
2.ÜNİTE: MİLLÎ UYANIŞ: YURDUMUZUN İŞGALİNE TEPKİLER	
Osmanlı Devleti Hangi Cephede?	1. I. Dünya Savaşı’nda Osmanlı Devleti’nin durumunu, topraklarının paylaşılması ve işgali açısından değerlendirir.
Geldikleri Gibi Giderler Ve Millî Mücadele başlıyor Egemenlik Milletindir	2. Mondros Ateşkes Anlaşması’nın imzalanması ve uygulanması karşısında Osmanlı yönetiminin, Mustafa Kemal’in ve halkın tutumunu değerlendirir. 3. Kuvâ-yı Millîye ruhunun oluşumunu, millî cemiyetleri ve millî varlığa düşman cemiyetlerin faaliyetlerini analiz eder. 4. Mustafa Kemal’in Millî Mücadelenin hazırlık döneminde yaptığı çalışmaları millî bilincin uyandırılması, millî birlik ve beraberliğin sağlanması açısından değerlendirir. 5. Misak-ı Milli’nin kabulünü ve Büyük Millet Meclisi’nin açılışını “ulusal egemenlik”, “tam bağımsızlık” ilkeleri ve vatanın bütünlüğü esası ile ilişkilendirir. 8. Mustafa Kemal’in Millî Mücadeleyi örgütlerken karşılaştığı sorunlara bulduğu çözüm yollarını, onun liderlik yeteneği ile ilişkilendirir.
Büyük Millet Meclisi İsyanlara Karşı	6. Hıyanet-i Vataniye Kanunu’nun çıkarılma gerekçelerini ve uygulama sürecini değerlendirir.
Barış Antlaşması mı, Ölüm Fermanı mı?	7. İstanbul yönetimince imzalanan Sevr Antlaşması’na karşı Mustafa Kemal’in ve Türk milletinin tutumunu değerlendirir.
3. ÜNİTE: “YA İSTİKLÂL, YA ÖLÜM!”	
İlk Zaferimiz Destanlaşan Direniş	1. Kurtuluş Savaşı’nda Doğu ve Güney cephelerinde yapılan mücadeleleri, sebep ve sonuçları açısından değerlendirir.
KASIM MERKEZİ SINAV	

**“T.C. İNKILÂP TARİHİ DERSİ NİSAN 2016 MERKEZİ SİSTEM SINAVI” SORUMLU OLUNAN
KONULAR VE KAZANIMLAR**

ARALIK	İstiklal Milletimindir	2. Batı cephesinde Kuvâ-yı Millîye birliklerinin faaliyetlerini ve düzenli ordunun kurulmasını değerlendirir. 6. Türk milletinin Kurtuluş Savaşı sürecinde elde ettiği askerî başarılarının ulusal ve uluslararası etkilerini değerlendirir.
	Savaşa Rağmen Eğitim Kongresi	3. Kurtuluş Savaşı’nın yaşandığı ortamda Atatürk’ün Maarif Kongresi yaparak Türkiye’nin millî ve çağdaş eğitimine verdiği önemi kavrar.
	Anadolu İnsanının Büyük Fedakârlığı	4. Türk milletinin millî birlik, beraberlik ve dayanışmasının ifadesi olarak Tekâlif-i Millîye Kararları’nın uygulamalarını inceler.
	Dirilişin Destanı: Sakarya	5. Sakarya Meydan Savaşı’nın ve Büyük Taarruz’un kazanılmasında Atatürk’ün rolünü fark eder.
	Hayat Veren Zafer	6. Türk milletinin Kurtuluş Savaşı sürecinde elde ettiği askerî başarılarının ulusal ve uluslararası etkilerini değerlendirir.
OCAK	Savaşa Son Veren Belge	6. Türk milletinin Kurtuluş Savaşı sürecinde elde ettiği askerî başarılarının ulusal ve uluslararası etkilerini değerlendirir.
	Sanat ve Edebiyat Eserlerimizde Kurtuluş Savaşımız	7. Örnek eser incelemeleri yaparak dönemin toplumsal olaylarının sanat ve edebiyat üzerine yansımalarını fark eder.
	4. ÜNİTE: ÇAĞDAŞ TÜRKİYE YOLUNDA ADIMLAR	
	Saltanattan Millî Egemenliğe	1. Millî egemenlik anlayışının güçlendirilmesi sürecinde saltanatın kaldırılmasını değerlendirir.
	Zaferin ve Bağımsızlığın Tescili	2. Sevr ve Lozan Antlaşmalarını karşılaştırarak Lozan Antlaşması’nın sağladığı kazanımları analiz eder.
	Millî Sınırlardan Millî Ekonomiye	3. İzmir İktisat Kongresi’nde alınan kararları, millî iktisat anlayışı ve tasarruf bilinci açılarından inceler.
	Başkent Ankara	4. Ankara’nın başkent oluşunun gerekçelerini açıklar.
	Yaşasın Cumhuriyet	5. Cumhuriyetin ilân edilmesini, Türkiye’de demokrasi rejiminin gerekleri ile bağdaştırarak değerlendirir.
	Çağdaş Devlete Doğru	6. 3 Mart 1924’te kabul edilen kanunların gerekçelerini ve toplum hayatında meydana getirdiği değişimleri fark eder.
	Çok Partili Demokratik Yaşam	7. Atatürk’ün çok partili siyasî hayata verdiği önemi kavrar.
ŞUBAT	Çağdaş Uygarlığa Doğru Adımlar	8. Şapka ve Kıyafet İnkılâbını, tekke ve zaviyelerin kapatılmasını, miladî takvim ve uluslararası saat uygulamasının kabulünü millî kimlik kazanma ve çağdaşlaşma çerçevesinde değerlendirir. 17. Ölçü ve tartıların değişmesini çağdaşlaşma çerçevesinde değerlendirir.
	Hukuk ve Aile	9. Hukuk alanındaki gelişmeleri, Medeni Kanun’un Türk aile yapısında ve kadının toplumdaki yerinde meydana getirdiği değişiklikleri analiz eder.
	Rejim Karşısı Bir İsyan	10. Şeyh Said İsyanını çağdaş, demokratik ve laik Türkiye Cumhuriyeti’ne karşı tepkiler ve uluslararası ilişkiler açısından değerlendirir.
	Kabotaj Bayramı	11. Kabotaj Kanunu’nu millî egemenlik hakları ve Türk denizciliğinde meydana getirdiği gelişmeler bakımından değerlendirir.
	Mustafa Kemal’e Suikast Girişimi	12. Mustafa Kemal’e suikast girişimini cumhuriyete yönelik tehditler çerçevesinde yorumlar.
	Bir Devrin Analizi: Nutuk	13. Büyük Nutuk’un söyleniş amaçlarını, içeriğini ve tarihsel niteliğini kavrar.
	Harf İnkılabından Millet Mekteplerine	14. Harf İnkılâbını ve Millet Mekteplerini, eğitimin yaygınlaştırılması ve çağdaş Türk toplumunun oluşturulması açılarından değerlendirir.
MART		

	Millî Kültürümüz Aydınlanıyor	18. Atatürk'ün millî kültür ve millî kimlik oluşturmak ve geliştirmek için dil ve tarih alanında yaptığı çalışmaları değerlendirir.
	Kubilay Olayı	15. Menemen Kubilay Olayını Türk milletinin cumhuriyet yönetimindeki kararlılığı ve çok partili siyasî hayata etkisi açısından değerlendirir.
	Bir Cumhuriyet Kenti	16. Şehir incelemesi yoluyla Cumhuriyet Döneminde mimarlık ve şehir planlaması alanında yapılan çalışmalara örnekler verir.
	Çağdaş Üniversite Yolunda	19. 1933 Üniversite Reformundan hareketle Atatürk'ün bilimsel gelişme ve kalkınmaya verdiği önemi kavrar.
	Devlet ve Toplum Elele	22. Atatürk Döneminde sağlık alanında yapılan işleri devletin temel görevleri bağlamında inceler.
	Modern Tarımın Doğuşu	23. Atatürk Orman Çiftliği örneğinden yola çıkarak Atatürk'ün modern tarımın gelişimine ve çevre bilincine verdiği önemi fark eder.
	Az Zamanda Çok ve Büyük İşler Yaptık	25. Onuncu Yıl Nutku'ndan hareketle yapılan inkılapları, Atatürk'ün geleceğe yönelik hedeflerini ve Türk milletinin özelliklerini değerlendirir.
	Sanat ve Spor	24. Örnek olaylardan yararlanarak Atatürk'ün sanata ve spora verdiği önemi fark eder.
	Çağdaş Türk Kadını	21. Atatürk'ün kadınlara sağladığı sosyal ve siyasal hakları dönemin çeşitli ülkelerindeki kadın haklarıyla karşılaştırarak değerlendirir.
	Soyadı Kanunu	20. Soyadı Kanunu'nun kabulünün gerekçelerini ve Mustafa Kemal'e "Atatürk" soyadı verilmesini millî kimlik kazanma ve çağdaşlaşma çerçevesinde açıklar.
	5. ÜNİTE: ATATÜRKÇÜLÜK	
	Türk Çağdaşlaşması	1. Atatürkçülüğün amaç ve niteliklerini kavrar.
NİSAN	Atatürk'ü Etkileyen Olaylar ve Fikirler	2. Dönemin şartlarını göz önünde bulundurarak dünyada ve ülkemizde Atatürk'ün düşünce sisteminin oluşmasında etkili olan olaylar hakkında çıkarımlarda bulunur.
	Her şey Güçlü Bir Türkiye için	3. Millî güç unsurlarının Atatürk'ün yönetim anlayışındaki yerini ve önemini kavrar.
	Cumhuriyetle Bir Milletiz	4. Cumhuriyetçilik ilkesinin önemini ve cumhuriyet yönetiminin Türk toplumuna sağladığı faydaları kanıtlara dayalı olarak açıklar.
	Cumhuriyetin Vatandaşlarıyız	5. Bir Türk vatandaşı olarak cumhuriyetin Türk milletine kazandırdığı vatandaşlık temel hak ve sorumlulukları bilincini kazanır.
	Ne Mutlu Türk'üm Diyene!	6. Atatürk'ün milliyetçilik ilkesinden yola çıkarak millî birlik ve beraberliğin önemine inanır. 7. Atatürk'ün "Türkiye Cumhuriyeti"ni kuran Türkiye halkına Türk milleti denir." özdeyişinden hareketle "Ne mutlu Türk'üm diyene !" ifadesinin anlam ve önemini kavrar.
	Halkçılık	8. Millî egemenlik, eşitlik, adalet, demokratik hak kavramlarını Atatürkçü düşünce sistemindeki halkçılık ilkesi ile ilişkilendirir.
	Toplumda Devlet Desteği	9. Devletçilik ilkesinin devlete siyasî, sosyal ve kültürel alanda yüklediği görevleri açıklar. 10. Ulusal ve uluslararası faktörlerin devletçilik ilkesinin benimsenmesindeki etkisini değerlendirir.
	Laiklik	11. Laiklik ilkesinin devlet yönetimi, hukuk ve eğitim sistemi ile sosyal alanda meydana getirdiği değişimlerden yola çıkarak bu ilkenin temel esaslarını fark eder.
	Her Alanda Yenilik	12. İnkılâpçılık ilkesini, Türk ulusunun millî kültür değerlerini geliştirerek çağdaşlaşmasının bir aracı olarak kavrar.
	İnkılapların Temel Dayanağı	13. Atatürk ilkelerinin amaçları ve ortak özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.
	NİSAN MERKEZİ SINAV	

BİRİNCİ DÖNEM TEOG	İKİNCİ DÖNEM TEOG
SINAV: 27-28 KASIM 2015 HAFTASI	SINAV: 28-29 NİSAN 2016 HAFTASI
SON KONU: DESTANLAŞAN DİRENİŞ	SON KONU: HER ALANDA YENİLİK (İNKILÂPÇILIK)
KAZANIM SAYISI: 14	KAZANIM SAYISI: 60

TÜRKİYE CUMHURİYETİ İNKILÂP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERSİNE NASIL ÇALIŞALIM?

Değerli Öğrencilerim,

Bu yıl uygulanacak olan Temel Öğretime Geçiş Sistemi (TEOGS) T.C. İnkılâp ve Atatürkçülük dersinin 1. Merkezi Sistem Sınavı Kasım ayının son haftasında, 2. Merkezi Sistem Sınavı ise Nisan ayını son haftasında olacak. **Birinci sınavda 14, ikinci 46 olmak üzere toplam 60 kazanımdan sorumlu olacaksınız.** Biz öğretmenleriniz size en iyi şekilde sınava hazırlamak için hazırız. Aşağıda T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersine çalışırken kullanabileceğiniz ipuçlarını sunuyorum;

*Günlük en az 20 dakika mutlaka **tekrar saatiniz** olsun.

***Çalışma stiliniz belirleyin.** Kimi öğrenciler not alarak, kimileri okuyarak, kimileri tekrar ederek çalışırlar... **Tarih konularında ideal olan kısa notlar alarak çalışmaktır.**

*Merkezi sistem sınavlarındaki T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük sorularının SBS tarzında kazanımları içeren **paragraf soruları** şeklinde olacağını tahmin ediyoruz. Yorum gücüne dayanan bu sorularda ön temel bilgileri alıp, yorum yapmak yeteneği büyük önem kazanıyor.

***Şifremiz; kazanımlar...** Bir önceki sayfada yer alan kazanımlar soru komisyonu tarafından soru formatına dönüştürülüyor ve soruluyor. Bu yüzden fasikülünüzdeki konuları tekrar ederken kazanımlara göz atmayı unutmayın. Her ünitenin sonunda **ÇIKMIŞ SORULAR FASİKÜLÜNÜZDE** yer alan soruları çözebilirsiniz.

***Takıldığınız soruları mutlaka teneffüslerde getirin.** Biz bir çay az içelim, siz bir soru fazla çözün, sorun değil.

Hepinize güveniyorum. Sizi iyi okullarda görmek bizim için en büyük ödül olacaktır. İyi çalışmalar dilekleriyle...

METİN ÖZDAMARLAR, SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENİ

Konularda geçen, sınavlarda kullanılan, kavramlara TEOG SÖZLÜK kısmında verilmiştir.

Bu fasikül tamamen orijinal olup; Milli Eğitim Bakanlığı ders kitabı, ders kazanımları, geçmiş yıllar sınav soruları temel alınarak Metin Özdamarlar tarafından hazırlanmıştır.

Bu fasikül T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük ders kazanımlarına %100 uyumludur ve fasikülde kazanımları içeren ders notu bölümleri; ilgili işaret ile gösterilmiştir.

Her ünite sonuna ünite özetini içeren, akılda kalıcı bir yöntemle hazırlanan **BİLGİMATİK** bölümleri eklenmiştir.

[INFOGRAFK] ilgili bölümlerde anlaşılmayı destekleyecek **[INFOGRAFİK]**lere yer verilmiştir.

Bölümler **Kavram Bilgileri** ile zenginleştirilmiştir.

1.ÜNİTE: BİR KAHRAMAN DOĞUYOR

BATIYA ERKEN AÇILAN KENT: SELANİK

KAZANIM

Atatürk'ün çocukluk dönemini ve bu dönemde içinde bulunduğu toplumun sosyal ve kültürel yapısını analiz eder.

Selanik, Rumeli'de yer alan bir Osmanlı kentiydi. Limanıyla Ege Denizine açılan şehir, Osmanlı'nın Avrupa ile ticaretinde önemli bir konuma sahipti. **[Ekonomik olarak gelişmiş bir şehirdi. Şehirde gelişmiş bir ticaret hayatı vardı.]**Selanik, Manastır, Üsküp Belgrat ve İstanbul'a demir yolu ile bağlanmıştı. **[Avrupa'daki gelişmeler bu sayede kısa sürede şehre geliyordu.]** **K**

Osmanlı Devleti çok uluslu bir yapıya sahipti. Ülke sınırları içinde Türklerle beraber pek çok farklı millet de bulunuyordu. Selanik şehrinde de Türklerle birlikte Rum, Bulgar, Sırp, Yahudi ve Ermeni gibi milletler yaşamaktaydı. Türkler ise bu milletlere göre çoğunluğu oluşturuyordu. **[Bu çok uluslu yapı şehrin zengin bir kültürel yapıya sahip olmasını sağlamıştır.]** **K**

Bu çok uluslu yapı, konuşulan dil, inançlar, gelenek ve görenekler ülkede çok zengin bir kültürel yapının oluşmasını sağlamıştı. 19. Yüzyıla kadar huzur ve güven içerisinde yaşayan bu milletler, Fransız İhtilali ile ortaya çıkan **Milliyetçilik** düşüncesinde etkilenmişlerdi. Osmanlı toprakları üzerlerinde çıkarları olan emperyalist (sömürgeci) devletlerin de

kışkırtmaları ile isyan edip **bağımsızlık çabası** içerisine girmişlerdi. Bu nedenler 19. Yüzyılda Balkanlar'ın pek çok siyasi çatışmanın olduğu bir bölge olarak tarihe geçmiştir. Balkanlarda ortaya çıkan bu ayrılıkçı fikirler, Osmanlı aydınları arasında yenir arayışlara neden oldu. Fransız İhtilali'nin etkilerini gören bu kişiler isyanları sona erdirmek, **Osmanlının parçalanmasını önlemek için değişik fikir akımları** ortaya attılar. Bunlar;

Osmanlılık: Ülkede yaşayan herkesin din farkı gözetilmeden **eşit** tutulması halinde devletin dağılmaktan kurtulacağını savunuyorlardı. Bu yüzden **Meşrutiyetin ilan ettirilmesi için mücadele ettiler.** Selanik'te örgütlendiler. Düşüncelerini yaymak için gazete ve dergi çıkardılar. Sonuçta 1908'de II. Abdülhamit'e Meşrutiyet'i ilan ettirdiler. **K**

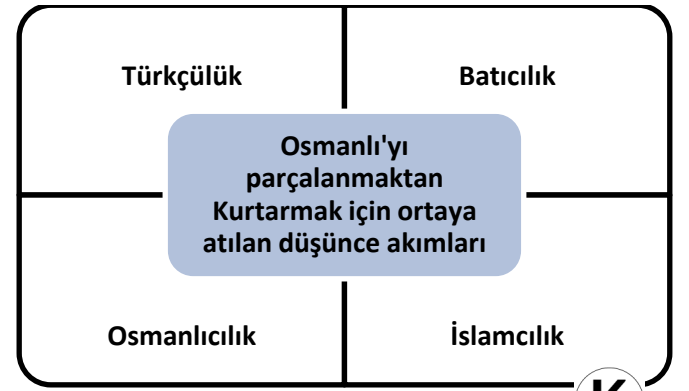
İslamcılık: Bütün Müslümanların, Halifenin egemenliği altında toplanmasını amaçlayan bir düşüncedir.

Batıcılık: Osmanlının kurtuluşunun tek yolunun batıya ayak uydurmak olduğunu belirten bir görüştür.

Türkçülük: Bütün Türkleri tek bir devlet ve bayrak altında toplamak isteyen düşünce akımıdır

*20. Yüzyıl başlarında Osmanlı aydınlarının birçoğu devletin kurtuluşunu meşrutiyet yönetimine geçmekte buluyorlardı. Osmanlılık fikrini savunan bu aydınlar daha çok Selanik'te örgütlenmişler, gazeteler ve dergiler çıkararak düşüncelerini yaymaya çalışmışlardır. Sonunda II. Abdülhamit'e Meşrutiyeti ilan ettirmeyi başarmışlardır.

[INFOGRAFIK]

MUSTAFA'DA ÇOCUKTU

Mustafa Kemal'in ailesi Rumeli'nin fethi sırasında Anadolu'dan getirilerek Selanik'e yerleştirilen Türk boylarına mensuptur. Mustafa Kemal'in babası Ali Rıza Efendi'nin ailesi Aydın'ın Söke tarafından Selanik'e gelmişlerdir. Annesi Zübeyde Hanım, Konya'dan Rumeli'ye göç eden bir ailenin kızıdır.

İyi bir eğitim almış olan Ali Rıza Efendi gümrük memurluğu yapmıştır. Geçim sıkıntısı nedeniyle daha sonra ticaretle uğramıştır. Annesi Zübeyde Hanım ise ev hanımıydı. Okuma yazma da bilen Zübeyde Hanım oldukça kültürlüydü. Aile, dönemin şartlarına göre orta halli bir yaşam sürmüştür. Zübeyde Hanım ile Ali Rıza Bey'in 6 çocuğu vardır. Bunlardan Mustafa ve Makbule dışında Fatma, Ahmet, Ömer, Naciye küçük yaşlarda vefat etmişlerdir.

Çocukluğundan beri aile hayatına büyük önem veren Atatürk, medeniyetin, ilerlemenin merkezinde aile olduğuna inanıyordu. Latife hanım ile de evlenirken zamanın alışlagelmiş geleneklerinin aksine nikâh törenine eşiyle beraber katılmıştır. Yurt gezilerine de birlikte çıkmışlardır.

K

Mustafa Kemal, 1881 yılında Selanik'in Koca Kasım Mahallesi, Islahane Caddesi'ndeki evde doğmuştur. Cumhuriyetimizin 10. Yılında Selanik Belediyesi tarafından Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal'e armağan edilen bu ev, halen müze olarak kullanılmaktadır.

NOTLARIM:

MUSTAFA KEMAL OKULDA

KAZANIM

Atatürk'ün öğrenim hayatı ile ilgili olay ve olguları kavrar.

Mustafa'nın okul çağı gelince annesi ile babası arasında anlaşmazlık yaşandı. Ali Rıza Efendi Mustafa'nın yeni yöntemlerle eğitim almasını istiyordu. Zübeyde Hanım ise Mustafa'nın Mahalle Mektebine gitmesini ve din adamı olmasını istiyordu. Bu anlaşmazlığı Ali Rıza Efendi ustaca halletti. Önce annesinin istediği gibi Mahalle Mektebine başlayan Mustafa iki gün sonra buradan alınarak Şemsi Efendi ilkokuluna başladı.

KAVRAM TABLOSU:

Emperyalist: Yayılmacı, sömürgeci...

Azınlık: Türklere göre sayıları daha az olan Ermeni, Rum, Bulgar, Sırp vb. topluluklar.

Meşrutiyet: Padişahın yanında bir meclisin yer aldığı yönetimi biçimi.

Sömürgecilik: Genellikle bir devletin başka ulusları, devletleri, toplulukları, siyasal ve ekonomik egemenliği altına alarak yayılması veya yayılma istemidir. **Örnek:** Güçlü devletlerin zayıf gelişmemiş devletleri maddi ve manevi değerlerini istediği gibi kullanması.

Milliyetçilik: Kendi ırkını ve kültürünü yaşatmak hatta onu yüceltmek için yapılan çabalar ve bu yolda benimsenen ilkelerdir.

Örnek: Sırp Milliyetçiliği.

MUSTAFA KEMAL'İN EĞİTİM GÖRDÜĞÜ OKULLAR

Sıra	Yapısı	Yeri	Okul adı	Gelişmeler
1	Sivil	Selanik	Mahalle Mektebi	Mustafa Kemal, okula başlama dönemi ile ilgili olarak şunları söylemiştir: <i>“Çocukluğuma dair hatırladığım ilk şey, mektebe gitmek meselesine aittir. Bundan dolayı annemle babam arasında okula gitmem konusunda fikir ayrılıkları vardı. Annem, mahalle mektebine gitmemi istiyordu. Babam, o zaman yeni açılan Şemsi Efendi Mektebine devam etmemi ve yeni yöntemlerle okumam istiyordu. Nihayet babam bu meseleyi ustaca halletti. Önce mahalle mektebine başladım. Böylece annemin gönlü yapılmış oldu. Bir gün sonra da mahalle mektebinden alınıp Şemsi Efendi Mektebine kaydedildim.”</i> K
2	Sivil	Selanik	Şemsi Efendi Mektebi	Bu okul 1873 yılında açılmış Selanik'in ilk özel Müslüman Türk okuluymuş. Bu okulda Mahalle Mektebinden farklı olarak yeni öğretim metotları uygulanmakta; okumayı ve yazmayı kolaylaştıracak araç ve gereçler kullanılmaktaydı. Modern eğitim yapan bu okul, Mustafa'nın fikri gelişimini olumlu etkiledi. Mustafa bu okulda okurken babası öldü. K
3	Sivil	Selanik	Mülkiye Rüştiyesi	Ali Rıza Efendi'nin ölümü üzerine, Zübeyde Hanım, çocukları ile birlikte Selanik yakınlarında yaşayan kardeşi Hüseyin Efendi'nin çalıştığı çiftliğe yerleşti. Çiftlik hayatı nedeniyle Mustafa'nın öğrenim hayatı bir süre aksadı. Babasının “Adam olmak için okumak, öğrenmek şarttır; başka çare yoktur.” Öğüdünü dinleyen Mustafa, annesinin de onayıyla Selanik'e döndü. Burada teyzesinin yanında öğrenimine devam etti ve Mülkiye Rüştiyesine başladı. Bu okulun eğitim süresi 3 yıldır ve devler memuru yetiştiriyordu. Mustafa bu okula başladıktan sonra iki hocası ile anlaşmazlık yaşadı ve okulu bırakmaya karar verdi. Bu sivil okulu bırakması Mustafa'ya askerliğe giden yolu açmış oldu. K
4	Askeri	Selanik	Askeri Rüştiye	Selanik sokaklarında gördüğü üniformalı subaylar Mustafa'nın çok ilgisini çekiyordu. Hele komşusu Kadri Bey'in askeri okula giden oğluna imrenerek bakıyordu. Mustafa bu duygular içerisinde asker olmak için Selanik Askeri Rüştiyesi (ortaokul) sınavlarına girdi ve sınavı kazandı. Böylece üstün başarılarla dolu askerlik hayatı başlamış oldu. İyi bir öğrenci olan Mustafa, kısa sürede bütün öğretmenlerin dikkatini çekti. Özellikle Matematik öğretmeni Yüzbaşı Mustafa Bey onunla yakından ilgilendi. Bir gün Mustafa'nın derste gösterdiği başarılarından etkilenen öğretmeni ona “Senin adın da Mustafa benim adım da. Bu böyle olmayacak, aramızda bir fark bulunmalı. Bundan sonra senin adın Mustafa Kemal olsun” demiştir. <u>Böylece Mustafa, “Kemal” ismini bu okulda almıştır. Görüldüğü gibi Mustafa'nın askerlik mesleğini seçmesinde yaşadığı sosyal çevre etkili olmuştur.</u> K

MUSTAFA KEMAL'İN EĞİTİM GÖRDÜĞÜ OKULLAR

Sıra	Yapısı	Yeri	Okul adı	Gelişmeler
5	Askeri	Manastır	Askeri İdadi	<p>Mustafa Kemal, Selanik Askeri Rüştiyesi'ni bitirdikten sonra 1896 yılında Manastır Askeri İdadisine (lise) başladı. Mustafa Kemal derslerde gösterdiği başarıyla hem öğretmenlerinin hem de arkadaşlarının takdirini kazandı. Bu okulda sınıf arkadaşı Ömer Naci sayesinde edebiyata ve hitabete(güzel konuşma sanatı) ilgi duydu. Mustafa Kemal'in edebiyata ilgisini gören edebiyat öğretmeni Mehmet Asım Bey, ona askerlikle ilgili derslere daha fazla önem vermesini tavsiye etmiştir. Mustafa Kemal, bu uyarıyı dikkate almış ancak edebiyata olan ilgisi her zaman sürmüştür. Genç Mustafa Kemal, askeri öğreniminin yanı sıra yazları izinli olarak Selanik'e döndüğü zaman Fransızca dersler almıştır.</p> <p>Askeri İdadi'de Mustafa Kemal'in sevdiği derslerden biri de tarihti. Tarih öğretmeni Kolağası(Kıdemli Yüzbaşı, Osmanlı ordusunda Yüzbaşı-Binbaşı arasındaki rütbe) Mehmet Tevfik Bey'in bilgisi onda tarih bilinci uyandırmıştır. Mustafa Kemal'in idadide başlayan tarih sevgisi, hayatının sonuna kadar devam etmiştir. K</p>
6	Askeri	İstanbul	Harp Okulu	<p>Mustafa Kemal, Manastır askeri idadisini başarıyla bitirerek 1899 yılında İstanbul Harp Okuluna girdi. 1902 yılında "Teğmen" rütbesiyle mezun oldu. K</p>
7	Askeri	İstanbul	Harp Akademisi	<p>Mustafa Kemal, Harp okulundan sonra eğitimine Harp Akademisinde devam ederek 1905 yılında KURMAY YÜZBAŞI rütbesi ile mezun oldu.Harp Okulunda ve Harp Akademisinde zekası, yetenekleri, üstün kişiliği ile arkadaşları ve öğretmenleri arasında kabul görmüştür. Ülke sorunları ile ilgilenmesi, düşüncelerini cesaretle ifade etmesi öğrencilik yıllarından itibaren onun aydın bir subay olarak tanınmasını sağlamıştır. Bu okullarda, düşüncelerini yaymak için arkadaşlarına konuşmalar yapmış, hatta Harp akademisinde arkadaşlarıyla bu okulda bir gazete bile çıkarmışlardı. K</p>

Şemsi Efendi Mektebi:

Ailede Mustafa Kemal'in gideceği konusunda görüş ayrılığı yaşanması

Askeri Rüştiye:

Askerliğe adım atması.

Askeri idadi:

Edebiyat ve tarihe ilgi duymaya başlaması

Harp Okulu ve Akademisi

Gazetelerden yabancı basını takip etmesi

*Düşünceleri yaymak için faaliyetlere bulunması

*Osmanlı yönetimine eleştiriler getirmesi

[INFOGRAFİK]

ÇOK ÖNEMLİ: Atatürk'ün yetiştiği dönemde ülkede öğretim birliği yoktu. Bir tarafta geleneksel öğretime devam eden dini derslerin ağırlıkta olduğu medreseler; diğer tarafta Batı örneklerine göre kurulmuş mektepler, askeri okullar ve çeşitli meslek okulları vardı. Bunun yanında ülke yaşayan gayrimüslimlerin (Müslüman olmayanlar) açtıkları azınlık okulları ile yabancı devletler tarafından açılan ve son dönemlerde sayıları gittikçe artan yabancı okullar da faaliyetliydi. Bu okulların her biri kendi amaçları doğrultusunda eğitim yapıyordu. Askeri okullar, zamanın en iyi devlet okullarıydı. Burada eğitim parasız olduğu gibi dersler uzman öğretmenler tarafından verilmekte; akılcı, vatansever ve olayları objektif yorumlayabilen öğrenciler yetiştirilmekteydi.

K

CEPHEDEN CEPHEYE MUSTAFA KEMAL

KAZANIMLAR

1-Atatürk'ün askerlik hayatı ile ilgili olay ve olguları kavrar.

2-Örnek olaylardan yola çıkarak Atatürk'ün çeşitli cephelerdeki başarılarıyla askerî yeteneklerini ilişkilendirir.

ASKERİ DEHA MUSTAFA KEMAL:

A) İLK GÖREV YERİ-ŞAM: Kurmay Yüzbaşı Mustafa Kemal öğrenimini tamamladıktan sonra 5 Şubat 1905'te stajını yapmak üzere ilk görev yeri olan Şam'daki 5. Orduya atandı. Bir süre burada görev yaptıktan sonra merkezi Manastır'da bulunan 3. Ordu

K

Karargahı'nda görevlendirildi. Bu karargahın Selanik'teki biriminde çalışmak üzere Selanik'e geldi. Mustafa Kemal'in askerlik hayatında gösterdiği başarılar, hem kendinin hem de Türk milletinin kaderini etkilemiştir. Mustafa Kemal'in iz bıraktığı bazı askeri olaylar şöyledir: 1905'te "Kurmay Yüzbaşı" rütbesiyle Harp Akademisinden mezun oldu ve ilk görev yeri olan Şam'daki 5. Ordu'ya atandı. Burada iki yıl görev yaptı.

B) 31 MART OLAYI: II. Meşrutiyet'in ilan edildikten sonra buna karşı olanlar 13 Nisan 1909'da İstanbul'da gerici bir isyan çıkardı. İsyan, Osmanlı'nın kullandığı *Rumi takvime göre* 31 Mart 1325 tarihine denk geldiği için bu olaya "31 Mart Olayı" dendi. İsyanı bastırmak Selanik'ten gelen bir ordu gönderildi. Hareket Ordusu adı verilen bu ordunun "Kurmay Başkanı" Mustafa Kemal'di. Hatta bu orduya "Hareket Ordusu" ismini bizzat Mustafa Kemal verdi. Bu ordu isyanı bitirip düzeni sağladı. **31 Mart Olayı Mustafa Kemal'in tarih sahnesinde görüldü** K : yerdir.

C) TRABLUSGARP SAVAŞI: 1911 yılında İtalyanlar Trablusgarp'a hücum etti. Osmanlı'yı burada doğrudan asker gönderemedi. Donanma zor durumdaydı. Mısır'da İngiliz işgali altındaydı. Osmanlı Genelkurmayından izin alan bir grup gönüllü subay kılık değiştirerek gizlice Trablusgarp'a gitti. Bunlardan biri de Mustafa Kemal'di. Kendisi bölgedeki yerel halkı örgütledi. Ve başarı ile mücadele etti. Mustafa Kemal'in Yerel halkı örgütlemesi TEŞKİLATÇILIK özelliğinin ne kadar iyi olduğunu gösterir. İtalyanlar 12. adayı işgal edince, Osmanlı'yı barışa zorlamak için Çanakkale boğazının girişini kapatınca ve Balkan savaşları başlayınca Osmanlı barış istemek zorunda kaldı. Trablusgarp, *Uşi Antlaşmasıyla (1912)* İtalyanlara bırakıldı. 12 adanın yönetimi de geçici olarak İtalya'ya bırakıldı. Mustafa Kemal ilk askeri başarısını Trablusgarp'ta kazanmıştır. K

D) BALKAN SAVAŞLARI: 1. Balkan Savaşında Mustafa Kemal Çanakkale Boğazının korunması için kurulan orduya atandı. **Bu görevi sırasında bölgeyi çok iyi öğrendi. İleri de Çanakkale Savaşındaki başarılarında bölgeyi tanınmasının büyük etkisi**

olacaktı. İkinci Balkan Savaşında Edirne'yi geri alan orduda yer aldı. 1914'te Askeri Ateşe olarak Sofya'ya atandı. **K**

E) ÇANAKKALE SAVAŞI: 1914 yılında başlayan I. Dünya Savaşı'nda, Mustafa Kemal Çanakkale Cephesi'nde Arıburnu, Conk Bayırı ve Anafartalar'da büyük başarılar elde etti. Mustafa Kemal'in bu cephedeki düşmanın saldıracağı yeri önceden bilmesi İLERİ GÖRÜŞLÜLÜĞÜNÜ, az bir kuvvetle düşmanı püskürtmesi ve cephe sıkıntısında sadece süngü ile hücum yaptırması ve askerlerini "Ben size taarruzu emretmiyorum, ölmeyi emrediyorum" emri vererek cesaretlendirmesi O'nun ASKERİ DEHA'ya sahip olduğunu gösterir. (ÇOK ÖNEMLİ!!!) Çanakkale cephesindeki askeri başarıları Mustafa Kemal'in tanınmasını, ön plana çıkmasını sağlamıştır... Not: Balkan Savaşları sırasında, 1912'de Mustafa Kemal Gelibolu'da görevliydi. Dolayısıyla bölgeyi yakından tanıyordu. Bu durum Çanakkale Savaşında başarısında etkili oldu. **K**

Disiplin, Çaba ve Zafer:

F) KASKASYA CEPHESİ: Ruslar, 1. Dünya Savaşı'nın başlaması ile Sarıkamış hareketinin ağır kayıpla sonuçlanması üzerine ilerleyip Erzurum, Muş, Bitlis, Erzincan ve Van'ı ele geçirmişlerdi. Mustafa Kemal 16. Kolordu komutanı olarak buraya atandı. Asker sayısını artırdı, yiyecek stok eksikliğini giderdi, haberleşme problemini çözdü. Muş ve Bitlis'i alarak Rusların ilerlemesini durdurdu. Böylece Rusların güneye inmesi engellenmiş oldu. **K**

Milli Sınırlar Önünde:

G) SURİYE CEPHESİ: Mustafa Kemal, 1917'de Suriye'de 7 Ordu Komutanlığına atandı. Buradaki Alman komutanın yanlış uygulamalarına dayanamayarak istifa etti ve İstanbul'a döndü. 26 Ağustos 1918'de 7. Ordu Komutanı olarak bölgeye döndü ve İngilizler ve Arap çeteleriyle mücadele etti. Halep'in kuzeyinde bir savunma hattı oluşturdu.

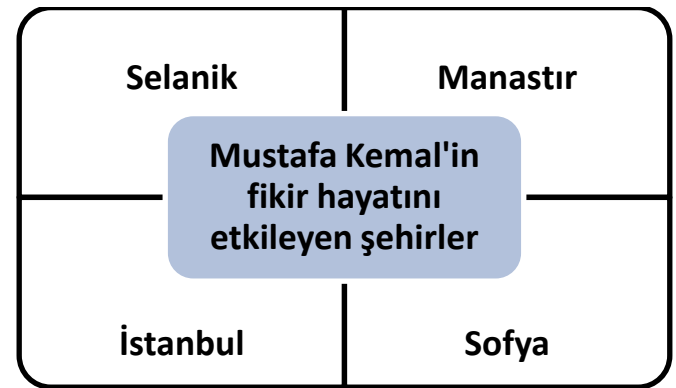
İngilizlerin ilerleyişi durdurdu ve Anadolu'ya girmelerine engel oldu. Mondros Mütarekesi'nin imzalanmasından bir gün sonra, 31 Ekim 1918'de Yıldırım Orduları Grubu Komutanlığına getirildi. **Yani Mondros Antlaşması imzalandığında Mustafa Kemal Suriye'deydi.**

H) KURTULUŞ SAVAŞI: 1. Dünya Savaşı kaybedildi ve ülkemiz işgal edildi. Mustafa Kemal 9. Ordu Müfettişi olarak 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıktı. Kurtuluş Savaşını başlattı. Halkı düşmana karşı birleştirdi. Ordunun başına geçip yurdu düşmandan temizledi ve ülkemizi kurdu. **K**

MÜKEMMEL BİR KOMUTAN: Mustafa Kemal'in görev aldığı tüm cephelerde başarılı olması ne kadar **MÜKEMMEL BİR KOMUTAN** olduğunu, **ASKERLİK TEKNİĞİNİ** iyi bildiğini, **DİSİPLİN VE ÇABA** sahibi olduğunu gösterir. **Cepheden cepheye koşması VATAN ve MİLLET SEVGİSİ'nin en güzel örneğidir. Bu özellikleriyle, Milli Mücadele'nin lideri olarak herkes tarafından kolayca benimsenmiştir.** **K**

Çok önemli not: Mustafa Kemal Birinci Dünya Savaşında üç cephede savaşmıştır. Bunlar; Çanakkale, Kafkas ve Suriye cepheleridir. **K**

[INFOGRAFIK]

NOTLARIM:

DÖRT ŞEHİR VE MUSTAFA KEMAL

KAZANIMLAR

Atatürk'ün fikir hayatının oluşumuna ve gelişimine etki eden Selanik, Manastır, Sofya ve İstanbul şehirlerindeki ortamın rolünü fark eder.

A) SELANİK: Mustafa Kemal'in doğduğu ve çocukluğunu geçtiği coğrafi konum olarak işlek bir liman kenti idi ve tren yoluyla önemli Avrupa şehirlerine bağlıydı. Farklı dillerde yayın yapan gazeteler, basılan kitaplar sayesinde zengin bir kültürel hayat vardı. Bu sayede Avrupa'dan gelen fikir akımları en çok burada yayılıyordu. 1907'den itibaren asker olarak Mustafa Kemal burada görev yaptı. Burada Meşrutiyeti ilan ettirmek için kurulan gizli faaliyet gösteren İttihat ve Terakki Cemiyetine katıldı. Siyasi gelişmeleri yakından takip etti. Fakat bir süre askerlik mesleği ile siyasetin birbirine karıştırılmaması gerektiğine inandığı için bu cemiyetten ayrılmış ve kendini tamamen askerlik mesleğine vermiştir. Selanik, Mustafa Kemal'in yenilikçi olması, farklı yaşam tarzlarını öğrenmesi, kendini geliştirmesi, değişik kültürleri tanınması konusunda etkili olmuştur. **Not:** Mustafa Kemal'in doğduğu Selanik kenti günümüzde Yunanistan'dadır.

B) MANASTIR : Mustafa Kemal'in askeri idadi (lise) okuduğu şehir olan Manastır günümüzde Makedonya'dadır. Mustafa Kemal bu şehre önce eğitim amaçlı gelmişti. Manastır o dönemde askeri okul bulunan bir ordu merkeziydi. Şehirde pek çok ülkenin konsolosluğu olması bu şehri Batı'ya açan önemli bir etkendi. Askeri lisedeyken Mustafa Kemal, Türk tarihi ve kültürü ile ilgili çokça kitap okudu ve tarihi bilinci gelişti. Bu dönemde özellikle Namık Kemal ve Mehmet Emin Yurdakul gibi vatansever ve

özgürlükçü şairlerden etkilendi. Balkanlar azınlık hareketleri yüzünden karışık durumdaydı. 1897'de başlayan Türk-Yunan savaşı Mustafa Kemal'i çok etkiledi. Orduya katılmak için okuldan kaçtı ama yaşı küçük olduğu için kabul edilmedi. Savaşı Türkler kazanmasına rağmen anlaşma masasında zarara uğraması olması O'nu çok üzdü. Manastır'da vatanseverlik duyguları pekişti, fikri altyapısı oluştu, ilk kez ülke sorunlarına ilgi duydu. **K**

C) İSTANBUL: İstanbul, o dönemde Osmanlı'nın başkentiydi ve sosyal, siyasi ve ekonomik açıdan önemli bir yapıya sahipti. Mustafa Kemal ilk olarak Harp okulunda eğitim için 1899'da İstanbul'a geldi ve sonrada görevleri sırasında İstanbul'da bulundu. Özellikle, Harp Okulu ve Akademisi'nde arkadaşları ile dergi ve gazete çıkarması, arkadaşlarına konferans niteliğinde konuşmalar yapması liderlik özelliğinin ortaya çıkmasını sağladı. Yine bu dönemde dünyadan haberdar olmak ve Fransızcasını geliştirmek için Fransızca gazeteler aldı ve Fransız yazarları takip etti. Okuduğu eserler sayesinde akıl ve bilimi temel alan gerçekçi bir fikir yapısı oluştu. (İnkılaplarının ve ilkelerinin temelini oluşturan altyapı) İstanbul'un başkent olması nedeniyle pek çok ülkenin elçiliği ile Osmanlı'nın batıya açılan yüzüydü. İstanbul'da Mustafa Kemal'in kişilik ve fikir yapısı iyice şekillenmiştir. **K**

D) SOFYA: Günümüzde Bulgaristan'ın başkenti olan Sofya'ya, Mustafa Kemal, diğer şehirlerden farklı olarak eğitim amaçlı değil askeri görevi gereği gitmiştir. Sofya Askeri atasesi olarak 1913'te görevlendiren Mustafa Kemal bu şehirde ilk kez bir Avrupa şehrindeki toplum hayatının inceliklerini inceleme fırsatı buldu. Burada düzenlenen balolara, yemeklere katıldı, diplomatlarla bol bol sohbet etti ve fikir sahibi oldu. İleride bunları nasıl kullanabileceği konusunda düşünceler edindi. Özellikle Bulgaristan'da yaşayan Türklerin yaşadıkları yerleri ziyaret etti, parlamentoya katılıp görüşmeleri izledi. Bunların hepsi fikri öngörüsünü arttırdı. Gelecekte yapacakları için deneyim kazanmasını sağladı. Burada düzenlenen bir baloya da Yeniçeri kıyafeti ile katıldı. **K**

SELANİK MUSTAFA KEMAL'İN FİKİR HAYATININ GELİŞİMİNE NASIL BİR KATKIDA BULUNDU?

Selanik, Mustafa Kemal'in yenilikçi olması, farklı yaşam tarzlarını öğrenmesi, kendini geliştirmesi, değişik kültürleri tanınması konusunda etkili olmuştur.

SOFYA MUSTAFA KEMAL'İN FİKİR HAYATININ GELİŞİMİNE NASIL BİR KATKIDA BULUNDU?

Mustafa Kemal bu şehirde ilk kez bir Avrupa şehirindeki toplum hayatının inceliklerini inceleme fırsatı buldu. Burada düzenlenen balolara, yemeklere katıldı, diplomatlarla bol bol sohbet etti ve fikir sahibi oldu. İleride bunları nasıl kullanabileceği konusunda düşünceler edindi. Özellikle Bulgaristan'da yaşayan Türklerin yaşadıkları yerleri ziyaret etti, parlamentoya katılıp görüşmeleri izledi. Bunların hepsi fikri öngörüsünü arttırdı. Gelecekte yapacakları için deneyim kazanmasını sağladı.

İSTANBUL MUSTAFA KEMAL'İN FİKİR HAYATININ GELİŞİMİNE NASIL BİR KATKIDA BULUNDU?

Harp Okulu ve Akademisi'nde arkadaşları ile dergi ve gazete çıkarması, arkadaşlarına konferans niteliğinde konuşmalar yapması liderlik özelliklerinin ortaya çıkmasını sağladı. Yine bu dönemde dünyadan haberdar olmak ve Fransızcasını geliştirmek için Fransızca gazeteler aldı ve Fransız yazarları takip etti. Okuduğu eserler sayesinde akıl ve bilimi temel alan gerçekçi bir fikir yapısı oluştu.(İnkılâplarının ve ilkelerinin temelini oluşturan altyapı) İstanbul'un başkent olması nedeniyle pek çok ülkenin elçiliği ile Osmanlı'nın batıya açılan yüzüydü. İstanbul'da Mustafa Kemal'in kişilik ve fikir yapısı iyice şekillenmiştir.

MANASTIR MUSTAFA KEMAL'İN FİKİR HAYATININ GELİŞİMİNE NASIL BİR KATKIDA BULUNDU?

Manastır'da vatanseverlik duyguları pekişti, fikri altyapısı oluştu, ilk kez ülke sorunlarına ilgi duydu.

[INFOGRAFIK]

MUSTAFA KEMAL LİDERLİK YOLUNDA

KAZANIM

Atatürk'ün 1919'a kadar bulunduğu görevler ve yaptığı hizmetleri, üstlendiği Millî Mücadele liderliği açısından yorumlar.

Çocukluğundan beri askerlik mesleğine özel ilgi duyan Mustafa Kemal kişiliğine uygun bir meslek olan askerliği seçmiştir.

K

Mustafa Kemal, ilk görev yeri olan Şam'da arkadaşları ile gizlice Vatan ve Hürriyet Cemiyetini kurmuştu. Daha sonra bu cemiyetin bir şubesini de Selanik'te açmıştı. Bu açılışa şöyle bir konuşma yapmıştı;

"Arkadaşlar, bu gece burada sizleri toplamaktaki amacım şudur:... Bu talihsiz memlekete karşı önemli görevlerimiz vardır. Onu kurtarmak tek hedefimizdir.... Tarih bugün biz evlatlarına bazı büyük görevler yüklüyor. Ben Suriye'de bir cemiyet kurdum... Buraya da bu cemiyetin temelini kurmaya geldim. Şimdilik gizli çalışmak ve teşkilatı şekillendirmek mecburidir. Sizden fedakârlıklar bekliyorum... Eskimiş olan çürümüş yönetimi yıkmak, milleti hâkim kılmak, özetle vatani kurtarmak için sizi göreve çağırıyorum.

Arkadaşlar! Gerçi bizden önce birçok girişimler yapılmıştır. Fakat onlar başarılı olamadılar. Çünkü işe teşkilatsız başladılar. Bu kuracağımız teşkilat ile mutlaka ve elbette başarılı olacağız. Vatani milleti kurtaracağız."

Mustafa Kemal'in 1919'a kadar üstlendiği bazı görevler şöyledir;

K

Mustafa Kemal'in 1919 yılına kadar üstlendiği bazı görevler

Tarih	Görevi
Nisan 1909	31 Mart olayını bastıran Hareket ordusu içinde yer aldı.
Aralık 1911	Trablusgarp'a gönüllü olarak gitti. İtalyanlara karşı yerli halkı örgütleyerek mücadele etti.
27 Ekim 1913	Sofya ataşemiliterliğine (askeri ateşe) atandı.
25 Nisan 1915	Çanakkale'de İtilaf devletlerine karşı başarı ile mücadele etti.
10 Mart 1916	Kafkas Cephesinde 16. Kolordu komutanlığına atandı.
5 Temmuz 1917	Merkezi Şam'da bulunan 7. Ordu komutanlığına atandı.

YORUM:

K

Mustafa Kemal'in üstlendiği bu görevler kendisine deneyim kazandırmış ve liderlik yeteneğinin ön plana çıkmasını sağlamıştır. Böylece Milli Mücadelenin liderliğini üstlenmiştir.

Mondros Ateşkes Antlaşmasının imzalandıktan sonra İstanbul'a çağırılmış ve Harbiye Nazırlığı emrine çalışırken işgale uğrayan vatanın durumunu anlatmak için, vatanın kurtuluşuna çareler bulmak için padişah ve sadrazamla birçok görüşme yaptı. Bir yandan da Şişli'deki evinde yakın arkadaşları ile buluşup kurtuluşa çareler aramaya başladı. Sonuçta Türk vatanının kurtuluşunu sağlamak ve Türk milletini örgütlemek amacıyla Anadolu'ya geçmeye karar verdi.

1.ÜNİTE: BİR KAHRAMAN DOĞUYOR BİLGİMATİK

*Mustafa Kemal'in doğduğu kent olan Selanik, Avrupa'nın önemli şehirleri ile demiryolu bağlantısı, gelişmiş bir limanı olan, birçok milletin bir arada yaşadığı çok kültürlü bir şehirdi. Şehrin bu yapısı Mustafa Kemal'in gelişimi üzerinde etkili olmuştur.

*Osmanlı Devleti'nin çöküntüden kurtarmak için ortaya atılan düşünce akımları; Osmanlıcılık, Batıcılık, İslamcılık ve Türkçülüktür. Mustafa Kemal'in de savunduğu Türkçülük Kurtuluş Savaşı'nın kazanılmasını sağlamıştır.

*Mustafa Kemal aile hayatına çok önem vermiş

*Mustafa Kemal'in askerlik mesleğini seçmesinde yaşadığı sosyal çevre etkili olmuştur.

*Mustafa Kemal'e, "Kemal" ismi Selanik Askeri Rüstiyesi'ne verilmiştir.

*Mustafa Kemal'in ülke sorunlarıyla ilgilenmeye başladığı okul Manastır Askeri İdadisi'dir.

*Mustafa Kemal'in Harp Akademisinde gazete ve dergi çıkarması, arkadaşlarına konuşmalar yapması LİDERLİK özelliğini gösterir.

*Mustafa Kemal'in tarih sahnesinden görüldüğü ilk yer 31 Mart Olayı'dır.

*Mustafa Kemal ilk askeri başarısını Trablusgarp Savaşı'nda kazanmıştır.

*Trablusgarp Savaşı'nda Mustafa Kemal'in yerlileri bir araya getirerek başarı elde etmesi Teşkilatçılık yeteneğini gösterir.

*Mustafa Kemal'in bilinmesini, tanınmasını, Milli Mücadele'ni önderi olmasını sağlayan cephe Çanakkale Cephesidir.

*Mustafa Kemal'in fikir hayatı üzerinde etkili olan dört şehir: SELANİK, MANASTIR, İSTANBUL ve SOFYA'dır.

*SOFYA'da ateşemileterliğine (askeriasteşe) olarak görev yapan Mustafa Kemal'in bu görevi dış politika ve diplomasi alanında tecrübe kazanmasını sağlamıştır.

*Çocukluğundan beri askerlik mesleğine ilgi duyan Mustafa Kemal kişiliğine uygun bir meslek seçmiştir.

*Mustafa Kemal, Harp Akademisi'nden KURMAY YÜZBAŞI RÜTBESİ ile mezun olmuştur. İlk görevi Şam, 5. Ordudur.

*Mustafa Kemal, bir dönem İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne üye olmuş ama askerlik ve siyaseti karıştırdıkları için istifa etmiştir.

*Mustafa Kemal tarafından Şam'da VATAN VE HÜRRİYET DERNEĞİ kurulmuştur.

*Görev yaptığı cepheler Mustafa Kemal'in tecrübe kazanmasını sağlamış ve liderlik yeteneğinin ön plana çıkmasını sağlamıştır.

ASKERİ ATEŞE NE İŞ YAPAR?

Ataşe, bir ülkenin başka bir ülkedeki diplomatik görevlerinde belirli bir uzmanlık alanı ile ilgili olarak temsil ve bilgi toplama vazifelerini icra eden elçilik görevlisidir. Askeri ataşeler, bağlı oldukları ulusal ordunun temsilcisi olarak elçiliğin askeri danışmanlığını yaparlar ve bilgi toplarlar.

NOTLARIM:

2.ÜNİTE

MİLLİ UYANIŞ: YURDUMUZUN İŞGALİNE TEPKİLER

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI VE OSMANLI DEVLETİ

KAZANIM

I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti'nin durumunu, topraklarının paylaşılması ve işgali açısından değerlendirir.

OSMANLI DEVLETİ HANGİ CEPHEDE?

I. Dünya Savaşının Nedenleri:

K

Birinci Dünya Savaşı 28 Haziran 1914'te bir Sırp Milliyetçinin Saraybosna'da Avusturya-Macaristan Veliht'i ile eşini öldürmesi işe başlamıştır. Bu suikastin bir dünya savaşına yol açmasının iki temel nedeni vardır;

a)SÖMÜRGEÇİLİK YARIŞI: Sanayi İnkılabı sonrası sanayileşen Avrupa devletleri ürettikleri fazla ürünler için **pazar**, sanayileri için de **hammadde** arayışına girdiler. Bu durum Avrupa devletleri arasında sömürge rekabetini hızlandırmış çıkar çatışmalarına neden olmuştur.

b)MİLLİYETÇİLİK AKIMI: Fransız İhtilali'nin yaydığı Milliyetçilik akımı Avrupa'da siyasi ve sosyal hayatta büyük değişikliklere yol açtı. Her milletin kendi geleceğine kendisinin karar vermesi anlamına gelen Milliyetçilik akımı Osmanlı ve Avusturya Macaristan gibi çok uluslu devletlerin yıkımına neden oldu.

GENEL NEDENLER	ÖZEL NEDENLER
Milliyetçilik akımı Sömürgecilik Hammadde ve Pazar ihtiyacı Silahlanma Bloklaşma K	Siyasi birliklerin tamamlanması Fransa-Almanya arasındaki Alsas-Loren kömür havzası sorunu Balkanlara hakim olma mücadelesi Akdeniz'e ulaşma sıcak denizlere inme Panslavizm

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞININ BAŞLAMASI:

Avrupa devletleri arasındaki siyasi ve ekonomik rekabet gruplaşmalara neden oldu. İTTİFAK DEVLETLERİ VE İTİLAFA DEVLETLERİ adı verilen bu gruplara zamanla değişik ülkeler katıldı. Avusturya Macaristan İmparatorluğu, Ferdinand'ın öldürülmesi üzerine Sırbistan'a savaş açtı. Rusya Sırbistan'ın yanında yer aldı... Fransa ve İngiltere'de Rusya'yı destekledi. Almanya ise Avusturya-Macaristan İmparatorluğunun yanında yer aldı. Savaşın başlarında tarafsızlığını ilan eden İtalya bir süre Almanya'nın yanında ayrılarak İtilaf devletlerinin yanında savaşa girdi.

K

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞINDA TARAFLAR	
İTTİFAK DEVLETLERİ	İTİLAFA DEVLETLERİ
Almanya	İngiltere
Avusturya-Macaristan	Fransa
İtalya	Rusya
SAVAŞA SONRADAN KATILANLAR	
Osmanlı Devleti	İtalya
Bulgaristan	ABD
	Yunanistan
	Romanya

İTİLAFLAR VE İTTİFAK DEVLETLERİNİN OSMANLI ÜZERİNDEKİ PLANLARI K

ÜLKE	Osmanlı Üzerindeki Planı	ÜLKE	Osmanlı Üzerindeki Planı
ABD	Bağımsızlığını yeni kazanmış olmasına rağmen, hızla gelişmiştir. Osmanlı ülkesinde hastane, okul, matbaa kurarak siyasi ve ekonomik hâkimiyetini arttırmıştır.	İNGİLTERE	Sömürgelerine giden yol Osmanlı üzerinden geçtiği için 19. yüzyıla kadar Osmanlının toprak bütünlüğü korudu. Ama daha sonra Osmanlı, Almanya'ya yaklaşıncaya, Ortadoğu petrolünü ele geçirmek için Arapları Osmanlıya karşı kışkırtmıştır.
AVUSTURYA-MACARİSTAN İMPARATORLUĞU	Osmanlı Devleti'nin Avrupa'daki topraklarını alarak Ege Denizine ulaşmayı planlıyordu. Osmanlı gibi çok uluslu bir imparatorluktu. Bu durum varlığını tehdit ediyordu. Ayrıca Rusya'nın Pan Slavizm politikası toprak bütünlüğünü etkileyince Osmanlı ile aynı tarafta 1. Dünya Savaşına girdi.	İTALYA	Yeni gelişmekte olan bir devlet olarak Osmanlı'dan toprak koparabilmek için büyük devletlerin desteğine ihtiyaç duymuş ve onlarla hareket etmiştir.
RUSYA	İstanbul ve Çanakkale Boğazlarını ele geçirerek Sıcak denizlere inmeyi ve başkenti İstanbul olan bir Slav imparatorluğu kurmayı planlıyordu. Bunun içinde Osmanlı içersindeki Ortodokslar K teşvik etti.	ALMANYA	Ortadoğu'da etkin olabilmek için ekonomik yatırımlar ve askeri uzmanlar göndererek hem ekonomik hem de askeri yönden etkinliği arttırmaya çalışmıştır. Birliğini geç tamamladığı için biran önce İngiltere gibi sömürgelerini arttırmak istiyordu.
		FRANSA	Osmanlı içersindeki azınlıkları kışkırtarak toprak koparmayı planlıyordu.

OSMANLI DEVLETİNİN BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞINA GİRMESİ; K

Osmanlı Devleti'nin topraklarının geniş olması, coğrafi konumunun uygun olması nedeniyle her iki taraf içinde önem kazanıyordu. Almanya yanında savaşa girerse savaşta yükünün azalacağını, padişahın halife sıfatı sayesinde tüm Müslümanları savaşa katmayı düşünüyordu. İtilaflar ise savaşı geniş bir alana

yayılmaması için Osmanlının savaşa girmesini istemiyorlardı.

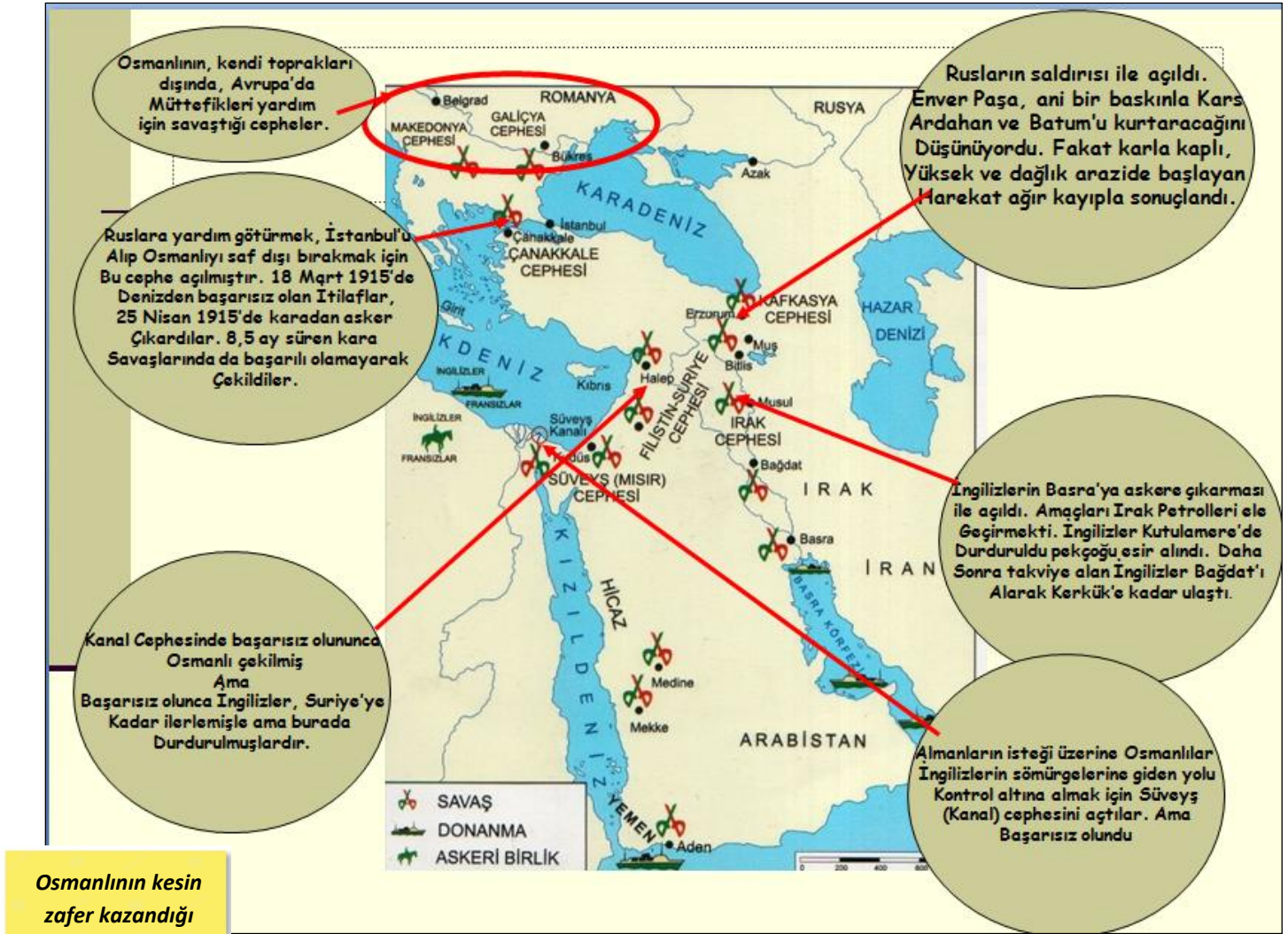
Sonuçta Osmanlı yöneticileri savaş Almanya yanında girme kararı aldılar. İngilizlerden kaçan iki Alman gemisi (GOEBEN VE BRESLAU) Osmanlıya sığınınca Osmanlı bu gemileri satın aldığını duyurdu. Gemilerin isimleri YAVUZ ve MİDİLLİ yapıldı. Bu gemiler aynı gece Karadeniz'e açılarak Rus limanlarını bombalayınca Osmanlı savaşa girmiş oldu.

NOTLARIM:

K

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞINDA OSMANLININ SAVAŞTIĞI CEPHELER [INFOGRAFIK]

Osmanlı Devletinin Birinci Dünya Savaşında Savaştığı Cepheleler

K

Toprakları içinde

Toprakları dışında

Savunma

- *Irak
- *Çanakkale
- *Suriye-Filistin

Taarruz

- Kanal
- Kafkas

- *Galiçya
- *Romanya
- *Mekodonya

Cephe sayısının fazla olmasına Osmanlının toprak genişliği neden olmuştur.

MUSTAFA KEMAL'İN BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞINDA SAVAŞTIĞI CEPHELER:

- ✓ Çanakkale
- ✓ Kafkas
- ✓ Suriye

K

CEPHELERDE DÜŞMANLAR:

Çanakkale: İngiltere ve Fransa

Suriye-Filistin: İngiltere

Kafkas: Rusya

Kanal: İngiltere

Irak: İngiltere

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞININ SONA ERMESİ

Osmanlı Devleti Birinci Dünya Savaşı uzayınca asker ve malzeme yetersizliği yüzünden zor durumda kaldı. Bulgaristan'ın savaştan çekilmesiyle Osmanlı'nın Avusturya ve Almanya ile bağlantısı kesildi. Bu yüzden ateşkes istemek zorunda kaldı.

GELDİKLERİ GİBİ GİDERLER:

KAZANIMLAR

1.Mondros Ateşkes Anlaşması'nın imzalanması ve uygulanması karşısında Osmanlı yönetiminin, Mustafa Kemal'in ve halkın tutumunu değerlendirir.

2.Kuvâ-yı Millîye ruhunun oluşumunu, millî cemiyetleri ve millî varlığa düşman cemiyetlerin faaliyetlerini analiz eder.

Mondros Ateşkes Antlaşması

Tarih: 30 Ekim 1918

Yer: Limni adası Mondros Limanı
Agememnon adlı savaş gemisi

İmzalayanlar:

Osmanlı adına: Rauf Bey (Bahriye Nazırı)

İtilaf Devletleri Adına: Amiral Calthorpe
(Akdeniz Kuvvetleri Komutanı)

MONDROS ATEŞKES ANTLAŞMASI VE MADDE YORUMLARI

(30 EKİM 1918)

MADDE	YORUM
Çanakkale ve İstanbul boğazları açılacak ve bu yerdeki istihkâmlar ¹ , İtilaf Devletleri tarafından işgal edilecektir. (1. Madde)	<i>*İstanbul ve Anadolu arasındaki bağlantı kesilmiştir.</i> <i>*İstanbul'un güvenliği tehlikeye girmiştir.</i>
Sınırların korunması ve iç güvenliğin sağlanması için bırakılacak bir miktar kuvvet dışında Osmanlı ordusu derhal terhis ² edilecektir. (5. Madde)	<i>*Osmanlının savunma gücü ortadan kaldırılmıştır.</i> <i>*İtilaf Devletleri, Anadolu'yu işgal etmelerini engelleyecek güçleri ortadan kaldırmayı amaçlamışlardır.</i>
4.İtilaf devletleri,güvenliklerini tehdit edecek bir durumda,istedikleri herhangi bir stratejik noktayı işgal edebilecekler. (7. madde)	<i>*Antlaşmanın en ağır maddesidir. İtilaf Devletleri Anadolu'da istedikleri yerleri işgal edebilmek için hukuki bir dayanak elde etmişlerdir.</i> <i>*Anadolu'nun tamamı işgal tehdidi altına girmişlerdir.</i>
İtilaf devletleri, Osmanlı demiryollarından istifade edecek ve Osmanlı ticaret gemileri İtilaf Devletlerinin hizmetinde bulundurulacaktır. (8. Madde)	<i>*İtilaf Devletleri Osmanlı Devletinin ulaşım ve ekonomik imkânlarını kendi çıkarları doğrultusunda kullanmak istemişlerdir.</i>
Toros tünelleri İtilaf devletleri tarafından işgal edilecektir. (10. Madde)	<i>*İtilaf devletleri önemli geçit yerlerini kontrol ederek Osmanlı ülkesindeki ulaşımı denetim altına almak istemişlerdir.</i>
Hükümet haberleşmesi dışında telsiz, telgraf ve kabloların denetimi İtilaf Devletlerinin denetimine geçecektir. (12. Madde)	<i>*İtilaf devletleri ulaşım ve haberleşme hatlarını kontrol ederek işgallerin diğer bölgelerde duyulmasını ve Türk halkının organize olarak işgaller karşı koymasını engellemek istemişlerdir.</i>
Doğudaki Altı vilayette (Erzurum, Van, Diyarbakır, Elazığ, Sivas, Bitlis) bir karışıklık çıkması halinde, İtilaf devletleri,bu vilayetlerden herhangi bir kısmını işgal edebilecekler. (24. madde)	<i>*Bu madde ile Doğu Anadolu'da bir Ermeni Devleti kurulması amaçlanmıştır.</i>

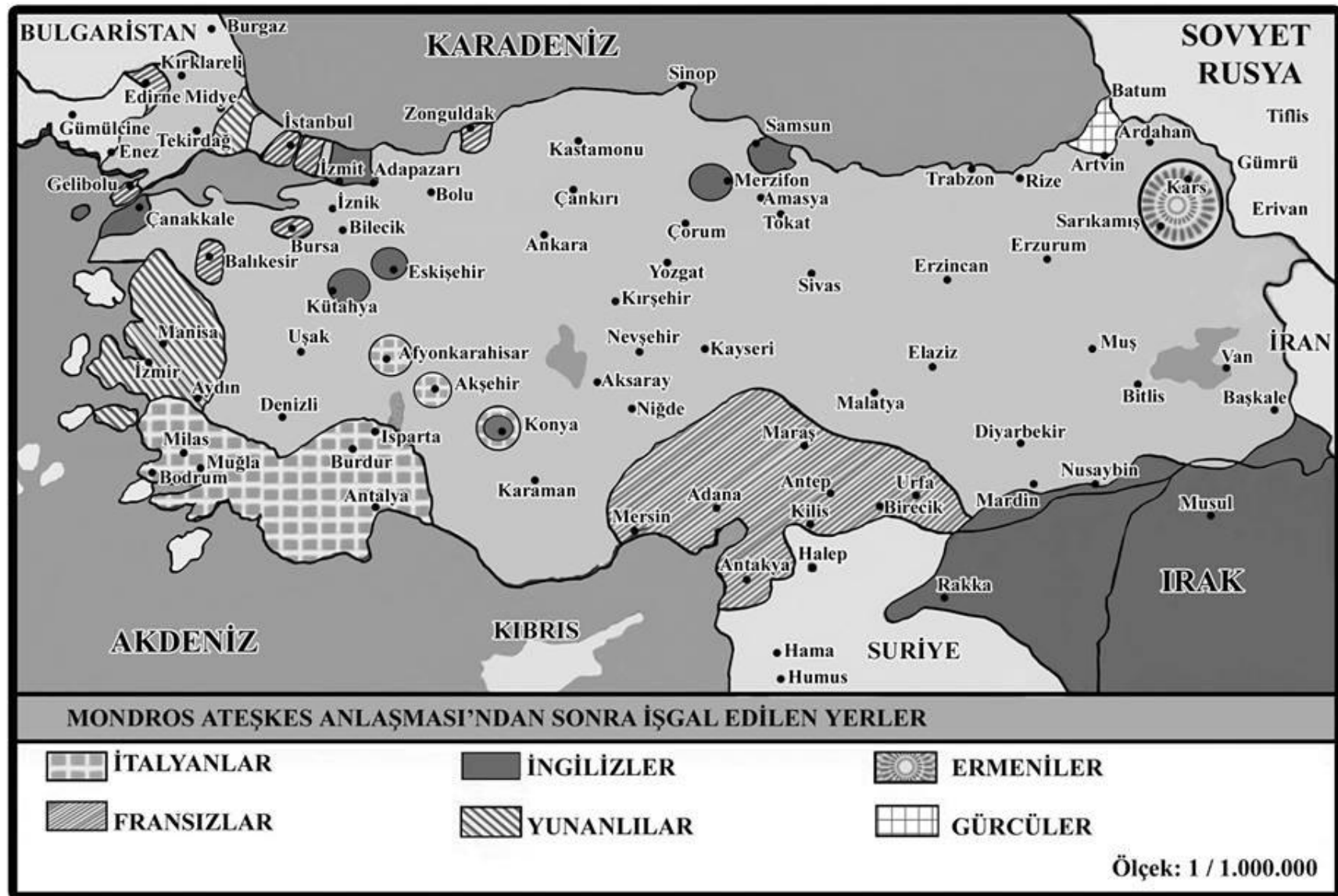
UNUTMAYIN!!!

İtilaf Devletleri ateşkes hükümlerini her türlü yoruma açık şekilde hazırlamışlardı. Böylece istedikleri gibi uygulayacaklardı.

Mondros Ateşkes Antlaşması itilaf devletlerinin kendi aralarında daha önceden yaptıkları gizli antlaşmalara dayanıyordu. Toplam 25 maddeden oluşan antlaşmanın önemli maddeleri şunlardır:

¹ Düşman saldırısını durdurmak, düşmana karşı savunma yapmak amacıyla düzenlenmiş yerler.

² Askerleri ordudan bırakma.

MONDROS ATEŞKES ANTLAŞMASINDAN SONRA İŞGALLER:

Ateşkes Antlaşması savaşı bitiren geçici bir antlaşmadır. Asıl durum barış antlaşması imzalandıktan sonra ve hükümetler tarafından onaylanmasına rağmen itilaf devletleri barış antlaşmasını beklemeden Osmanlı topraklarını işgal etmeye başladılar. Mondros'tan sona işgal edilen yerler şöyledir:

İNGİLİZLER	Musul, Antep, Urfa, Maraş (Dana sonra bu üç şehri yaptıkları bir antlaşma ile Fransızlara bıraktılar) Ayrıca Afyon, Eskişehir, İzmit, Samsun, Merzifon ve Batum'a asker çıkardılar. MONDROSTAN SONRA İLK İŞGAL EDİLEN YER: MUSUL/ 3 KASIM 1918
FRANSIZLAR	Adana ve çevresini
İTALYANLAR	Antalya ve Konya
YUNANLILAR	İzmir ve çevresini
ERMENİLER	Kars ve Sarıkamış çevresini
GÜRCÜLER	Batum ve çevresini

MONDROS ATEŞKES ANTLAŞMASI HAKKINDA TUTUMLAR:

***İstanbul Hükümeti:** İşgalleri kolaylaştırmak için elinden geleni yaptı. Hatta Anadolu'ya nasihat heyetleri göndererek işgallerinin geçici olduğunu ve karşı konulmaması gerektiği konusunda halkı ikna etmeye çalıştı. **K**

***Mustafa Kemal:** Mondros Ateşkes antlaşmasının maddelerinin açık olmadığını ve her türlü yoruma açık hazırlandığına inanıyordu. Mustafa Kemal 5 Kasım 1918'de Sadrazam İzzet Paşa'ya çektiği telgrafta antlaşma şartlarının yanlış uygulanabileceğine bu yüzden ordunun terhis edilmemesi gerektiğini söyledi. Ardından emrindeki 7. orduyu dağıttı ve Genelkurmay'ın emrine girdi. Bu telgrafta Mondros Ateşkes Antlaşması ile ilgili görüşlerini şöyle belirtmişti; **K**

“... Suriye sınırını, Suriye vilayetimizin kuzey sınırı saymakla beraber bu konuda başkaca bir görüş ve karar var ise bildirilmesi gerekir. Suriye’de bıraktığımız ve bizimle bağlantısı olan hiçbir askerî birlik yoktur. Hicaz’da bir hareketli birliğimiz vardır. Onunla da telsizle bile bağlantımız yoktur. “Kilikya” dolaylarının “Adana” ilinin önemli bir bölümünü kapsadığı biliniyor ise de sınırı bilinmemektedir. Bunun açıklanması gerekir.”
(Atatürk’ün Tamim, Telgraf ve Beyannameleri, s. 19.)

H. Atatürk

Ayrıca Mustafa Kemal Ateşkes antlaşması hakkında şöyle düşünüyordu;

K

“Mondros Ateşkesi, Osmanlı Devleti’nin müttefikleriyle beraber sürüklendiği acı mağlubiyetin yüz kızartacak bir sonucudur. Bu ateşkes maddeleri, Türk topraklarını, yabancıların işgaline sunmuştur.”
(Nutuk, s. 791.)

H. Atatürk

Wilson Prensipleri (İlkeleri)

ABD Başkanı Wilson Birinci Dünya Savaşından sonra 8 Ocak 1918'de bazı ilkeler yayımladı. 14 maddeden oluşan bu ilkelerde; **gizli antlaşmalar yapılmamasını, antlaşmaların açık ve şeffaf olmasını, yenilen devletlerin yenilen devletlerden toprak almamasını, milletlerin çoğunluk olduğu yerlerde kendilerine bağımsızlık tanınmasını, Türklerin çoğunlukta olduğu yerlerden hâkimiyetin onlara ait olmasını ve Boğazların tüm milletlere açık olmasını istedi. Wilson İlkelerinde yer alan "Yenen devletler yenilen devletlerden toprak almayacaktır" maddesi savaşın bitişini hızlandırmıştır.**

PARİS BARIŞ KONFERANSI

(18 OCAK 1919)

Toplanma Amacı: Birinci Dünya Savaşı sonunda yenilen devletlerle yenilen devletler arasında yapılacak barış antlaşmalarının şartlarını belirlemek.

K

Konferansın İki Önemli Gündem Maddesi:

- 1- Savaş sonrası Avrupa haritasını yeniden çizmek.
- 2- Osmanlı topraklarının paylaşım planını yeniden yapmak. [İtilaf Devletleri Birinci Dünya Savaşı öncesinde zaten Osmanlıyı gizli anlaşmalarla paylaşmışlardı. Ama kendisine Boğazlar ve İstanbul verilen Rusya'nın 1917'de Bolşevik ihtilali sonrasında savaştan çekilmesi İtilaf Devletlerinin yeni bir paylaşım planı yapmasını gerektirdi.]

Katılan Ülkesi sayısı: 32

Başkanlık Eden Ülkeler: ABD, Fransa ve İngiltere

İtilaf devletleri, Paris Barış Konferansında, ABD Başkanı Wilson tarafından belirlenen ilkelere ters düşmemek ve sömürge düzenini devam ettirmek üzere MANDA VE HİMAYECİLİK adı verilen yeni bir sistem ortaya koydular.

KAVRAM TABLOSU:

Manda ve Himaye: Kendisini idare edemeyecek kadar zayıf ve güçsüz ülkelerin güçlü devletler tarafından yönetilmesi sistemi. **Örnek:** İngiliz Mandası, Amerikan Mandası vb.

İZMİR'İN İŞGALI

K

(15 Mayıs 1919)

Birinci Dünya Savaşından önce Batı Anadolu Bölgesi İtalya'ya vaat edilmişti. Ama İngiltere burada güçlü İtalya yerine kolaylıkla yönlendirebileceği bir Yunanistan'ın olmasını çıkarlarına uygun buldu. Paris Barış Konferansında bu yüzden İzmir'i Yunanlıların işgal edilmesine karar verildi. **Bu durum İtilaf devletleri arasında görüş ayrılığı bulunduğunu göstermektedir.**

Yunanlılar İtilaf Devletlerinin donanmasının da desteği ile 15 Mayıs 1919'da İzmir'i işgal ettiler. İşgal ettikleri yerlerde katliama giriştiler. İzmir'in işgali Anadolu'da geniş yankı buldu.

CEMİYETLER

K

Osmanlı devletinin Mondros'tan sona başlayan işgallere sessiz kalması üzerine Türk halkı işgallere karşı sessiz kalmayacağını gösterdi. Bu amaçla **Anadolu'nun pek çok yerinde cemiyetler kuruldu.** Bu cemiyetler, halkın direnişe karşı önce protesto mitingleri düzenlediler, protesto telgrafları çektiler. Silahlı direniş için hazırlık yaptılar. Basın yoluyla işgallerin haksızlığını dünyaya duyurmayı amaçladılar.

Bununla birlikte azınlıklar ve bazı Osmanlı vatandaşları da işgallerin kolaylaştırmasını sağlamak, devlet kurmak, değişik çıkarlar elde etmek için cemiyetlerde kurdular.

■ **BU YÜZDEN CEMİYETLERİ KENDİ ARASINDA MİLLİ VARLIĞA YARARLI CEMİYETLER VE**

MİLLİ VARLIĞA ZARARLI CEMİYETLER olarak
ikiye ayırıyoruz.

MİLLİ VARLIĞA YARARLI CEMİYETLER: **K**

A) Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan

Cemiyeti: 1919'da Sivas'ta kuruldu. Ülkenin birliği ve bağımsızlığı için İtilaf devletlerine karşı protesto mitingleri düzenledi, telgrafları çekti.

B) Trakya Paşaeli Müdafaa-i Hukuk

Cemiyeti: 1918'de Edirne'de kuruldu. Bölgedeki Yunan işgaline direnmek ve iddialarına cevap vermek amacındaydı.

C) İzmir Müdafaa-i Hukuk-i Osmaniye Cemiyeti:

İzmir'de çoğunluğun Türklere ait olduğunu tüm dünyaya duyurmak ve ispat etmek amacıyla kuruldu. Direniş hareketlerine silah ce cephane sağladı.

D) Vilayat-i Şarkıye Müdafaa-i Hukuk-ı

Milliye Cemiyeti: Doğu illerimizde kurulacak Ermeni devletine karşı kuruldu. Gazete çıkararak (Vatan/Fransızca; Hadisat/ Türkçe) propaganda yaptı.

E) Trabzon Muhafazai- Hukuk-ı Milliye

Cemiyeti: Doğu Karadeniz'de hak iddia eden Rum ve Ermenilerle mücadele etmek için 1918'de kuruldu.

F) Kilikyalılar Cemiyeti:

Adanalılar, Tarsuslular, Maraşlılar ve Antepililer tarafından 1918'de kuruldu. Bölgedeki işgallere karşı direnişi örgütlemek amacındaydı.

G) Milli Kongre Cemiyeti:

70 kadar cemiyetin ikişer temsilcisinin katılımı ile 1918'de İstanbul'da kuruldu. Amacı dünyada Türkler aleyhinde yapılan olumsuz propagandalara yayın

yoluyla cevap vermektir. Diğer cemiyetlerin aksine amacı bölgesel değil ulusal olan bir cemiyettir.

Yararlı Cemiyetlerin adlarında neden hep "Müdafaa-i Hukuk", "Muhafaza-i Hukuk" kelimeleri geçiyor?

Cevap: Türk halkının işgaller karşısında yaptığı meşru müdafaa hakkını koruma, işgallere karşı çıkmaydı ve bu yasal hakkıydı.

YARARLI CEMİYETLERİN ORTAK ÖZELLİKLERİ:

1. Mondros Ateşkes Antlaşmasından sonra (İzmir'in işgal edilmesiyle) kuruldular.
2. Düşman işgalini önlemek ve Türk milletinin bağımsız yaşamasını sağlamayı amaç edinmişlerdir.
3. Önceleri yayın yoluyla mücadeleyi, sonraları silahlı mücadeleyi benimsemişlerdir.
4. Türk halkını teşkilatlandırmak için bölgelerinde kongreler toplamışlardır.
5. Ortaya çıkmalarında Türk milliyetçiliği vardır; milli mücadelenin temelini atmışlardır.

MİLLİ VARLIĞA ZARARLI CEMİYETLER:

1-AZINLIKLAR TARAFINDAN KURULANLAR:

- A) **Mavri Mira Cemiyeti:** Amacı Bizans devletini yeniden diriltmek,Ege Bölgesinde çeteler kurarak Yunan işgalini kolaylaştırmaktı.
- B) **Pontus Rum Cemiyeti:** Amacı Samsun merkez olmak üzere Doğu Karadeniz'de bir Rum devleti kurmaktır.
- C) **Hınçak ve Taşnak Cemiyeti:** Ermeniler tarafından kurulan bu cemiyetlerin amacı Doğu'da bir Ermeni devleti kurmaktır.

AZINLIKLAR TARAFINDAN KURULAN ZARARLI CEMİYETLERİN ORTAK ÖZELLİKLERİ:

1. İtilaf devletlerini destekleyerek işgallerin genişlemesine neden olmuşlardır.
2. Milli Mücadele sırasında Türk halkının işgallere karşı örgütlenmesine engellemeye çalışmışlardır. (Örneğin Trabzon'daki bir Rum matbaası, Trabzonlu Rumlara karşı haklı uyanık olmaya çağıran *İstiklal Gazetesini* basmamıştır.)
3. Milli Mücadele döneminde ayaklanmalar çıkararak işgallere karşı etkili bir silahlı mücadele yapılmasını engellemişlerdir.

2-TÜRKLER TARAFINDAN KURULANLAR:

- A) **Kürt Teali Cemiyeti:** Amacı Doğu illerimizi kapsayacak ayrı bir devlet kurmaktır.
- B) **Hürriyet ve İtilaf Fırkası:** 1911'de İttihat ve Terakki Cemiyetine karşı kuruldu. Mondros'tan sonra Milli Mücadeleye muhalefet etti.
- C) **İngiliz Muhipleri Cemiyeti:** Amacı İngiliz mandasını sağlamaktır.
- D) **İslam Teali Cemiyeti:** Amacı İngilizlerin desteğini sağlayarak saltanat ve hilafetin devamını sağlamaktır.

TÜRKLER TARAFINDAN KURULAN ZARARLI CEMİYETLERİN ORTAK ÖZELLİKLERİ:

1. İstanbul Hükümeti ve İtilaf Devletleri tarafından desteklenmişlerdir.
2. Manda ve Himaye fikrini savunarak işgallere karşı milli birlik ve beraberliğin sağlanmasını engellemişlerdir.
3. Anadolu'da TBMM'ye karşı çıkan ayaklanmaları desteklemişlerdir.

Hemen hemen her zararlı cemiyetin faaliyetlerine karşı o bölgede yararlı cemiyetler kurulmuştur. Örneğin,

Mavri Mira Cemiyeti → İzmir Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti

Pontum Rum Cemiyeti → Trabzon Muhafaza-i Hukuk-u Milliye Cemiyeti

Hınçak ve Taşnak Cemiyetleri → Vilayet-i Şarkıye Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti

ÇOK ÖNEMLİ: Milli Varlığa yararlı cemiyetler bölgesel olarak kurulmuştu. Yani her cemiyet kendi bölgesinin işgalden kurtarılmasına önem veriyordu. Yurdun tamamını kurtarmak amacını güden cemiyet yoktu. Bunun farkında olan Mustafa kemal, **birleştirici ve bütünleştirici gücünü kullanarak** tüm yararlı cemiyetleri Sivas Kongresinde **ANADOLU VE RUMELİ MÜDAFAA-İ HUKUK CEMİYETİ** adı altında birleştirmiştir.

KUVAY-I MİLLİYE: İşgallerin ardından işgale uğrayan bölgelerde halk tarafından oluşturulan silahlı birliklere **Kuvay-ı Milliye (Milli Kuvvetler)** adı verilir. Düzensiz, disiplinsiz, ihtiyaçlarını halktan karşılayan ve kendi bölgesini kurtarmayı düşünen gruplardır. Kuvay-ı Milliye'nin en önemli yararı işgalleri ve düşmanın ilerleyişini yavaşlatmalarıdır. Kuvay-ı Milliye aynı zamanda milleti kurtuluşa götüren ruhu temsil eder. Mustafa Kema, Kuvay-ı Milliye'yi şöyle tanımlamıştır: *"Kuvayımilliye, milletin ruhundan ve sonsuza kadar yaşama eve bağımsızlık istediğinde doğmuş bir birliktir ki, o hiçbirşey yok edemeyecektir."*

***Yararlı Cemiyetlerin öncülüğünde çekilen protesto telgrafları ve yurdun her tarafında yapılan mitingler işgallere karşı ilk tepkilerdi. Özellikle İstanbul'da İzmir'in işgalini protesto etmek için Halide Edip Adıvar'ın da konuşma yaptığı büyük mitingler düzenlendi.**

VE MİLLİ MÜCADELE BAŞLIYOR...

KAZANIM

Mustafa Kemal'in Millî Mücadelenin hazırlık döneminde yaptığı çalışmaları millî bilincin uyandırılması, millî birlik ve beraberliğin sağlanması açısından değerlendirir.

- Mondros'tan sona askeri görevi sona eren Mustafa Kemal 13 Kasım 1918'de İstanbul'a geldi. İtilaf devletlerinin donanmasını görünce yaverine dönerek **"Geldikleri Gibi Giderler"** dedi. [Bu cümle Mustafa Kemal'in kişilik özelliklerinden **"İLERİ GÖRÜŞLÜLÜĞÜNÜ"** göstermektedir.]
- Samsun'a çıkana kadar 6 ay kaldığı İstanbul'da padişahla ve devlet adamları ile görüştü ama bir sonuç alamadı. Böylece kurtuluşu İstanbul'dan olamayacağına karar verdi. Çünkü İstanbul işgal altındaydı.
- Her zaman planlı ve programlı hareket eden Mustafa Kemal İstanbul'da da bunu yapmış ve Kurtuluş çarelerini aramıştır. Şişli'de bir ev tutan Mustafa Kemal, arkadaşları ile sabahlara kadar süren tartışmalara yaparak ülkenin durumuna çare aramaya başladılar. Mustafa Kemal, İstanbul'un işgal altında olduğu için Kurtuluş'un ancak Anadolu'dan olabileceğini düşünüyordu. Bu yüzden Anadolu'ya geçmek ve Milli Mücadeleyi başlatmak için fırsat aramaya başladı.

9. ORDU MÜFETTİŞİ:

Mustafa Kemal'in beklediği fırsat çok geçmeden ortaya çıktı. Doğu Karadeniz'deki Rum çetelerine karşı Türklerin harekete geçmesi İtilaf Devletlerini rahatsız etti. Eğer bölgede olaylara engellenmezse Mondros'un 7. maddesine dayanarak burayı işgal edeceklerini bildirdiler. İstanbul hükümeti 9. ordu müfettişi olarak Mustafa Kemal'i olağanüstü yetkilerle bölgeye

gönderdi. Mustafa Kemal'den beklenen bölgedeki durumu incelemesi ve gerekli tedbirleri almasıydı. **Mustafa Kemal'in amacı ise Anadolu'ya geçerek Milli Mücadeleyi başlatmaktır.**

19 Mayıs 1919

Mustafa Kemal, 9. ordu müfettişi olarak 16 Mayıs 1919'da İstanbul'dan Bandırma Vapuru ile ayrıldı. Bandırma Vapurunda Mustafa Kemal Paşa'dan başka 22 kurmay, 25 er ve erbaş, 8 katip ve müşavir, 21 gemi personeli olmak üzere toplam 76 kişi bulunuyordu. 19 Mayıs 1919'sa Samsun'a ayak bastılar. Samsun'da güvenliği sağlayan, hazırladığı bir raporu İstanbul'a gönderen Mustafa Kemal hemen arkasından ordu ile temas kurdu. Özellikle askerlerini dağıtmayan iki komutan olan Erzurum'daki Kazım Karabekir ve Ankara'daki Ali Fuat Paşa'ya telgraf çekerek kendisi ile iletişime geçmelerini istedi. Böylece düzenli askeri birlikleri mücadele için kullanmak için ön hazırlık yapıyordu. Samsun, İngiliz işgali altında olduğu için burada milli mücadele için rahat çalışmayacağını düşünen Mustafa Kemal, Samsun'un ilçesi HAVZA'ya geçti.

HAVZA GENELGESİ (28 Mayıs 1919)

Mustafa Kemal Havza'da hazırladığı bir genelgeyi valiliklere, komutanlara ve Anadolu'daki milli kuruluşlara gönderdi.

HAVZA GENELGESİ İLE MUSTAFA KEMAL MİLLİ BİLİNCİ UYANDIRMAK VE HALKI HAREKETE GEÇİRMEK İÇİN ;

1-Yurdun her tarafından protesto mitingleri düzenlenmesini istemiştir.(Bu amaçla ilk miting Havza'da yapılmıştır)

2-İtilaf devletlerine protesto telgrafları çekilmesini istemiştir.

3-Gerekirse silahlı mücadele için çetelerden yararlanılmasını istemiştir.

4-Düzenli ordunun dağıtılmaması gerektiğini ifade etmiştir.(KAZIM KARABEKİR'E ÇEKTIĞİ TELGRAFTAN MUSTAFA KEMAL'İN SİLAHLI MÜCADELE İÇİN PLANLAMA YAPTIĞINI RAHATLIKLA ANLAYABİLİRİZ.)

ÖNEMİ VE SONUÇLARI: Havza Genelgesinin arkasından Mustafa Kemal 8 Haziran 1919'da İstanbul'a çağrıldı. Bu çağrıya net cevap vermedi. Ama zamanının azaldığını anladı. Havza'da da güvende olmadığını hissedince Amasya'ya geçmeye karar verdi.

AMASYA GENELGESİ

12 Haziran 1919'da Amasya'ya gelen Mustafa Kemal burada halk tarafından büyük coşkuyla karşılandı. Buraya arkadaşları Rauf Bey, Refet Bey, Ali Fuat Paşa'yı da davet eden Mustafa Kemal onlarla **Milli Mücadele'nin planlamasını** yaptı. Mustafa Kemal'in hazırladığı metin Rauf Bey, Refet Bey, Ali Fuat Paşa ve Kazım Karabekir'in de telgrafla onayı alındıktan sonra genelge olarak telgraf yoluyla tüm yurda duyuruldu. **Genelgenin maddeleri şöyleydi:**

- Vatanın bütünlüğü milletin bağımsızlığı tehlikededir. **(Kurtuluş Savaşının Gerekçesi)**
- İstanbul hükümeti aldığı sorumluluğun gereğini yerine getirememektedir. Bu durum milletimizi yok olmuş gösteriyor. **(Kurtuluş Savaşının gerekçelerinden birinin de İstanbul Hükümetinin millete karşı görevini yerine getirememesi)**
- Milletin bağımsızlığını, yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır. **(Kurtuluş Savaşının yöntemi ve amacı)**
- Milletin içinde bulunduğu durum ve şartların gereğini yerine getirmek ve haklarını gür sesle cihana duyurmak için, her türlü baskı ve kontrolden uzak milli bir heyetin varlığı zaruridir. **(Kurtuluş Savaşı kişisellikten çıkartılarak kurumsallaştırılmıştır. İlk defa milli bir kurulun varlığından bahsedilmiştir.)**
- Anadolu'nun her bakımdan en güvenilir yeri olan Sivas'ta hemen milli bir kongre toplanması kararlaştırılmıştır.
- Bunun için bütün illerin her sancağından milletin güvenini kazanmış üç temsilcinin mümkün olan en kısa zamanda yetişmek üzere

yola çıkılması gerekmektedir. **(Milletin güvenini kazanmış, Milli Mücadele taraftarı kişilerin seçilmesine çalışılmıştır)**

- Her ihtimale karşı bu mesele milli bir sır olarak tutulmalı ve temsilciler gereğinde yolculuklarını kendilerini tanıtmadan yapmalıdırlar. **(İstanbul hükümetinin ve İtilaf devletlerinin Sivas Kongresini engellemeye yönelik faaliyetlerine karşı önlem alınmıştır)**

GENELGENİN ÖNEMİ:

- Kurtuluş Savaşının AMACI, GEREKÇESİ ve YÖNTEMİ Amasya Genelgesinde belirtilmiştir.
- Bu genelge Kurtuluş Savaşı için atılmış ilk önemli adımdır.
- Milli Mücadelenin topyekun bir mücadele olduğu konusuna vurgu yapılmıştır. Türk milletinin milli egemenliği ancak kendi gücü ve çabasıyla kazanabileceğine dair bir çağrı niteliğindedir.

UNUTMAYIN!!! Amasya Genelgesi Milli Mücadele düşüncesinin eyleme geçişidir.

ASKERLİKTEN İSTİFA:

Amasya Genelgesi'nin yayınlanması üzerine İtilaf Devletlerinin tepkileri iyice arttı. Mustafa Kemal'in derhal çağrılması için İstanbul Hükümetine baskı yaptılar. 7-8 Temmuz 1919 gecesi saray tarafından kendisine bir telgraf çekilen Mustafa Kemal'den İstanbul'a dönmesi istendi. Mustafa Kemal reddetti. Bunun üzerine "O halde resmi göreviniz sona ermiştir." denildi. Mustafa Kemal'de 8 Temmuz 1919 gecesi askeri ve resmi görevinden istifa ettiğini bildirdi. Artık sivil biriydi. **Gücünü millettten alacaktı. İstifa ederek milletin menfaatini herşeyin üstünde tuttuğunu göstermiş oldu.**

KAVRAM TABLOSU:

Genelge: Yol göstermek, herhangi bir konuda aydınlatmak, dikkat çekmek üzere ilgililere gönderilen yazı, eş anlamlısı; Tamim.

ERZURUM KONGRESİ

(23 Temmuz-7 Ağustos 1919)

Mustafa Kemal, Amasya Genelgesinin arkasından Kazım Karabekir ile buluşmak üzere Erzurum'a geldi. Askerlikten istifası da bu şehirdeyken oldu. Sivil olmasına ve hiçbir yetkisi olmamasına rağmen Kazım Karabekir'im "Emrinizdeyim Komutanım!" sözü Milli Mücadelenin tartışılmaz lideri olduğunu gösterdi. Bu söz Milli Mücadelenin kaderini etkiledi. Mondros'un 24. maddesi gereğince Doğu Anadolu'da kurulması düşünülen bir Ermeni Devletine karşı alınacak önlemleri tartışmak üzere **Doğu Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti** tarafından Erzurum'da bir kongre düzenlendi. Bu kongreye Mustafa Kemal de davet edildi. Kongreye daha çok doğu illerinden (Erzurum, Trabzon, Sivas, Van ve Bitlis) gelen 57 delege katıldı. Mustafa Kemal de Erzurum Delegatesi ile katıldı ve kongrenin açıldığı gün Mustafa Kemal oyçokluğu ile kongre başkanlığına seçildi.

ERZURUM KONGRESİNDE ŞU KARARLAR ALINDI...

1-Millî sınırlar içinde vatan bir bütündür, parçalanamaz. **(Millî sınırlar kavramıyla Türklerin çoğunlukta olduğu yerler ifade edilerek Türk vatanının bölünmez bir bütün olduğu vurgulanmıştır.)**

2- Her türlü yabancı işgal ve müdahalesine karşı ve İstanbul Hükümeti'nin dağılması hâlinde, millet topyekûn kendisini savunacak ve direnecektir. **(İşgallere karşı direniş hareketlerinin birleştirilmesi amaçlanmıştır.)**

3- Vatani korumaya ve istiklâli elde etmeye İstanbul Hükümeti muktedir olamadığı takdirde bu amaca ulaşmak için geçici bir Hükümet kurulacaktır. Bu hükümet üyeleri millî kongrece seçilecektir. Kongre toplanamazsa, bu seçimi **Heyet-i Temsiliye (Temsilciler Kurulu)** yapacaktır. **(İstanbul Hükümetinin teslimiyetçi politikası nedeniyle böyle bir karar alınmıştır.)**

4- Kuvâ-yı Milliye'yi tek kuvvet tanımak ve millî iradeyi hâkim kılmak temel ilkedir. **(Millî bağımsızlık ve millet egemenliği temel amaç olarak belirlenmiştir.)**

5- Hristiyan azınlıklara siyasî hâkimiyet ve sosyal dengemizi bozacak ayrıcalıklar verilemez. **(Azınlıkların bağımsız devlet kurmak istemelerine karşı çıkılmıştır.)**

6- Manda ve himaye kabul olunamaz. **(Tek koşul tam bağımsızlıktır.)**

7- Millî Meclisin derhal toplanmasını ve hükümet işlerinin Meclis denetiminde yürütülmesini sağlamak için çalışılacaktır. **(Halkın yönetim K'teki etkinliğinin artırılması amaçlanmıştır.)**

ÖNEMİ:

1-Toplanış açısından bölgesel aldığı kararlar bakımından ulusal bir kongredir.

2-Kongrede alınan kararları uygulamak amacıyla 9 kişiden oluşan Temsil Heyeti burada oluşturuldu ve başkanlığına Mustafa Kemal seçildi. Bu heyet milleti temsil edecek ve hükümet gibi çalışacaktı.

3-Manda ve himaye ilk kez Erzurum Kongresinde reddedildi.

4-İlk kez millî sınırlardan bahsedilmiştir.

5-Azınlıklara yeni haklar verilemeyeceği belirtildi.

SİVAS KONGRESİ

(4-11 EYLÜL 1919)

- Erzurum'da çalışmalarını tamamlayan Mustafa Kemal ve arkadaşları Sivas'a doğru yola çıktı.
- Sivas'ta bir kongre toplanacağı kararı daha önce Amasya Genelgesinde alınmıştı. Çünkü güvenli bir yerdeydi, işgal altında değildi.
- İtilaf Devletleri ve İstanbul hükümeti kongrenin toplanması için çeşitli girişimlerde bulundular. Mustafa Kemal'in "İttihatçı" olduğu yalanını uydurdular. Elazığ Valisi Ali Galip'e Mustafa Kemal'i tutuklaması için emir verdiler. İtilaf devletleri Sivas'ı işgal edeceklerini söylediler.Tüm bu önlemlere

rağmen kongre 4 Eylül'de Sivas'ta toplandı. Kongre başkanlığına Mustafa Kemal seçildi.

KARARLARI:

- Sivas Kongresinin iki temel gündemi vardı. Birincisi Erzurum Kongresi kararlarını yeni şartlara uyarlayarak aynen kabul etmek. İkincisi 25 delegenin imzalayarak sundukları manda ve himayenin kabul edilmesi durumunu görüşmekti. **Yapılan uzun tartışmalardan sonra manda ve himaye kesin olarak reddedildi.**
- **Milli cemiyetlerin "Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti" adı altında birleştirildi.**
- Erzurum Kongresi kararları küçük değişikliklerle aynen kabul edildi.
- Temsil Heyeti üyesi sayısı 9'dan 15'e çıkarıldı.

KAVRAM TABLOSU:

Kongre: Çeşitli ülkelerden yöneticilerin, elçilerin, delegelerin katılmasıyla yapılan toplantı.

Konferans: Bir sorunun çözülmesi için yapılan toplantı.

ÖNEMİ:

- Toplanış ve aldığı kararla bakımından ULUSAL bir kongredir.
- Manda ve himaye kesin olarak reddedilmiştir. Tek koşul TAM BAĞIMSIZLIK' TIR.
- **Milli cemiyetler "Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti" adı altında birleştirildi.** Böylece Milli Mücadelenin **tek merkezden yönetilmesi ve ülke bütünlüğünü koruma çabaları Mustafa Kemal'in iyi bir yönetici ve devlet adamı olduğunu gösterir.**
- **İrade-i Milliye adı altında bir gazete çıkarılmasına karar verildi.** Bu gazete, Sivas Kongresi kararlarını duyurmak amacıyla, bu kongre sırasında, 14 Eylül 1919'da Sivas'ta çıkmaya başlamıştır. İki hafta bir yayınlanıyordu. Atatürk'ün de başyazılarının yer aldığı gazete 254 sayı yayınlanmıştır.

Amacı milli mücadelenin halka ve tüm dünyaya duyurulması sağlamaktır. 1922 yılı Mart ayında kapanmıştır.

- Ali Fuat Paşa Batı Cephesi komutanlığına atandı. **Bu da Temsil Heyetinin hükümet gibi hareket ettiğini yürütme yetkisini kullandığını gösterir.**

KAVRAM TABLOSU:

TAM BAĞIMSIZLIK: Milli bir devlet, milli bir ekonomi ve başka hiç bir ülkeye bağımlı veya bağlı olmadan ayakta kalabilen kendine yetebilen, tüm kararlarını başkalarına bağlı olmadan kendi veren bir ülke olması, manda ve himayeciliğe, sömürgeciliğe karşı gelinmesidir.

AMASYA GÖRÜŞMELERİ (20-22 EKİM 1919)

Damat Ferit Paşa'nın istifası

- Sadrazam Damat Ferit Paşa, Milli Mücadeleyi engellemek için elinden geleni yapıyordu. Düşman işgalini kayıtsız şartsız kabul etmişti. Bırakın karşı koymayı işgale karşı koyulmaması için önlem almıştı. İstanbul'daki vatansever komutanların, yazarların, şairlerin tutuklanmasını sağlamıştı. İngilizlerin sözünden çıkmıyordu. Mustafa Kemal'in tutuklanması için çaba gösteriyordu.
- Mustafa Kemal, Damat Ferit Paşa'nın tutumunu ve yapmak istediklerini bir telgrafla padişaha bildirmek istedi. Bu girişim Damat Ferit Paşa tarafından engellendi. Padişaha iletmek istediği telgrafın engellenmesi üzerine Mustafa Kemal, İstanbul Hükümeti ile tüm iletişimin kesilmesini istedi. Böylece, bundan sonraki tüm resmi belgelerin Sivas'taki Temsil Heyetine gönderilmesini istedi. Yazışmalar da aynı heyet ile yapılacaktı.

K

- Ankara-İstanbul arasındaki iletişim kesilmişti. Bu durumdan etkilenen Damat Ferit Paşa, Sadrazamlık görevinden istifa etmek zorunda kaldı. (30 Eylül 1919) Damat Ferit Paşa istifa edince yerine Ali Rıza Paşa sadrazam oldu. Kendisi Milli Mücadeleye daha ılımlı bakan biriydi. Ali Rıza Paşa yeni hükümeti kurmuştu. Yeni hükümetteki çoğu üye aslında Milli Mücadele'yi destekliyordu. Mustafa Kemal yeni hükümeti kuran Ali Rıza Paşa'ya bir telgraf çekerek Erzurum ve Sivas Kongresinde alınan kararlara uyarısa Kuvay-ı Milliye'den yardım göreceğini bildirdi. Temsil Heyeti ile Ali Rıza Paşa arasında görüşmeler başlamıştı. Her iki taraf telgrafla isteklerini birbirine bildiriyordu. Bu uzun telgraflaşmaların sonucu her iki taraf arasında görüşme yapılmasına karar verildi.

- Ali Rıza Paşa'nın amacı Mustafa Kemal ile uzlaşmaktı. Mustafa Kemal'in amacı ise Milli Mücadele'yi, vatanın içinde bulunduğu durumun ciddiyeti İstanbul Hükümetine anlatmaktı. Görüşme için Amasya seçildi. Ali Rıza Paşa, Anadolu'ya Bahriye Nazırı görüşme için (Deniz Bakanı) Salih Paşa'yı gönderdi.

Temsil heyetini ise Mustafa Kemal, Rauf Bey ve Bekir Sami Bey temsil edecekti.

ANKARA YOLUNDA

Mustafa Kemal ve diğer Temsil Heyeti üyeleri Sivas'ta işlerini tamamladıktan sonra Ankara'ya geçmeye karar verdiler. Ama bir sorun vardı. Kullandıkları beyaz otomobilin benzini yoktu. Ayrıca tekerleklerinde de sorun vardı. Soruna hemen çözüm bulundu. Bankadan 100 lira borç alındı, ayrıca 6 teneke de ödünç benzin bulundu. Üstü açık beyaz otomobilin tekerlekleri içlerine doldurulan bez parçaları ile şişirildi ve yola çıkıldı.

Amasya Görüşmeleri (20-22 Ekim 1919)

Erzurum ve Sivas Kongresinde alınan kararlar kabul edin. Kapitülasyonlara karşıyız. Son Osmanlı Mebusan Meclisinin açılmasını istiyoruz. Bunun için ülke genelinde yeni seçimler yapılmalıdır ve bu seçimlere Temsil Heyeti de katılmalıdır. Ama Mebusan Meclisi'nin İstanbul'da açılması uygun değildir.

İsteklerinizi kabul ediyorum. Yalnız benim de sizden isteklerim var. Ordu siyasetle uğraşmasın. Hükümetimizi küçük düşürmeyin. Hakkımızda yazı yazmayın. Merak etmeyiniz. Burada aldığımız kararları uygulatacağım uygulatamazsam istifa ederim.

ÖNEMLİ:

İstanbul Hükümeti temsilcisinin Amasya'ya giderek Mustafa Kemal ile görüşmesi ve protokol imzalaması İstanbul Hükümeti'nin Temsil Heyetini ve Milli Mücadele hareketini hukuken tanıdığını gösterir.

Temsil Heyeti adına
Mustafa Kemal
(Temsil Heyeti Başkanı)

İstanbul Hükümeti adına
Salih Paşa
(Bahriye Nazırı)

TEMSİL HEYETİ ANKARA'DA...

(27 ARALIK 1919)

Mustafa Kemal, kısa sürede ulusal bilincin oluşmasını sağlamıştı. Milli birlik ve bütünlüğün önemli olduğunu yaptığı çalışmalarla göstermişti. Temsil Heyeti üyeleri Sivas'ta bir süre kaldıktan sonra Ankara'ya gitmeye karar verdiler. 27 Aralık 1919'da Temsil Heyeti üyeleri Ankara'ya geldi. Halk onları coşkuyla karşıladı. Temsil Heyeti bundan sonraki çalışmalarını Ankara'dan yürütecekti.

Temsil Heyeti Neden Ankara'yı Seçti?

Temsil Heyeti'nin Ankara'yı seçmesinin nedenleri şunlardı.

***Batı Cephesine yakın olduğu için gelişmeleri yakından izlemek.**

***İstanbul'a yakın olduğunu için buradaki gelişmelerden haberdar olmak.**

***Mondros Ateşkes Antlaşmasından sonra şehrin işgal edilmemiş olması.**

***Şehrin demiryolu ve karayolunun kesişme noktasında olması.**

***Şehrin güvenli bir konumda bulunması.**

***Ankaralıların Milli Mücadeleye büyük destek vermesi.**

NOTLARIM:

SON OSMANLI MEBUSAN MECLİSİNİN AÇILMASI VE MİSAK-I MİLLİ

İstanbul hükümeti Amasya Görüşmelerinde alınan kararlardan sadece bir tanesini kabul etti. Mebusan Meclisinin açılması için yurt genelinde seçimler yapıldı.

Seçimi çoğunlukla Müdafaa-i Hukuk Cemiyetinin üyeleri kazandı. Mustafa Kemal de Erzurum'dan milletvekili seçildi. Fakat Mustafa Kemal meclisin İstanbul'da açılmasına karşı çıkıyordu. Çünkü İstanbul işgal altındaydı. Burada açılacak mecliste milletvekillerinin bağımsız karar almaları zordu. Padişah ise meclis üzerinde otoritesinin kaybolacağını düşünerek meclisin İstanbul dışında açılmasına izin vermedi. Meclisin açılmasının temel nedeni itilaf devletlerinin Osmanlı ile yapacağı antlaşmanın şartlarını belirlemektir.

ÇOK ÖNEMLİ: Mustafa Kemal, Erzurum'dan milletvekili seçilmesine rağmen hakkında tutuklama kararı olduğu için İstanbul'a gitmedi. Mebusan Meclisine gitmek üzere İstanbul'a gidecek milletvekillerinden üç şey istedi:

1-Mebusan Meclisinde Müdaafa-i Hukuk grubu kurun

2-Misak-ı Milli'yi kabul edin

3-Beni meclis başkanı seçin. [Başkan seçilmek istemesinin nedeni meclis dağılırsa başkan sıfatıyla meclisi dilediği yerde toplayabilmektir.]

KAVRAM TABLOSU:

ULUSAL: Milli olan, milletle ilgili olan.

Örnek: Ülke içerisindeki gelişmeler (TBMM NİN TEŞKİLAT-I ESASİYE KANUNUNUN ÇIKARMASI, İSTİKLAL MARŞININ KABULU)

ULUSLAR ARASI: Çeşitli milletlerin arasında yapılan, milletlerin arasında çok yönlü ilişkilerle ilgili olan, milletlerarası..

Örnek: TBMM yada Osmanlının diğer devletlerle yaptığı her görüşme yada antlaşma (Londra Konferansı, Moskova Antlaşması, Gümrü Antlaşması vb.)

NOTLARIM:

Misakımillî

Tarih: 12 Ocak 1920

Yer: İtilaf Devletleri filoları ve topraklarının tehdidi altındaki Osmanlı Devleti'nin başkenti İstanbul.

Toplantının Amacı: Paris Barış Konferansı'nda Osmanlı Devleti ile başlayacak görüşmelerde Türk halkının kabul edebileceği barış şartlarının ortaya konması.

Toplantıya Katılanlar: Ülkenin dört bir yanından seçilerek gelen Mebusan Meclisi üyeleri.

Toplantının Özelliği: Osmanlı Mebusan Meclisinin yaptığı son toplantı olması.

Toplantıdan Çıkan Kararlar: Özellikle Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti üyesi milletvekillerinin yoğun çabasıyla gizli bir oturumda daha önce Mustafa Kemal Paşa tarafından hazırlanan Misakımillî (Millî Ant)'nin kabul edilmesi (28 Ocak 1920).

MİSAK-I MİLLÎ KARARLARI:

(28 Ocak 1920)

1. Mondros Ateşkes Antlaşması imzalandığında işgal altında olmayan Türk vatanının tümü ayrılmaz bir bütündür. [Yorum: Milli sınırlar çizilerek ülke bütünlüğü vurgulanmıştır.]

2. Osmanlı Devletinin yalnızca Arap çoğunluğu bulunan ve Mondros Ateşkes Antlaşması imzalanması sırasında İtilaf Devletleri ordularının işgalinde olan Arap memleketlerinin durumu, halkın serbestçe verecekleri oya göre tespit edilmesi gereklidir.

3. Batı Trakya'nın durumunun tespitinde halkoyuna başvurulmalıdır. [Yorum: Çoğunluğu Türk olmasına güvenilmiştir.]

4. Kendi istekleriyle ana vatana katılmış olan Kars, Ardahan ve Batum için gerekirse halkın oyuna başvurulmalıdır. [Yorum: Çoğunluğu Türk olmasına güvenilmiştir.]

5. İstanbul ve Marmara denizinin güvenliği sağlandıktan sonra Boğazların dünya ticaretine ve ulaşımına açılması sağlanacaktır.

6. Müslüman olmayan azınlıkların hakları komşu ülkelerdeki Müslüman halkı da aynı haktan yararlanmaları koşuluyla kabul edilecektir.

7. Milli ve ekonomik gelişmemizi mümkün kılmak amacıyla siyasi, adli, mali gelişmemize engel olan kapitülasyonlar kaldırılmalıdır.

Misakımillî'yi Mustafa Kemal Paşa'nın sözlerinden öğrenelim:

"Misakımillî, barış yapmak için en uygun ve en azından şartlarımızı içeren bir programdır. Barışa erişmek için bir araya getireceğimiz esasları kapsar. Fakat memleket ve milleti kurtarmak için barış yapmak yeterli değildir. Milletin gerçek kurtuluşu için yapılacak çalışmalar, ondan sonra başlayacaktır. Barıştan sonraki çalışmalarda başarılı olabilmek, milletin bağımsızlığının korunmuş olmasına bağlıdır. Misakımillî'nin hedefi onu temindir." (Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, s. 95.)

H. Öktem

K

UNUTMAYIN!

Son Osmanlı Mebusan Meclisinde kabul edilen **MİSAK-I MİLLÎ İLE;**

- I- Milli ve bölünmez bir Türk vatanının sınırları çizilmiş,
- II- Erzurum ve Sivas Kongreleri'nde alınan kararlar Mebusan Meclisi tarafından kabul edilmiş,
- III- Türk milletinin kabul edebileceği barış şartları belirlenmiş,
- IV- Türk halkının bağımsızlık ve ülke bütünlüğünün korunması konularındaki kararlılığı tüm dünyaya ilan edilmiştir.

MİSAK-I MİLLÎ'NİN ÖNEMİ:

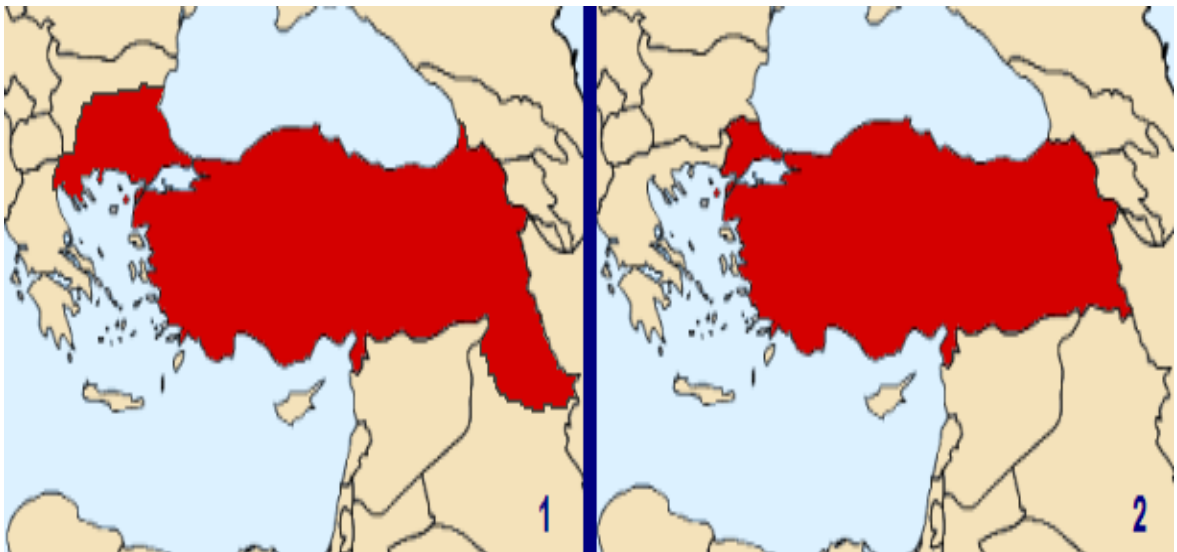
Misak-ı Milli, Mustafa Kemal'in fikirlerinin ve Sivas Kongresi kararlarının, Osmanlı parlamentosunca kabul edilmesidir.

- İtilaf Devletleri ile yapılacak barışın esasları dünyaya duyurulmuştur.
- Misak-ı Milli Türk vatanının sınırlarını belirliyordu. Vurgulanan **VATANIN PARÇALANMAYACAĞIDIR**.
- Ulusal egemenlik ve bağımsızlığın önemli olduğu açıkça ifade ediliyordu. Bu kararlar ile yurdumuzun işgaline açıkça karşı çıkılıyordu.
- Bağımsızlık için her şeyin yapılacağı açıkça belirtiliyordu.
- Sivas Kongresinden sonra ilk siyasal zaferdir.

KAVRAM TABLOSU:

KAPİTÜLASYON: Bir devletin bir anlaşmaya bağlı olarak başka devletlere tanıdığı EKONOMİK ve sosyal ayrıcalıklar bütününe denir.

MİSAK-I MİLLÎ SINIRLARIMIZ VE GÜNÜMÜZDEKİ SINIRLARIMIZ

MİSAK-I

MİLLİ'NİN

SONUÇLARI:

Son Osmanlı Mebusan Meclisi'nin Misak-ı Milli'yi kabul etmesini itilaf devletlerini rahatsız etti. 13 Kasım 1918'de fiilen işgal ettikleri İstanbul'u bu sefer 16 Mart 1920'de resmen işgal ettiler. Milletvekillerinin çoğunu tutukladılar bir kısmını da Malta'ya sürdüler. Karakolları basarak askerlerimizi şehit ettiler. Mustafa Kemal'in İstanbul'un işgal haberini Manastırlı Hamdi tarafından kendisine çekilen telgrafla aldı. (Mustafa Kemal'in Mebusan Meclisi'nin İstanbul'da toplanmaması uyarısında ne kadar haklı olduğu ortaya çıktı. Bu onun İLERİ GÖRÜŞLÜLÜĞÜ'nü gösterir.

KAVRAM TABLOSU:

ULUSAL EGEMENLİK : Devletin gücü olan egemenliğin doğrudan doğruya ulusa ait olmasıdır. Örnek: Osmanlı'da devlet gücü Padişah'ta iken Türkiye'de TBMM'de yani halktadır.

ULUS= MİLLET

ULUSAL=MİLLİ

ULUSAL EGEMENLİK= MİLLİ EGEMENLİK

EGEMENLİK MİLLETİNDİR

KAZANIMLAR

1. Misak-ı Milli'nin kabulünü ve Büyük Millet Meclisi'nin açılışını "ulusal egemenlik", "tam bağımsızlık" ilkeleri ve vatanın bütünlüğü esasları ile ilişkilendirir.

2. Mustafa Kemal'in Millî Mücadele'yi örgütlerken karşılaştığı sorunlara bulduğu çözüm yollarını, onun liderlik yeteneği ile ilişkilendirir.

İLK TBMM'NİN AÇILMASI: (23 NİSAN 1920)

İstanbul resmen işgal edildikten sonra Son Osmanlı Mebusan Meclisi kapatılmıştı. Gelişmeler üzerine Mustafa Kemal, valilere ve komutanlara bir genelge gönderdi. Bu genelgede hemen seçimlerin yapılmasını istedi. "Ankara'da olağanüstü yetkiler sahip" bir meclisin açılacağını bildirdi. Seçimler yapıldı. Kendisi de Ankara Milletvekili seçildi. Meclis 23 Nisan 1920'de törenle açıldı. Mebusan Meclisinin kapatılmasının arkasından Ankara'ya gelenler milletvekilleri de milletvekili kabul edildi. Meclisin açıldığı ilk gün yaşlı sıfatıyla başkanlığı ve ilk konuşmayı Sinop Milletvekili Şerif Bey yaptı.

24 Nisan 1920'de Mustafa Kemal Meclis Başkanlığına seçildi. Aynı gün mecliste şu kararlar alındı.

1-TBMM yasama ve yürütme yetkisine sahiptir. (YORUM: yasama, yürütme, yargı yetkisinin tek bir kurumda toplanması GÜÇLER BİRLİĞİ İLKESİ'dir. Bu ilkenin benimsenmesinin en önemli nedeni olağanüstü koşullarında hızla karar almak ve uygulamaktır.)

2- Meclisten seçilecek bir heyet meclise vekil olarak hükümet işlerini yürütür. Meclisin başkanı hükümetin de başkanıdır. 2 Mayıs 1920'de ise 11 bakandan oluşan ilk hükümet oluşturulmuştur. Meclis hükümeti sistemi ile çalışıldığı için bu hükümete TBMM HÜKÜMETİ adı verilir.

UNUTMAYIN!!!

TBMM'nin açılmasıyla Temsil Heyeti'nin görevi sona ermiştir.

UNUTMAYIN!!!

TBMM'nin açılmasının temelinde (ULUSAL) MİLLİ EGEMENLİK vardır.

İLK TBMM'NİN ÖZELLİKLERİ:

1- 23 Nisan 1920'de TBMM'nin açılmasıyla millî egemenliğe dayalı yeni TÜRK DEVLETİ kurulmuştur. (Türkiye Devletinin kuruluş tarihi 23 Nisan 1920'dir.)

2-Birinci TBMM'nin görevi bağımsızlığı sağlamak ve devletin otoritesini güçlendirmektir. Bu yüzden öncelik kurtuluşa verilmiştir.

3-İlk TBMM'de milletvekili sayısı 390 kişiydi. Ama meclis 155 milletvekili ile açıldı. Bunun nedeni bazı milletvekillerinin subay, komutan, vali, müdür, müsteşar olmaları ve devlet işlerini yürütmek için görevlerinin başında olmalarıydı. İlk TBMM'de yaşları, eğitim düzeyleri, meslekleri, geldikleri yerler birbirinden farklıydı. Bu bakımdan tam bir MİLLİ MECLİS kimliğindeydi. Meclisin temeli MİLLİ EGEMENLİK ve TAM BAĞIMSIZLIK ilkelerine dayanıyordu.

NEDEN İLK TBMM DİYORUZ?

11 Ağustos 1923'te yeniden seçimler Yapılana kadar ilk TBMM görevine Devam etti. Seçimlerden sonra yenilenen Meclise İkinci TBMM adı verilir. İlk TBMM savaşları yapmış, bağımsızlığı Sağlamıştır. İkinci TBMM ise İnkılaplarla Ülkenin çağdaşlaşmasını sağlamıştır.

İLK TBMM MİLLETVEKİLLERİN MESLEKSEL DAĞILIMI

%28 MEMUR
%15 ASKER
%13 HUKUKÇU
%17 DİN ADAMI
%12 TÜCCAR
%9 SERBEST MESLEK
%6 ÇİFTÇİ

(Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere ilk TBMM halkın her kesiminde insanların yer aldığı tam bir MİLLİ MECLİS yapısındaydı.)

Mustafa Kemal, 24 Nisan 1920'de TBMM Başkanı seçilmiş ve bu görevini Cumhurbaşkanı seçildiği 29 Ekim 1923'e kadar sürdürmüştür.

NOTLARIM:

BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İSYANLARA KARŞI

KAZANIMLAR

Hıyanet-i Vataniye Kanunu'nun çıkarılma gerekçelerini ve uygulama sürecini değerlendirir.

*TBMM'nin açılış hazırlıklarının yapıldığı dönemde Damat Ferit Paşa İtilaf Devletleri tarafından tekrar sadrazamlığa getirildi. **Damat Ferit Paşa, Anadolu'daki Milli Mücadele'yi durdurmak için İngilizlerin de desteğini alarak harekete geçti.** Şeyhülislam'dan Mustafa Kemal'i ve Milli Mücadele'ye katılanları padişaha karşı gösteren bir fetva aldı. Bu fetva Anadolu'nun her yerine dağıtıldı. Ayrıca yerel ayaklanmalar el altından desteklendi. Onlarından sonuç getirmeyeceği anlaşıncı **Kuvay-ı İnzibatiye** adı verilen bir ordu kurdu. Bu ordu Kuvay-ı Milli'ye engellemek, Kuvay-ı Milliye'ye karşı ayaklananları desteklemek için kurulmuştu. Başlayan isyanlar TBMM'yi uzun süre uğraştırdı. Düşmanla mücadele edileceği yerde kardeş kanı dökülmesine ve Kurtuluş Savaşının kazanılmasının gecikmesine neden oldu.

■ AYAKLANMALAR

■ Ayaklanmaları kimin çıkardığına göre şu bölümlere ayırabiliriz:

■ 1-İstanbul Hükümetinin çıkarttığı ayaklanmalar (Kuvay-ı İnzibatiye ve Anzavur Ayaklanmaları)

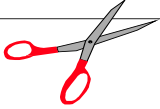
■ 2-İstanbul Hükümeti ile İtilaf Devletlerince ortaklaşa çıkartılan ayaklanmalar (Bolu,

Düzce, Hendek, Adapazarı, Yozgat, Afyon, Konya ve Milli Aşiret Ayaklanmaları)

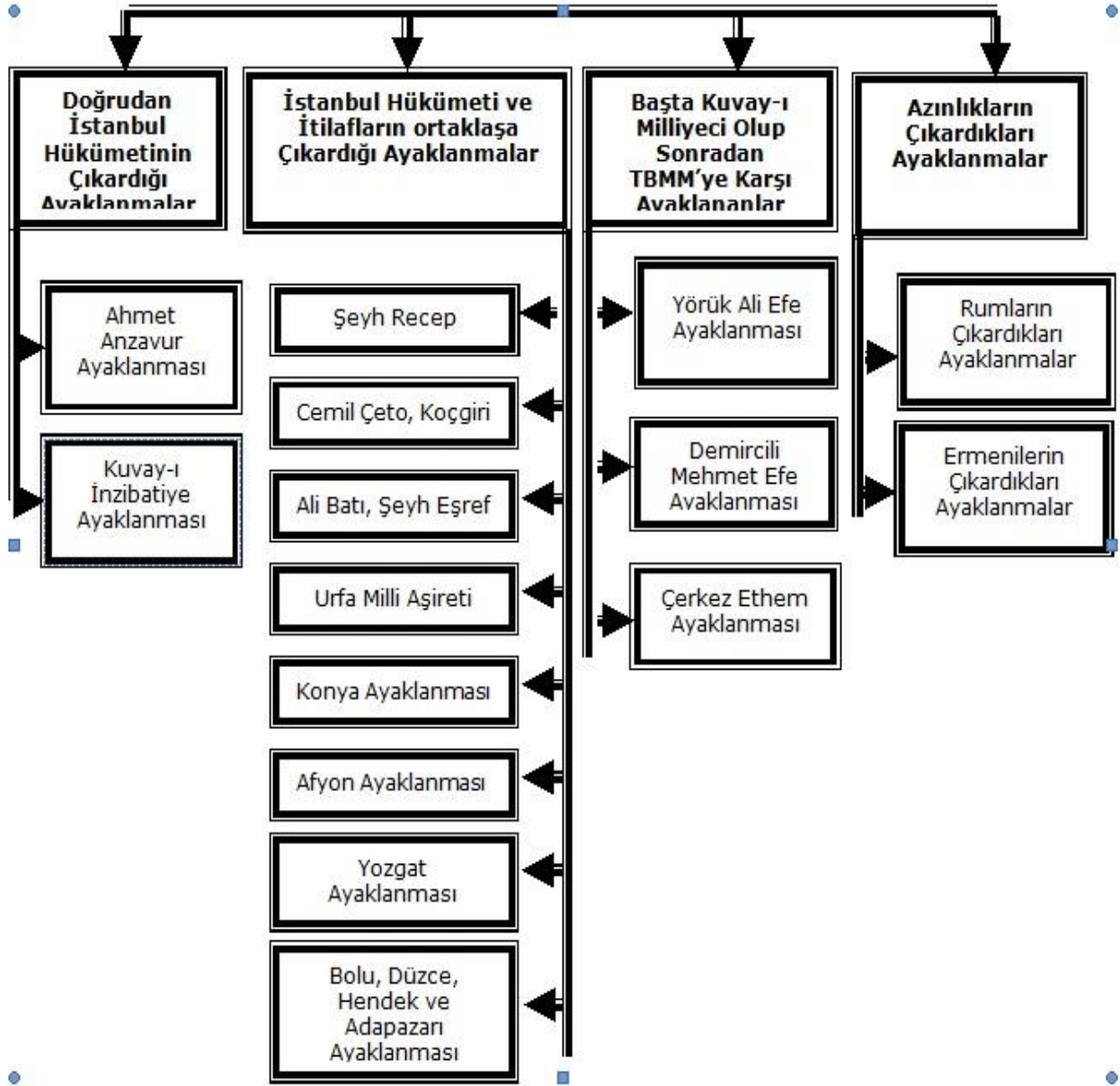
■ 3-Azınlıkların çıkardığı ayaklanmalar (Rum ve Ermeni ayaklanmaları)

■ 4-Milli Kuvvetler komutanlarının çıkardığı ayaklanmalar (Demirci Mehmet Efe ve Çerkez Ethem ayaklanmaları)

NOTLARIM:

I. TBMM'YE KARŞI ÇIKAN AYAKLANMALAR

TBMM’NİN İSYANLARA KARŞI ALDIĞI ÖNLEMLER:

■ A-Hıyanet-i Vataniye (Vatana İhanet) Kanununun çıkarılması

K

İsyanların önlenmesi için TBMM’de 29 Nisan 1920’de Hıyanet-i Vataniye (Vatana İhanet) Kanunu çıkarıldı. Bu kanunun çıkarılmasının nedeni işgal güçlerine karşı tek bir vücut olarak mücadele etmek içindi. Bu kanunun ilk maddesi şöyleydi: “TBMM’nin yasallığına karşı ayaklanmaya yönelik sözle, yazıyla ya da doğrudan doğruya bilerek karşı çıkan, yayında bulunan kişiler vatan haini sayılacaklardır.” Kanunda hangi suçları işleyenlerin vatan haini olacağı ve bunlara ne kadar ceza verileceğini içeren maddeler vardı.

■ B-İstiklal Mahkemeleri

K

Hıyanet-i Vataniye Kanununa uymayanların cezalandırılmasını İstiklal Mahkemeleri yapacaktı. Bu mahkemeler 11 Eylül 1920’de kuruldu ve 3 üyeden oluşuyordu. Bu üyeler TBMM’deki Milletvekilleri arasından seçiliyordu. **(Bu durum TBMM’nin Yargı yetkisini kullandığını gösterir.)** Üyelerden biri başkan seçiliyordu. İstiklal Mahkemeleri isyan bölgelerine giderek hızla görev yaptı. İsyen edenleri cezalandırdı. *İsyanların bastırılması ile TBMM’nin otoritesi güçlenmiştir.*

■ C-Halkı bilgilendirme

İtilaf Devletlerinin ve İstanbul Hükümetinin halkı yanlış yönlendirmemesi için 6 Nisan 1920’de Atatürk tarafından **Anadolu Ajansı** tarafından kuruldu. Böylece halk doğru bilgilendirilmeye başlandı.

■ D-Fetvalar alınması

K

Damat Ferit Paşa’nın Şeyhülislamdan aldığı fetvaya karşı Ankara Müftüsü Rifat Börekçi’nin başkanlığında 153 müftünün imzalandığı bir fetva alındı. Bu fetva 5 Mayıs 1920’de tüm camilerde okunup halka duyuruldu. Ayrıca Hakimiyet-i Milliye Gazetesinin 22 Nisan 1920 tarihli sayısında yayınlandı. Fetvada Milli Milli Mücadelenin haklı olduğu, herkesin katılması gerektiği açıklanıyordu.

Hıyanet-i Vataniye Kanunu

Kabul Tarihi: 29 Nisan 1920

Madde 1: ... Ülkeyi yabancı devlet güçlerinden kurtarmak ve saldırıları önlemek amacıyla yönelik kurulan Büyük Millet Meclisine karşı düşünce veya uygulamalarıyla veya yazdıkları yazılarla muhalefet ve bozgunculuk edenler vatan haini sayılırlar.

Madde 2: Bilfiil vatan hainliği yapanlar idam edilir.

Madde 4: Olağanüstü ve aceleyi gerektiren durumlarda zanlının yakalandığı yerdeki ceza mahkemesi de yargılama yapmaya ve karar vermeye yetkilidir.

Madde 10: İsyanlara katılmayanlar hakkında kasten suçlamalarda bulunanlar, iddia ettikleri suçun cezası ile cezalandırılır.

K

BARIŞ ANTLAŞMASI MI ÖLÜM FERMANI MI?

KAZANIMLAR

İstanbul yönetimince imzalanan Sevr Antlaşması'na karşı Mustafa Kemal'in ve Türk milletinin tutumunu değerlendirir.

*İtilaf Devletleri I. Dünya Savaşından sonra Osmanlı ile ateşkes antlaşması yapmalarına rağmen barış antlaşması yapmak için geciktir. Peki acaba Barış Antlaşması neden gecikti?

Osmanlı Devleti, Birinci Dünya Savaşı'ndan yenik çıktıktan sonra 30 Ekim 1918'de Mondros Ateşkes Antlaşması'nı imzalayarak savaştan çekilmişti. Sevr Barış Antlaşması ise 10 Ağustos 1920'de imzalandı. Barış antlaşmasının bu kadar uzun bir süre imzalanmamasının nedeni İtilaf Devletleri'nin Osmanlı'yı paylaşma konusunda aralarındaki anlaşmazlıktı.

NOTLARIM:

Mondros Ateşkes Antlaşması: 30 Ekim 1918 /

Sevr Barış Antlaşması: 10 Ağustos 1920

SAN REMO KONFERANSI (19-26 Nisan 1920):

İtilaf Devletleri, Osmanlı ile yapacakları barış antlaşmasının şartlarını belirlemek istedi. Bu nedenle 19-26 Nisan 1920 tarihleri arasında İtalya'nın **San Remo** Konferansını topladılar. Bu konferansa Osmanlı'yı da davet ettiler. Konferansa İtalya, Fransa ve İngiltere başbakanları ile Belçika, Yunanistan, Japonya temsilcileri katıldı. Osmanlı adına ise konferansa **Tevfik Paşa** katıldı. İtilaf Devletleri hazırladıkları barış taslağını Tevfik Paşa'ya sunuldu. Tevfik Paşa barış şartlarını Sadrazam Damat Ferit Paşa'ya bir mektupla bildirdi. Eğer barış şartları kabul edilirse Osmanlı devletinin yok olacağını belirtti. Barış şartları Osmanlı Bakanlar Kurulu tarafından incelendi. Padişahın onayı ile yeni bir taslak hazırlandı ve konferansa yollandı. İtilaf devletleri bu taslağı kabul etmedi. Sundukları barış şartları Osmanlı tarafından kabul edilmemesi üzerine kabulünü için Yunanlılara ilerleme emri verdiler. Yunanlılar, Balıkesir ve Bursa'yı işgal etti. Trakya'yı da ele geçirdi. Yunanlıların daha da ilerlemesinden çekinen Padişah Vahdettin ve Sadrazam Damat Ferit Paşa, antlaşmasının kabul edilmesini kararlaştırdı. İstanbul'da toplanan **Saltanat Şurasında** bir kişi dışında (Topçu Korgeneral Rıza Paşa) herkes antlaşmayı onayladı. Osmanlılar "**Tamamen yok olmaktansa İstanbul ve Anadolu'da küçük Bir devlet olarak kalmak iyidir**" düşüncesindelerdi. Tevfik Paşa başkanlığında bir heyet antlaşmayı imzalamak üzerine gönderildi. **Sevr Barış Antlaşması 10 Ağustos 1920'de Paris yakınlarındaki Sevr Kasabasında imzalandı.**

SEVR BARIŞ ANTLAŞMASI (10 AĞUSTOS 1920)

Toplam 433 maddeden oluşan antlaşmanın bazı önemli maddeleri şunlardır;

*İstanbul, Osmanlı Devleti'nin başkenti olarak kalacak fakat Osmanlı Devleti azınlıkların haklarını gözetmezse elinden alınacak,

*Mondros Ateşkes Antlaşmasının gerekli durumlarda stratejik yerlerin işgalini öngören 7.; karışıklık halinde altı doğu ilinin işgalini kabul eden 24., Toros tünellerinin işgaline dair 10. , haberleşmenin denetimine dair 12., ve askeri malzeme tahribine dair 13. Maddeleri yürürlükte kalacaktır.

K

YORUM: İtilaf devletleri Osmanlı Devleti'ni teslim alan ve savunmasız bırakan bu hükümleri yürürlükte kalması işe Sevr Antlaşmasının uygulanmasını sağlayacak bir ortam hazırlamak istemişlerdir.

*Boğazlar, her zaman bütün devletlerin gemilerine açık bulundurulacak ve ayrı bayrağı ve bütçesi olan Boğazlar Komisyonunun idaresinde bulunacak,

YORUM: Osmanlı Devleti'nin boğazlar üzerindeki egemenlik hakkı sona ermiştir.

*Zorunlu askerlik kaldırılacak. Osmanlı ordusu 15.000'i jandarma olmak üzere en fazla 50.000 kişi olacak. Bu ordunun tank, ağır makineli tüfek, top ve uçağı olamayacak.

K

YORUM: Osmanlı savunmasız duruma getirilmiştir.

*Azınlıklara geniş haklar verilecek, hükümet bu konuda sürekli denetlenecek.

YORUM: İtilaf devletleri Osmanlı Devletinin işlerine karışma hakkı elde etmişlerdir.

*Kapitülasyonlardan tüm devletler yararlanacak. Osmanlı Devleti savata yenilen devletlere savaş tazminatı ödeyecekti.

K

YORUM: Osmanlı Devleti ekonomik bağımsızlığını kaybetmiştir.

- **Sevr Antlaşmasına karşı Mustafa Kemal'in ve Türk Milletinin tutumu:** Osmanlı Anayasasına göre uluslar arası antlaşmaların Mebusan Meclisi tarafından onaylanması gerekiyordu. Son Osmanlı Mebusan Meclisi Misak- Milli'nin kabul edilmesinin ardından dağılmıştı. Dolayısıyla **Sevr Antlaşması Mebusan Meclisi tarafından onaylanmadığı için hukuken geçersiz bir antlaşmadır.**
- **Sevr Antlaşması, Türk Milletine yaşama hakkı tanııyordu. Ölüm fermanı gibiydi. TBMM, Türk Milleti adına barış antlaşması yapma yetkisinin onun gerçek temsilcisi olan TBMM'de olduğunu vurgulamış, antlaşmayı kesinlikle kabul etmemiş, imzalayanları vatan haini ilan etmiştir. Sevr Antlaşması Türk Milleti üzerinde olumsuz bir etki yaratmadı. Aksini vatan işgalden kurtarma azmini kamçıladi.**

- Türk tarihindeki imzalanan ve uygulanmayan iki antlaşmadan biridir. (Diğeri Ayastefanos)

- Mustafa Kemal'in Sevr Antlaşmasına karşı tutumu şöyleydi;

"Siyasi, adli, ekonomik ve mali bağımsızlığımızı yok etmeğe ve sonuç olarak yaşama hakkımızı inkâr ve ortadan kaldırmaya yönelik olan Sevr Antlaşması, bizce mevcut değildir."
(Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, s. 16-17.)

K. Atatürk

K

SEVR BARIŞ ANLAŞMASI'NA GÖRE OSMANLI DEVLETİ

— SEVR ANLAŞMASINA GÖRE SINIRLAR	OSMANLI DEVLET'İNE BIRAKILAN YERLER	WILSON'IN TEKLİFİNE GÖRE TASARLANAN ERMENİSTAN
İTALYAN NÜFUS BÖLGESİ	İNGİLİZ NÜFUS BÖLGESİ	BOĞAZLAR BÖLGESİ
FRANSIZ NÜFUS BÖLGESİ	YUNAN İDARİ BÖLGESİ	Ölçek: 1 / 1.000.000

2.ÜNİTE: MİLLİ UYANIŞ: YURDUMUZUN İŞGALİNE TEPKİLER

BİLGİMATİK

- *Birinci Dünya Savaşı'nın iki genel nedeni Sanayi İnkılabı ve Fransız İhtilali'dir.
- *Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'na girme nedeni kaybettiği toprakları geri almaktır.
- *Osmanlı Devleti, Birinci Dünya Savaşı'nda toprakları dışında Galiçya, Romanya ve Makedonya Cephelerinde savaşmıştır.
- *Mustafa Kemal'in Birinci Dünya Savaşı'nda savaştığı cepheler: Çanakkale, Kafkas ve Suriye'dir.
- *Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra imzaladığı ateşkes antlaşması MONDROS ATEŞKES ANTLAŞMASI'dır.
- *Mondros Ateşkes Antlaşması'nın en kritik maddeleri 7. Ve 24. Maddeleridir. 7. Maddeye göre İtilaf Devletleri İtilaf Devletleri Anadolu'da istedikleri yerleri işgal edebilmek için hukuki bir dayanak elde etmişlerdir. 24. Maddenin amacı da Anadolu'da bir Ermeni Devleti kurmaktır.
- *Birinci Dünya Savaşı'nın ardından yenen devletlerle yenilen devletlerarasında yapılacak antlaşmaları belirlemek için Paris Barış Konferansı toplanmıştır.
- *Milli Mücadele'nin amacı, gerekçesi ve yöntemi Amasya Genelgesi'nde belirlenmiştir.
- *Erzurum Kongresi toplanış açısından bölgesel aldığı kararlar bakımından ulusal bir kongredir. Manda Himaye ilk kez burada reddedilmiştir. 9 kişiden oluşan TEMSİL HEYETİ seçilmiştir.
- *Sivas Kongresi, hem toplanış hem de aldığı kararlar bakımından ULUSAL bir kongredir. Manda ve Himaye kesin olarak reddedilmiştir. Tüm yararlı cemiyetler ANADOLU VE RUMELİ MÜDAAFA-İ HUKUK CEMİYETİ adı altında birleştirilmiştir.
- *İstanbul Hükümeti, Temsil Heyeti'nin varlığı resmen Amasya Görüşmeleri'nde tanımıştır.
- *Misak-ı Milli, Son Osmanlı Mebusan Meclisi'nde kabul edilmiştir. Hem Osmanlının yapacağı barış antlaşmasının şartlarını belirlemekte hem de Türk devletinin sınırlarını çizmektedir.
- *TBMM 23 Nisan 1920'de açılmıştır. Meclisin açılması ile Türk tarihinde millet egemenliğine dayanan bir devlet kurulmuştur. *TBMM açıldıktan sonra TBMM'ye karşı isyanlar başlamıştır. TBMM'nin otoritesini sarsmaya yönelik bu isyanlara karşı Hıyanet-ı Vataniye Kanunu çıkarılmış, kanunu uygulamak için İstiklal Mahkemeleri kurulmuştur. Ayrıca halkı doğru bilgilendirmek için Anadolu Ajansı kurulmuş ve Ankara Müftüsünden fetva alınmıştır.
- *San Remo Konferansı Sevr Antlaşmasının şartlarını belirlemek için toplanmıştır.
- * Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Osmanlının imzaladığı Barış antlaşması olan Sevr Antlaşması, Türk Milletine yaşama hakkı tanımıyordu. Ölüm fermanı gibiydi. TBMM, Türk Milleti adına barış antlaşması yapma yetkisinin onun gerçek temsilcisi olan TBMM'de olduğunu vurgulamış, antlaşmayı kesinlikle kabul etmemiş imzalayanları vatan haini ilan etmiştir.

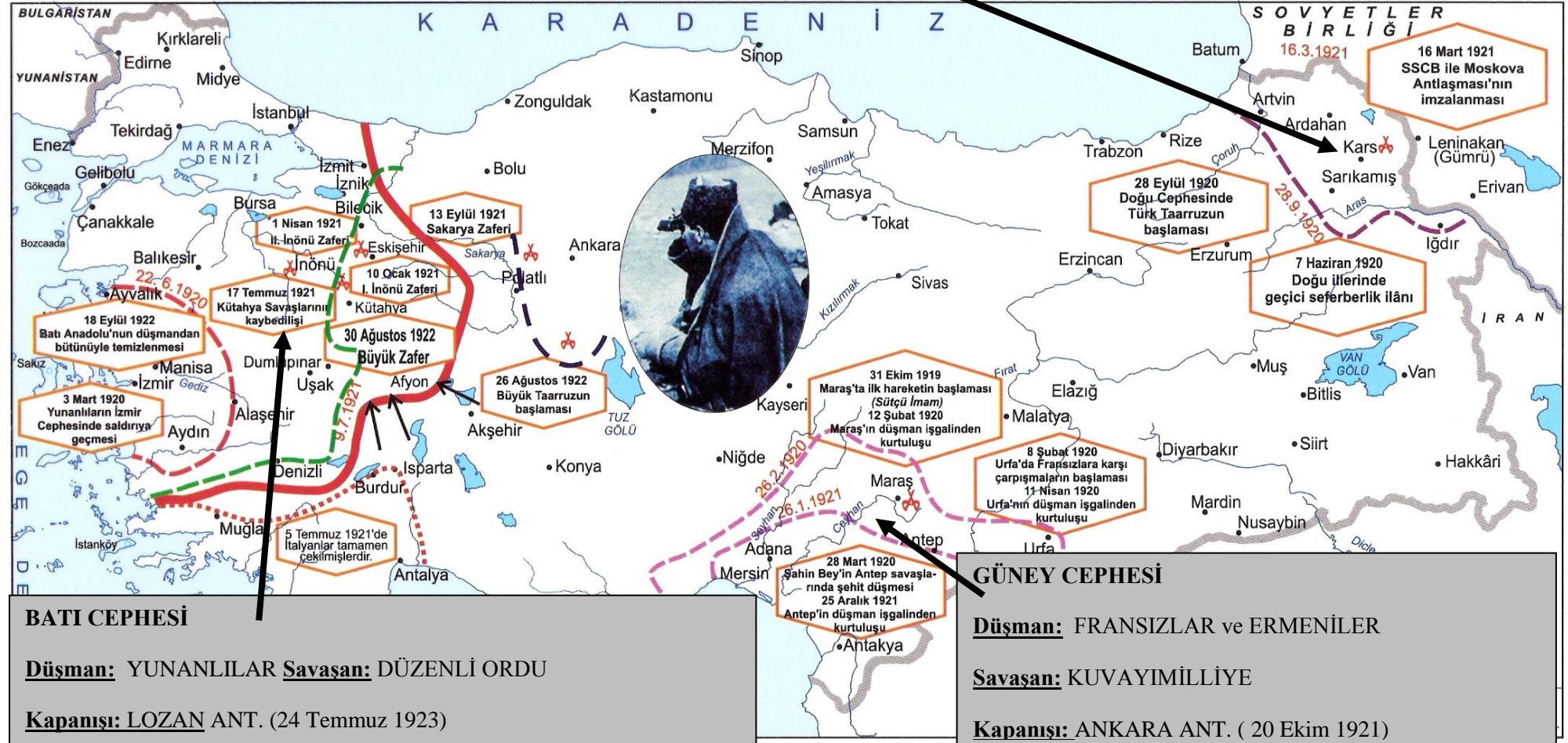
DOĞU CEPHESİ

Düşman: ERMENİLER **Savaşın:** DÜZENLİ ORDU **Kapanışı:** GÜMRÜ ANT. (3 Aralık 1920)

KURTULUŞ SAVAŞI

Kurtuluş Savaşı'nda Cepheleler

KURTULUŞ SAVAŞI'NDA CEPHELELER

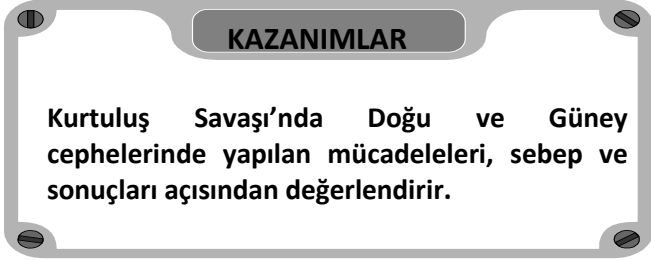

3.ÜNİTE

“YA İSTİKLÂL, YA ÖLÜM!”

Mondros Ateşkes Antlaşması ardından yurdumuz işgal edilmeye başlanmıştı. Türk halkı bu işgallere karşı topyekûn harekete geçerek Milli Mücadele’yi başlattı. Bu mücadele **Doğu’da Ermenilere, Güney’de Fransızlara ve Ermenilere**, Batı’da ise **Yunanlılara** karşı yürütüldü. (Bakınız: Bir Önceki Sayfadaki Harita)

İLK ZAFERİMİZ

19. Yüzyıldan itibaren Rusya ve İngiltere Doğu Anadolu’yu kendilerine verme bahanesiyle Ermenileri silahlandırmışlardı. İngilizlerin bu bölgede Ermenileri desteklemesinin temel amacı onları kendi çıkarları doğrultusunda kullanarak nüfuz bölgelerini genişletmektir. I. Dünya Savaşı’nın başlarında Ruslar, Kafkas cephesinde Doğu Anadolu içlerine kadar ilerlemişlerdi. Bu durumdan istifade eden Ermeniler de isyan ettiler ve Türk köylerini basarak katliam hareketlerine giriştiler. Bu durum Türk ordusunu Ruslar karşısında zor duruma soktu. Bu nedenle Osmanlı, 27 Mayıs 1915’te **Sevk ve İskân Kanunu**’nu çıkararak bölgedeki Ermenileri daha güvenli bölge olan Suriye ve çevresine göç ettirdi.

1917 yılında Rusya I. Dünya Savaşından çekildi. Bu sırada **28 Mayıs 1918’de merkezi Erivan olan bir Ermeni Devleti kuruldu.** Ermeniler Türk ordusu bölgeye ulaşmadan Rusların boşalttığı yerleri doldurdular. Ülkemizin işgal altında olmasından yararlanan Ermeniler, Mondros Ateşkes Antlaşması ile

kendilerine vaat edilen Doğu Anadolu’yu ele geçirmek için harekete geçince TBMM **Doğu Cephesi Komutanlığına** Mondros’tan sonra ordularını terhis etmeyen **Kazım Karabekir’i** atadı. Ermeniler İngilizlerin desteği ile saldırınca Türk ordusu onları mağlup etti. Ermeniler barış isteyince **2-3 Aralık 1920’de Gümrü Barış Antlaşması** imzalandı.

GÜMRÜ ANTLAŞMASI	
Tarih	2-3 Aralık 1920
Taraflar	Ermenistan / TBMM
Yapıldığı yer	Gümrü
Yapılma nedeni: Ermenilerin, Türk ordusu karşısında başarısız olması. Barış istemesi.	
Önemli maddeleri	*Ermeniler işgal ettikleri yerleri boşalttılar. Kars TBMM’ye bırakıldı.
ÖNEMİ: * <i>Gümrü Antlaşması, TBMM’nin imzaladığı ilk resmi antlaşma ve ilk siyasi başarısı, diplomatik zaferidir.</i>	
*Bu antlaşma ile TBMM’nin saygınlığı artmıştır.	
*Ermeniler, antlaşmada yer alan “Ermenistan’ın Türkiye’ye karşı diğer devletlerle yaptığı tüm antlaşmalar kaldırılacak.” maddesi ile Sevr Antlaşmasının geçersizliğini kabul etmişler ve Anadolu toprakları üzerindeki haklarından vazgeçmişlerdir.	
*Bu antlaşma ile aynı zamanda Ermeniler Yeni Türk Devletini, Misak-ı Milli’yi tanımış oluyorlardı. İlk tanıyan devlet Ermenistan.	
*Bu antlaşma ile doğu cephesinde savaş durumu sona erdi ve Doğu Cephesinde askerlerin bir kısmı Batı Cephesine kaydırıldı.	

KAVRAM TABLOSU:

DİPLOMASİ: Dış politikada sorunların barışçıl yöntemlerle ve müzakereler yoluyla çözülmesini ifade etmektedir. Örnek: Barış antlaşmaları.

DİPLOMATİK ZAFER: Uluslar arası antlaşmalarda elde edilen kazanç.

DESTANLAŞAN DİRENİŞ

KAZANIM

Kurtuluş Savaşı'nda Doğu ve Güney cephelerinde yapılan mücadeleleri, sebep ve sonuçları açısından değerlendirir.

30 Ekim 1918'de imzalanan Mondros Ateşkes Antlaşmasının ardından, İngilizler, 3 Kasım 1918'da Musul'u işgal etmişler, ardından işgal sahalarını genişleterek Ocak 1919'da Urfa, Maraş, Antep ve Adana'yı da almışlardı. Ardından Fransızlarla bir anlaşma yapmışlar ve Musul'u tek başına alma karşılığında bu şehirleri Fransızlara devretmişlerdi. Fransızlar Antakya'yı ardından da içinde Ermeni askerlerinin de bulundu bir orduyla Hatay-Dörtyol'u işgal ettiler. **Milli Mücadele'nin ilk kurşunu burada (Hatay-Dörtyol) Kara Mehmet Tarafından Fransızlara atıldı.**

MARAŞ

K

Fransızlar 30 Ekim 1919'da Maraş'ı işgal ettiler. Fransızların Mısır ve Suriye'den getirdiği Ermeniler Türklere karşı taşkınlık yapmaya başladılar. **Sütçü İmam'ın attığı ilk kurşunla** başlayan direniş kaleden Türk bayrağının indirilmesi ile iyice büyüdü. Mustafa Kemal buradaki direnişi günü gününe takip etti *Binbaşı Suzi Bey, Yörük Salim ve Kılıç Ali* kişileri direnişi örgütlemeleri için bölgeye gönderdi. Türk direnişi karşısında tutunamayan Ermeniler ve Fransızlar 12 Şubat 1920'de çekilmek zorunda kaldılar. TBMM tarafından Maraş'a 1973'te "Kahraman" unvanı ve "İstiklal Madalyası" verilmiştir.

URFA

K

Fransızlar, 30 Ekim 1919'da İngilizlerin çekilmesinden sonra Urfa'yı işgal ettiler.

Ermenilerle işbirliği yaptılar. Urfalılar Urfa Müdaafa-i Hukuk Cemiyetini kurdular. **Ali Saip Bey öncülüğünde 3000 kişilik Kuvay-ı Milliye birliği ile başlatılan direniş** 11 Nisan 1920'de Fransızlar şehri terk edene kadar sürdü. TBMM tarafından Urfa'ya Fransızlara karşı gösrediği başarıdan dolayı 1984 yılında "Şanlı" unvanı verilmiştir.

ANTEP

K

Fransızlar, İngilizlerin çekilmesinde sonra Antep'i işgal ettiler. Antepliler bir yandan mitingler düzenleyip işgali protesto ederken bir yandan da direniş için para, cephane ve silah topladılar. Fransızlar, yiyecek ve malzeme ihtiyaçlarını halkın kendilerine mal satmaması nedeniyle Suriye'den getiriyorlardı. Kilis-Antep yolunu bu iş için kullanıyorlardı. **Şahin Bey bu yolun kesmesiyle görevlendirildi. Kurduğu birliklere**

bir konvoyu durdurdu. Daha sonra ise şehit oldu. 1 Nisan 1920'de Antep'i kuşatan Fransızlar şehre ancak bir yıl sonra girebildiler. TBMM düşmana karşı başarı ile mücadele eden Antep'e 1921 yılında "Gazi" unvanı vermiştir.

Yorum: Antep, Urfa ve Maraş'a, TBMM tarafından unvan verilmesinin temel nedeni halkın gösterdiği müthiş direniş ve fedakârlıktır.

1.TEOG'DA BURAYA
KADAR
SORUMLUSUNUZ.

İSTİKLAL MİLLETİMİNDİR

KAZANIMLAR

1-Batı cephesinde Kuvâ-yı Millîye birliklerinin faaliyetlerini ve düzenli ordunun kurulmasını değerlendirir.

2-Türk milletinin Kurtuluş Savaşı sürecinde elde ettiği askerî başarılarının ulusal ve uluslararası etkilerini değerlendirir.

Birinci Dünya Savaşı'nın arkasından toplanan Paris Barış Konferansında İzmir'i Yunanlıların işgal etmesine karar verilmişti. Yunanlılar 15 Mayıs 1919'da İzmir'i işgal ettiler. Bununla yetinmeyip Batı Anadolu'yu da işgal etmek için hazırlık yapmaya başladılar. **Bölge halkı Yunanlılara karşı direniş cemiyetleri ve Kuvayımiliye birlikleri ile mücadeleye başladı.**

Kuvayımiliye birlikleri, düşman ilerleyişi karşısında cesurca mücadele ediyorlardı. Düşmanın ilerleyişini yavaşlatıyorlar ancak yeni işgallere engel olamıyorlardı. Çünkü düzenli değillerdi ve dağınık birliklerden oluşuyorlardı.

Düzenli Ordu Kuruluyor

Yunanlıların saldırısı sonucunda Batı Anadolu'nun bir kısmı elden çıktı. Sivas Kongresi'de Batı Anadolu Kuvayımiliye Komutanlığına Ali Fuat Paşa atanmıştı. 24 Ekim 1920 tarihinde onun liderliğindeki bu kuvvetler tarafından Yunanlılara yapılan bir taarruz başarısız oldu. Taarruzun başarısız olmasında Kuvayımiliye birliklerinin dağınık olması ve aralarından işbirliği olmaması etkili olmuştu. **Bunun üzerine Milli Mücadele'nin ancak düzenli ordu ile başarılı olabileceği anlaşıldı.** Hemen Kuvayımiliye birlikleri kaldırılarak birliklerin düzenli orduya katılması istendi. 9 Kasım'da Batı cephesi, BATI VE GÜNEY olarak ikiye ayrıldı. Batı Cephesi komutanlığına Albay İsmet Bey, Güney Cephesi komutanlığına da Albay Refet Bey getirildi.

YORUM: Kuvayımiliye'den düzenli orduya geçilmesinde Kuvayımiliye birliklerinin dağınık, düzensiz olması etkili olmuştur.

Birinci İnönü Savaşı(6-10 Ocak 1921)

Yunanlılar **düzenli ordu tam güçlenmeden**, ayrıca **düzenli orduya katılmayı reddeden Çerkez Ethem'in ayaklanmasını fırsat bularak** Bursa üzerinden saldırdılar. Sayı ve malzeme bakımından Türk ordusundan çok üstün olan Yunanlılar, Türk direnişi karşısında çekilmek zorunda kaldılar. Savaşın kısa bir süre Çerkez Ethem ayaklanması da bastırıldı. Türk ordusunun bu başarıları tüm yurdu sevince boğdu.

YORUM: Birinci İnönü Savaşı, düzenli ordunun yaptığı ilk savaştır.

K

Birinci İnönü Savaşı'nın sonuçları:

- Halkın düzenli orduya olan güveni arttı.
- 20 Ocak 1921'de ilk Anayasamız olan **Teşkilat-ı Esasiye** kabul edildi. (1921 ANAYASASI)
- Londra Konferansı toplandı.
- Afganistan ile dostluk antlaşması imzalandı.
- Sovyet Rusya ile **Moskova Antlaşması** imzalandı.
- Albay İsmet Paşa'nın rütbesi **generalliğe** yükseltildi.
- **İstiklal Marşı** kabul edildi.

UNUTMAYALIM! Batı Cephesinde yapılan tüm savaşlarda Yunanlıların temel hedefi; Ankara'ya kadar ilerlemek, TBMM'yi ele geçirip Milli Mücadele'yi sona erdirmek, Sevr Antlaşmasını uygulamak ve Anadolu'yu işgal etmektir.

K

Londra Konferansı (21 Şubat-12 Mart

1921): Birinci İnönü Zaferinin kazanılması İtilaf Devletleri arasındaki görüş ayrılıklarını iyice artırdı. Üstelik Fransızlar Güneydoğu Anadolu'da büyük bir direnişler karşılaşmışlardı ve İtalyanlar da paylaşımlardan memnun değildi. Bu neden Sevr Antlaşmasını gözden geçirmek amacıyla Londra'da bir konferans toplamaya karar verdiler. Bu konferansa Osmanlı Hükümetini çağırdılar. TBMM Hükümetini ise dolaylı yoldan çağırdılar. **(Doğrudan çağırımları tanınması anlamına geleceği için),** Ama Mustafa Kemal Türk Milleti'nin gerçek temsilcisinin TBMM olduğunu ve doğrudan çağırılmadıkları sürece konferansa katılmayacaklarını bildirdi. Bunun üzerine İtilaf Devletleri *İtalya* aracılığıyla TBMM'yi çağırmak zorunda kaldılar. Böylece TBMM'yi resmen tanıması oldular. Konferansa İngiltere, Fransa, Yunanistan, İtalya, **Osmanlı Hükümeti adına Tevfik Paşa, TBMM Hükümeti adına Bekir Sami Bey katıldı.** Onların konferansa hem İstanbul Hükümeti hem de TBMM temsilcisini çağırımlarının bir amacı vardı. Buna göre her iki tarafı birbirine düşürüp çıkacak anlaşmazlıktan yararlanmak istiyorlardı. Ama Söz sırası kendisine gelen İstanbul Hükümeti temsilcisi Tevfik Paşa'nın *"Burada asıl söz milletin gerçek temsilcisi TBMM temsilcisine aittir."* demesi üzerine İtilafların iki tarafı birbirine düşürme planı suya düştü. **İtilaf Devletlerinin konferansta Sevr Antlaşmasını kabul ettirme çalışmaları karşısında konferans sonuç olmadan dağıldı.**

İtilaf devletleri konferansta şu tekliflerde bulundu:

**İzmir, Türklere geri verilecektir. Ancak şehirde Yunan askerleri bulunacaktır. Milletler Cemiyeti tarafından Hristiyan bir vali tayin edilecektir.*

**Doğu Trakya, Yunanlılarda kalacaktır.*

**Kapitülasyonlara devam edecektir.*

**Doğu'da bir Ermeni Devleti kurulacaktır.*

YORUM: Bu teklif maddelerinin TBMM tarafından kabul edilmemesinin temel nedeni MİSAK-I MİLLİYE, tam bağımsızlığa ters olmasıdır.

TBMM, bir sonuç alamayacağını bildiği halde Londra Konferansına neden katıldı?

- ✓ Türk ulusunun haklı davasını ve Misak-ı Milli'yi tüm dünyaya duyurmak.
- ✓ İtilaf Devletlerinin *"Türkler, barışa yanaşmıyorlar, savaşı uzatıyorlar!"* şeklinde olumsuz propagandalarını çürütmek.
- ✓ Türk Milletinin yasal temsilcisinin TBMM olduğunu ispatlamak için konferansa katıldı.

YORUM: Londra Konferansı ile TBMM'nin varlığı İtilaf Devletleri tarafından resmen kabul edildi. Bu durum TBMM'nin uluslar arası alanda bir siyasi başarısıdır.

Afganistan ile Dostluk Antlaşması (1 Mart 1921)

Milli Mücadele'nin devam ettiği yıllarda Afganistan, işgalci güçlere karşı büyük bir mücadele gösteren Türk milletinin bu mücadelesine yakınlık duymuştur. O dönemde *Afganistan Kralı olan Amanullah* ile Mustafa Kemal Paşa arasından mektuplaşmalar olmuştur. Bunun sonucunda 1 Mart 1921'de Moskova'da Afganistan ile TBMM arasında Türk-Afgan Dostluk Antlaşması imzalanmıştır. Böylece Afganistan TBMM'yi tanımıştır. *(Tanıyan ilk Müslüman ülke)* İki ülkede karşılıklı elçiler görevlendirilmiştir. Antlaşmaya göre taraflardan birisi saldırıya uğrarsa diğeri yardım edecektir. TBMM Hükümeti de Afganistan'a subay ve öğretmen göndermeyi kabul etmiştir.

NOTLARIM:

İstiklal Marşının Kabul Edilmesi (12 Mart 1921)

İsmet Paşa, Milli Mücadele şiddetle devam ederken, bir marş yazılmasını istemişti. **Yazılacak marş, Türk Milletinin bağımsızlığa olan inancının artıracak, milli morali yüksek tutacaktı.** Bu doğrultuda Maarif Vekâleti (Milli Eğitim Bakanlığı) Ekim 1920’de bir yarışma açtı. Ödül 500 liraydı. Yarışmaya 724 eser katıldı. Eserler inceledikten sonra vatan ve millet ile ilgili yazdığı güzel şiirleri ile dikkat çeken Mehmet Akif’in yarışmaya katılmadığı anlaşıldı. Yarışmada ödül olduğu için katılmamıştı. Dönemin Milli Eğitim Bakanı Hamdullah Suphi Bey, Mehmet Akif’e bir mektup yazarak ödül konusunda endişelerinin giderileceğini söyledi ve marş yazmasını istedi. Mehmet Akif, İstiklal Marş’ını yazdı. Marş 17 Şubat’ta gazetelerde yayınlandı. Ardından İstiklal Marşı ile birlikte yarışmaya gelen 7 şiir seçilip TBMM’de oylamaya sunuldu. **12 Mart 1921’de Milli Marş olarak seçildi.** Mehmet Akif’in “**Türk Ordusu**”na armağan ettiği ve “**Artık benim değil milletindir**” diyerek şiir kitabı **Safahat’a** almadığı İstiklal Marşı, **Osman Zeki Üngör** tarafından bestelenmiştir. Mehmet Akif, İstiklal Marşımızı yazdıktan sonra “**Allah bu millete bir daha İstiklal Marşı yazdırmasın**” demiştir.

Moskova Antlaşması (16 Mart 1921)

Birinci Dünya Savaşı’nda Rusya İtilaf Devletleri yanında yer alıyordu. 1917’de çıkan ihtilalde “çarlık” rejimi yıkıldı. İktidara gelen Bolşevikler savaştan çekildi. Bunun üzerinde İtilaf devletleri savaştan çekilen Rusya’ya cephe aldılar. Sovyet Rusya’nın **daha önce yaptığı gizli antlaşmaları da açıklaması üzerine Batı ile ilişkilerini iyice gerginleştirdi.** TBMM Hükümeti ve Sovyet Rusya **ortak tehdit unsurları olan İtilaf Devletleri için birbirlerine yakınlaştılar.** Bu yakınlaşma sonucunda 16 Mart 1921’de Moskova Antlaşması imzalandı.

MOSKOVA ANTLAŞMASI	
Tarih	16 Mart 1921
Taraflar	Sovyetler Birliği / TBMM
Yapıldığı yer	Moskova
Yapılma nedeni	Sovyetler Birliğinin sınırlarında güçlü bir devlet istememesi, sınırlarını garantiye alma düşünceleri. <u>Ortak tehdit karşısında TBMM/Sovyetler Birliğinin işbirliği yapması</u>
Önemli maddeleri	<div><div>*Bir tarafın tanımadığı antlaşmayı diğer taraf da tanımayacak. <i>(Böylece Sevr Antlaşmasının geçersizliğini Sovyet Rusya da kabul etti)</i></div><div>*Kars, Ardahan TBMM’ye, <u>Batum Gürcistan’a bırakılacak.</u></div><div>*<u>Sovyetler Birliği Misak-ı Milli’yi kabul edecekti.</u></div><div>*Sovyetler Birliği kapitülasyonların kaldırılmasını kabul ediyordu.</div><div>*İki devlet arasında siyasi ve ekonomik işbirliği yapılacaktır.</div></div>
Önemi	Moskova Antlaşması ile Sovyetler Birliği gibi güçlü bir ülke TBMM’yi tanıdı. Bu büyük bir siyasi başarıdır. . .(TBMM’yi tanıyan ilk Avrupa ülkesi) <i>Moskova Antlaşması ile Batum’ın Gürcistan’a bırakılması Misak-ı Milliden ilk tavadır.</i>

İkinci İnönü Savaşı (23 Mart- 1 Nisan 1921)

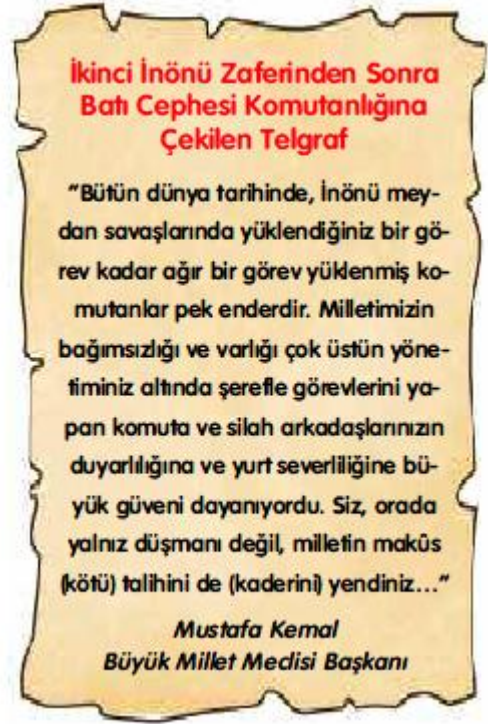
İtilaf devletleri Londra Konferansında isteklerini TBMM'ye kabul ettiremediler. Masa başında kabul ettiremediklerini savaş alanında kabul ettireceklerini düşünüyorlardı. Bu yüzden Yunanlılardan yeniden ilerleme ve saldırılarını istediler. Takviye alan Yunanlılar kendilerini İtilaf devletlerine kendilerini ispat etmek için yeniden saldırıya geçtiler. Böylece Birinci İnönü Savaşı'nın yenilgisini unutturabilirlerdi. **Yunanlıların amacı aynı Birinci İnönü Savaşında olduğu gibiydi. Eskişehir'i ele geçirecekler, oradan Ankara'ya ulaşp TBMM'yi dağıtacaklardı. Böylece rahatlıkla Sevr Barış Antlaşmasının uygulanmasını sağlayacaklar, Anadolu'yu işgal edeceklerdi.**

Yunanlılar oldukça kalabalık bir orduyla iki koldan saldırdılar. (23 Mart 1921) Birinci kol Bursa'dan Eskişehir'e harekete geçti. İkinci kol ise Uşak'tan Afyon'a doğru ilerlemeye başladı.

Birinci koldan ilerleyen Yunan ordusu Türk ordusu tarafından Eskişehir'in kuzeyindeki İnönü'de durduruldu. Savaş, 27 Mart 1921'de Yunan saldırısı ile başladı. Türk ordusu siperlerine tutundu. Asla kıpırdamadı. Yunanlılar 30 Mart 1921'de yeniden saldırdılar. Yine Türk ordusunu siperlerinden çıkartamadılar. **Düşmanı önce durduran ardından saldırıya geçen ordumuz düşmana ağır bir yenilgiye uğrattı.** Yunanlılar 1 Nisan 1921'de geri çekilmek zorunda kaldılar. İkinci koldan ilerleyen Yunan ordusu ise birinci kolun yenildiğini öğrenince Afyon'u boşaltıp çekildi.

İkinci İnönü Savaşı'nın sonuçları:

- İtalyanlar, Anadolu'dan çekilmeye başladı.
- Mustafa Kemal, Batı Cephesi Komutana İsmet Paşa'ya şöyle bir telgraf çekti:

Kütahya-Eskişehir Savaşları (10-24 Temmuz 1921)

K

Yunanlıların İkinci İnönü Savaşı'nda da Türk ordusu karşısında yenilgiye uğraması karşısında İngilizler dışındaki İtilaf devletlerinin güveni kayboldu. Yeni Yunan kralı olan Konstantin İngilizlerden önemli oranda destek gördü. Ankara'ya kadar ilerleyeceklerinden o kadar emindi ki kendisinden randevu isteyen gazetecilere Ankara'da randevu verdi. **Silah, cephane, asker ve teknik açıdan güçlendirilmiş Yunan kuvvetleri Türk ordusuna saldırdı.** Türk ordusu düşmanın kuvvetlerinin çok olması karşısında siperlerinden zorlanmaya başladı. Mustafa Kemal, 18 Temmuz'da cepheye gelerek durumu yakından inceledi. **Türk ordusunun netice elde edemeyeceği anlaşılınca, düşmanla arada epey bir mesafe bırakmak için ordunun Sakarya'nın doğusuna çekilmesi emri verildi.** 18 Temmuz 1921 akşamı Türk ordusu önce Eskişehir'in doğusu, Seyitgazi hattına çekildi. Düşmanın takipte gösterdiği yavaşlık tüm ordunun çekilmesini sağladı. Ama Yunanlılar kesin sonucu olmak istiyorlardı. 20-21 Temmuz'da Türk ordusu ile temasa geçtiler. Türk kuvvetleri 21 Temmuz'da Yunan ordusuna bir taarruz denemesinde

bulundular. Ama Yunanlılar şaşkınlığı üzerlerinden attıktan sonra bu taarruzu durdular. (Bu durum Türk ordusunun henüz taarruz gücüne erişemediğini gösterir.)Yunanlılar tekrar saldırınca Türk ordusu 25 Temmuz'da Sakarya'nın doğusuna çekildi. **Kütahya, Eskişehir, Afyon** Yunanlıların eline geçti.

Kütahya-Eskişehir Savaşları Öncesi Durum:

Kütahya-Eskişehir Savaşları Sonrası Durum:

Kütahya, Eskişehir, Afyon Kütahya Eskişehir Savaşlarından sonra kaybedilmiştir.

SAVAŞA RAĞMEN EĞİTİM KONGRESİ

KAZANIMLAR

Kurtuluş Savaşı'nın yaşandığı ortamda Atatürk'ün Maarif Kongresi yaparak Türkiye'nin millî ve çağdaş eğitimine verdiği önemi kavrar.

Eğitim Mustafa Kemal'in en önem verdiği alanlardan biriydi. O, bir milletin geleceği üzerinde oynadığı rolü çok iyi biliyordu. Bu yüzden Ankara'da genç Türkiye'nin eğitim politikasını belirlemek, millî ve çağdaş bir eğitim için yapılacak çalışmaları planlamak üzere öğretmenlerin katılacağı bir Maarif (Eğitim) Kongresi organize edilmişti. Ama Kongrenin yapılacağı zaman gelince Kütahya-Eskişehir Savaşları tüm şiddetiyle sürüyordu. Bunun üzerine Milli Eğitim Bakanı Hamdullah Suphi Bey, Mustafa Kemal'e gelerek dilerse kongrenin ertelenebileceğini ilettili. Ama Mustafa Kemal, buna gerek olmadığını, kongrenin toplanmasını istedi. Maarif (Eğitim) Kongresi **15 Temmuz-21 Temmuz 1921 tarihleri arasında 180 öğretmenin katılımı ile Ankara'da toplandı.** Mustafa Kemal'e kongreye katıldı ve bir konuşma yaptı.

YORUM: Mustafa Kemal'in savaş ortamında bile bu eğitim kongresini toplaması EĞİTİM'e verdiği önemi gösterir.

Mustafa Kemal "Başkomutan" Oluyor

Kütahya-Eskişehir Savaşı'nda Türk ordusunun Sakarya'nın doğusuna çekilmesi TBMM'de tartışmalara neden oldu. "Ordu neredeye gidiyor" denildi. Hatta meclisin Kayseri'ye taşınması gündeme geldi. Bu gelişmeler üzerine Mustafa Kemal, 5 Ağustos 1921'de TBMM'nin tüm yetkilerini (yasama, yürütme, yargı) alarak 3 ay süreyle Başkomutanlığa getirildi. Mustafa Kemal'in üç ay süreyle meclisin yetkilerini istemesinin nedeni savaşın zor şartlarında HIZLI KARAR ALIP UYGULAMAK içindi.

ANADOLU İNSANIN BÜYÜK FEDAKÂRLIĞI

K

KAZANIMLAR

Türk milletinin millî birlik, beraberlik ve dayanışmasının ifadesi olarak Tekâlîf-i Millîye Kararları'nın uygulamalarını inceler.

Kütahya-Eskişehir Savaşlarının ardından ordumuz Sakarya'nın doğusuna çekilmişti. Kısa aralıklarla arka arkaya girilen üç savaş (Birinci İnönü, İkinci İnönü ve Kütahya-Eskişehir) ekonomik kaynakları oldukça zorlamıştı. **TBMM Hükümeti'nin Yunanlılara yeniden büyük bir savaşa hazırlandığı dönemde ekonomik sıkıntıları giderebilecek kaynaklara ihtiyaç vardı.** Bunun için değişik alternatifler gözden geçirildi. Önce vergilerin artırılması düşünüldü. Ancak topraklarının işgal altında olması ve köylünün geçim sıkıntısı içerisinde bulunması nedeniyle vazgeçildi. Gümrük Vergisi artırmak da işe yaramazdı önemli limanlar işgal altındaydı. Bu sırada Yunanlılar taarruza geçeceği haberi gelince acilen önlem alınması gerekti. Bu gelişmeler üzerine Başkomutan Mustafa Kemal, **ordumuzun ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla 7-8 Ağustos 1921'DE TEKALİF-İ MİLLİYE EMİRLERİ'ni yayınladı.**

Tekâlîf-i Milliye emirleri neler içeriyordu?

Tekâlîf-i Milliye Emirlerinin içeriğindeki maddeler şunlardı:

*Her il ve ilçede Tekâlîf-i Milliye komisyonu kurulacak.

*Her aile birer takım çamaşır, birer çift çorap, çarık hazırlayıp komisyona verecek.

*Tüccarın ve halkın elinde bulunan her türkü yiyecek ve giyecek maddelerinin yüzde kırkı bedeli sonradan ödenmek üzere komisyona teslim edilecek.

*Halk, elinde bulunan taşıma araçları ile ayda en az yüz kilometre ulaşım yapacak.

*Sahipsiz mallar komisyonun denetiminde olacak, halkın elindeki silah ve cephane üç gün içinde komisyona teslim edilecek.

*Ülkede var olan tüm teknik araç ve gereçler ordunun hizmetine verilecek; benzin, vakum, gres, makine yağları, vazelin, otomobil ve kamyon lastiği, tutkal, telefon makinesi, kablo, pil, çıplak tel ve bunlar benzer stokların yüzde kırkı ordunun hizmetine sunulacaktı.

*Tekâlîf-i Milliye emirlerinin yayınlanmasının ardından; **Türk halkı milli birlik, beraberlik ve dayanışmanın en güzel ifadesini göstererek ordusuna destek olmak için elinden gelen her şeyi yapmış ve emirlerin gereğini yerine getirmiştir.**

YORUM: Tekâlîf-i Milliye emirlerinin uygulanışı Türk milletinin Milli Mücadele'de verdiği önemli bir dayanışma örneğidir. ***Bu dayanışma milletin birlik ve beraberliğini sağlamış; böylece Türk milletinin ve Türk vatanının bağımsızlığı elde edilmiştir.*** Türk milleti vatanın kurtarılmasında büyük destek vermiştir. Kadını erkeği ile tüm varlığını ortaya koymuştur. Kağnısı ile cephane taşıırken donarak şehit olan Şerife Bacı, İstanbul'dan gemilerle gelen cephaneyi kıyıya taşıyan İnebolulu sandalcılar, orduya malzeme taşıyan devciler bunun en güzel örnekleridir.

NOTLARIM:

DİRİLİŞİN DESTANI: SAKARYA

KAZANIMLAR

- 1-Sakarya Meydan Savaşı'nın ve Büyük Taarruz'un kazanılmasında Atatürk'ün rolünü fark eder.
- 2-Türk milletinin Kurtuluş Savaşı sürecinde elde ettiği askerî başarılarının ulusal ve uluslararası etkilerini değerlendirir.

Kütahya-Eskişehir Savaşlarının ardından Türk ordusu Sakarya'nın doğusuna çekilmişti. Mustafa Kemal 5 Ağustos 1921'de 3 ay süreyle Başkomutanlık Yasası ile Başkomutan olmuş ve Türk ordusunun ihtiyaçlarını karşılamak için Tekâlif-i Milliye emirlerini yayınlamıştı. **Yunanlılar Türk ordusu çekildiği mevzilere tam tutunmadan, ihtiyaçlarını tam karşılamadan kesin sonuç olmak için 23 Ağustos 1921 tarihinden itibaren Sakarya nehrini birkaç yerinden geçip 100 kilometrelik bir cepheden Türk ordusuna saldırmaya başladılar.** Yunan ordusu her bakımdan Türk ordusundan güçlü idi. Böyle bir ortamda Başkomutan Mustafa Kemal, yeni bir taktik uyguladı. Dünya askerlik literatürüne girecek yepyeni bir kavramdı bu: **TOPYEKÜN SAVAŞ...** Tüm ordulara şu emir verildi: **"Hattı müdafaa yoktur, sathı müdafaa vardır. O satıh bütün vatandır. Vatanın her karış toprağı vatandaş kanı ile sulanmadıkça terk olunamaz. Onun için büyük küçük birlikler, ilk durabildiği noktada tekrar düşmana karşı cephe teşkil edip devam eder. Yanındaki birliğin çekildiğini gören birlik ona uymaz. Bulunduğu yerde sonuna kadar dayanmaya zorunludur."** Bu emri alan her birlik, her asker vatan topraklarını sonuna kadar savunmaya başladı. 23 Ağustos'ta saldıran Yunanlılara karşı 11 Eylül'de üstünlük Türk ordusuna geçti. 22 gün 22 gece süren savaştan sonra Türk ordusu **13 Eylül'de Yunan ordusunu Sakarya'nın batısına attı!** Böylece Sakarya Savaşı Türk zaferiyle sona erdi. 1683 II. Viyana Kuşatmasından beri devam eden Türk gerileyişi bu savaşla sona erdi.

Sakarya Savaşı'nda tarafların konumunu gösteren harita

YORUM: Savaşı **askeri dehası** ile mükemmel şekilde yöneten, TOPYEKÜN SAVAŞ taktiğini kullanan Mustafa Kemal'in savaşın kazanılmasında büyük payı vardır.

Sakarya Savaşından Sonraki Gelişmeler:

1-Mustafa Kemal'e Gazi ve Mareşal Rütbesinin Verilmesi (19 Eylül 1921):

Savaşı Başkomutan olarak yöneten, attan düşüp kaburga kemiğini kırmasına rağmen idareyi elinden bırakmayan Mustafa Kemal'e, TBMM tarafından 19 Eylül 1921'de **"Gazi"** ve **"Mareşal"** unvanları verilmiştir.

2-Kars Antlaşması (13 Ekim 1921):

Sovyet Rusya ile Birinci İnönü Savaşı'ndan sonra Moskova Antlaşması yapılmıştı. Ama Ermenilerle yapılan Gümrü Antlaşması'nda Türkiye'ye bırakılan bazı toprakların durumu tam netleşmediği için Kafkas Cumhuriyetleri olan Azerbaycan, Ermenistan ve Gürcistan ile de Kars Antlaşması yapıldı.

KARS ANTLAŞMASI	
Tarih	13 Ekim 1921
Taraflar	Azerbaycan, Ermenistan ve Gürcistan / TBMM
Yapıldığı yer	Kars
Yapılma nedeni:	Doğu sınırlarını güvenceye alma isteği.
Önemi:	Bu antlaşma ile Doğu sınırlarımız kesin olarak çizildi.

3-Ankara Antlaşması (20 Ekim 1921):

Sakarya Savaşı'na kadar Türkler ile antlaşmaya yanaşmayan Fransızlar, antlaşma için görüşme yapmaya başladılar. Fransız heyeti Sakarya savaşının kazanılmasından bir hafta sonra Ankara'ya geldi. **Yapılan görüşmelerden sonra 20 Ekim 1921'de Ankara Antlaşması imzalandı.**

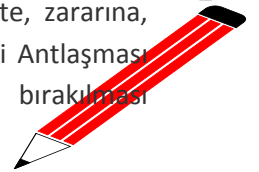
ANKARA ANTLAŞMASI	
Tarih	20 Ekim 1921
Taraflar	Fransa / TBMM
Yapıldığı yer	Ankara
Yapılma nedeni	Fransa'nın Kurtuluş savaşının başarıya ulaşacağına inanması. Anadolu'dan çekilmek istemesi.
Önemli maddeleri	<p>*Taraflar arasından savaş durumu sona erecekti.</p> <p>*Türkiye-Suriye sınırı, İskenderun ve Hatay illeri dışarıda bırakılacak şekilde belirlenecekti.</p> <p>*Antlaşma imzalandıktan sonra Fransız birlikleri Hatay hariç işgal ettikleri Türk şehirlerinden çekilecekti.</p> <p>*Türkiye Selçuklu Devletinin kurucusu Süleyman Şah'ın mezarının da içinde bulunduğu Caber Kalesi, Türk Bayrağı altında ve Türk askerlerinin koruyuculuğunda Türkiye'nin mülkü olarak kalacaktı.</p> <p>*İskenderun (Hatay) Bölgesi için özel bir yönetim kurulacak. Bu bölgede oturanlardan Türk olanlar kültürlerini geliştirmek için her türlü haktan yararlanacaktı. Türkçe burada resmi dil olacaktı.</p>

Önemi 	<p>1-Fransa gibi önemli bir İtilaf devleti TBMM'yi tanıdı. <u>(Bu antlaşma ile İtilaf devletleri arasındaki birlik parçalanmış oldu.Fransa TBMM'yi tanıyan ilk İtilaf Devleti'dir.)</u></p> <p>2-Bu antlaşma ile <u>Güney cephesi kapandı.</u> Buradaki birlikler Batı Cephesine gönderildi.</p> <p>3-Hatay'ın bir Türk şehri olduğu Fransızlar tarafından kabul edildi.</p> <p>4-Fransızların desteğinden yoksun kalan Ermenilerin bu bölgeleri ele geçirme hayali son buldu.</p>
	<p><i>Cephede askeri zaferler elde eden Mustafa Kemal Paşa, masa başında da siyasi zaferler elde etmiştir. Sakarya zaferi de dış politikada Türkiye lehine (Ankara Antlaşması ve Kars Antlaşması) sonuçlar doğurmuştur.</i></p>

KAVRAM TABLOSU:

LEHİNE: Bir şeyden veya bir kimseden yana olma. **Örnek:** GÜMRÜ antlaşması ile Ermenilerin Kars ve çevresini TBMM ye bırakması TBMM nin lehine (yararına) olmuştur.

ALEYHİNE: Dezavantajlı, aleyhte, zararına, sakıncalı, elverişsiz **Örnek:** Uşi Antlaşması ile Trablusgarp'ın İtalya ya bırakılması Osmanlının aleyhine olmuştur

NOTLARIM:

HAYAT VEREN ZAFER: BÜYÜK TAARRUZ

KAZANIMLAR

1-Sakarya Meydan Savaşı'nın ve Büyük Taarruz'un kazanılmasında Atatürk'ün rolünü fark eder.

2-Türk milletinin Kurtuluş Savaşı sürecinde elde ettiği askerî başarılarının ulusal ve uluslararası etkilerini değerlendirir.

Türk ordusu Sakarya Savaşının ardından neden hemen taarruz etmedi, bir yıl bekledi? **K**

Sakarya Savaşı'ndan sonra önemli güç kaybına uğrayan Yunan ordusu köyleri ve demiryolu tahip ederek Afyon-Kütahya-Eskişehir hattına çekilmişti. Türk ordusu Yunan ordusuna kesin bir darbe vurmak için hemen taarruza geçecek durumda değildi. Mevsimin de kışa yaklaştığı dikkate alınarak çok iyi bir hazırlık yapıldıktan sonra taarruza geçilmesine karar verildi. Türk ordusu büyük bir gizlilik içerisinde taarruz hazırlıklarına başladı. Bu arada 20 Temmuz 1922'de 3 ay süreyle verilen Mustafa Kemal'in başkomutanlık yetkisi süresiz uzatıldı.

YORUM: Mustafa Kemal'in Sakarya Savaşı'nda sonra Büyük Taarruz için bir yıl beklemesinin nedeni ordunun taarruza hazır olmaması ve taarruz için hazırlık yapılmasıdır.

Büyük Taarruz başlıyor...(26 Ağustos 1922, Sabah 05.30)

Bir yol boyunca taarruz hazırlığı yapan Türk ordusu, asker ve malzeme bakımından eksiklerini tamamladıktan sonra harekete geçti. 26 Ağustos 1922 sabahı, Kocatepe'de sabah 05.30'da topçu ateşi ile taarruz başladı. Silahları elinden alınmış, ordusu dağıtılmış bir millet, "hiç"ten yola çıkarak bu noktaya gelmişti. Bu noktaya gelmesinde bağımsızlık aşkı ve inancı büyük rol oynamıştı. **Büyük Taarruz'un amacı düşmanı tamamen yurttan atmaktır.**

Büyük Taarruz, Yunanlılarının Eskişehir yönünden bir taarruz bekledikleri için Afyon yönünden başlatıldı. 27 Ağustos'tan itibaren Türk ordusu üstünlüğü ele geçirdi. Mevzilerini kaybeden Yunan ordusu çekilmeye başladı.

Başkomutanlık Meydan Savaşı (30 Ağustos 1922)

30 Ağustos 1922 günü Yunan ordusu Dumlupınar'da kuşatıldı. O günkü savaşı doğrudan Başkomutan Mustafa Kemal Paşa yönetti. Düşmanın ana kuvvetleri burada imha edildi. Bu savaşa tarihimizde **"Başkomutanlık Meydan Savaşı"** denir.

31 Ağustos'ta Eskişehir dolaylarındaki Yunan orduları da bozguna uğratıldı. Dağılan Yunan askerleri bozgun halinde kaçmaya ve sahil şehirlerine ulaşmaya çalışıyorlardı.

"Ordular! İlk hedefiniz Akdeniz'dir ileri!" (1 Eylül 1922)

Başkomutan Mustafa Kemal Paşa, 1 Eylül 1922'de **"Ordular! İlk hedefiniz Akdeniz'dir ileri!"** emrini verdi. 2 Eylül'de Uşak yakınlarında Yunan Başkomutanı Trikopis ve çok sayıda Yunan askeri esir alındı. Türk ordusu 6 Eylül'de Balıkesir'e, 9 Eylül'de İzmir'e girdi. **18 Eylül itibarıyla Batı Anadolu'da tek bir düşman askeri bile kalmadı. Böylece Anadolu'da Yunan işgali sona erdi.**

Büyük Taarruz ile birlikte Kurtuluş Savaşının **askeri safhası sona erdi.** **Siyasi safhası başladı.** İtilaf Devletleri ateşkes teklifinde bulundular.

SAVAŞA SON VEREN BELGE: MUDANYA ATEŞKES ANTLAŞMASI (11 EKİM 1922)

KAZANIMLAR

1-Sakarya Meydan Savaşı'nın ve Büyük Taarruz'un kazanılmasında Atatürk'ün rolünü fark eder.

2-Türk milletinin Kurtuluş Savaşı sürecinde elde ettiği askerî başarılarının ulusal ve uluslararası etkilerini değerlendirir.

Batı Anadolu, Büyük Taarruz sonrası Yunan işgalinden kurtarılmıştı. Şimdi sıra İtilaf Devletlerinin işgali altındaki İstanbul'a ve Yunan işgalinin devam ettiği Doğu Trakya'ya gelmişti. Büyük Taarruz'un ardından Türk ordusu yönünü kuzeye çevirdi. İstanbul ve Çanakkale üzerine yürümek için hazırlanmaya başladı. Bu gelişme üzerine İngilizler telaşa kapıldı. Aslında amaçları Boğazları ve Doğu Trakya'yı Türklere vermemekti. Ama İtilaf Devletlerinin diğer tarafları olan Fransa ve İtalya'nın İngiltere'yi yalnız bırakması ve İngiliz kamuoyunda Türk kurtuluş savaşını haklı bulan bir görüşün ortaya çıkması üzerine İngilizler Türk tarafı ile 3 Ekim'de ateşkes görüşmelerine başladılar.

Ateşkes görüşmeleri başlıyor...

Ateşkes görüşmeleri için **TÜRKİYE, İNGİLTERE, FRANSA ve İTALYA**, Mudanya'da (Bursa) bir araya geldiler. Ateşkes görüşmelerinde Türk tarafını İSMET PAŞA temsil etti. Asıl düşmanımız ve savaştığımız taraf olan YUNANİSTAN ateşkes görüşmelerinde yer almadı; onları İngiltere temsil etti. (Bu durum Yunanlıların İngilizler tarafından desteklendiğinin açık kanıtıdır.)

Konferansın en önemli iki gündem maddesi: **Doğu Trakya'nın Yunan kuvvetleri tarafından boşaltılıp Türklere teslim edilmesi ile Boğazlar ve İstanbul'un**

durumuydu. İngilizler Türk tarafının isteklerinin karşısında oldukları için görüşmeler çok sert bir havada geçti. Sonuçta 11 Ekim 1922’de görüşmeler Mudanya Ateşkes Antlaşmasının imzalanması ile sona erdi.

Mudanya Ateşkes Antlaşması

Mudanya’da Ateşkes antlaşmasının maddeleri şöyleydi:

1-Türk ve Yunan kuvvetleri arasındaki çatışmalar sona erecek,

2- 15 gün içerisinde Yunan birlikleri, Doğu Trakya’dan çekilecek, çekilmenin tamamlanmasının sonra otuz gün içinde; Trakya Türk memurlarına teslim edilecek,

3-Ateşkesin imzalanmasından sonra **İstanbul ve Boğazlar TBMM Hükümeti idaresine bırakılacak;** Ancak İstanbul ve Boğazlarda bulunan İtilaf kuvvetleri kalıcı bir barış antlaşmasının imzalanmasına kadar İstanbul’da kalabileceklerdi.

K

*Mudanya Ateşkes Antlaşması, **Türk İstiklal Savaşı’nın zaferle sonuçlandığını gösteren ilk diplomatik ve siyasi belgedir.**

*Mudanya Ateşkes Antlaşması ile **İtilaf devletleri Sevr’i gerçekleştiremeyeceklerini kabul etmişlerdir.**

*Mudanya Ateşkes Antlaşması ile **İstanbul ve Doğu Trakya savaş yapılmadan kurtarılmıştır.**

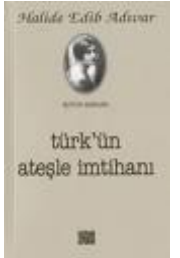
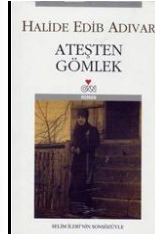
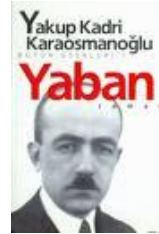
SANAT VE EDEBİYAT ESERLERİNDE KURTULUŞ SAVAŞIMIZ

KAZANIMLAR

Örnek eser incelemeleri yaparak dönemin toplumsal olaylarının sanat ve edebiyat üzerine yansımalarını fark eder.

Kurtuluş Savaşımız, dönemin yazar ve ressamlarına **ilham kaynağı olmuştur.** Onlar ortaya koydukları eserlerinde Türk Milleti’nin bağımsızlık ve vatan sevgisi uğruna sergiledikleri büyük fedakârlıkları işlemişlerdir. Bu ressamlar arasında Kurtuluş Savaşı konu olan resimler çizen *Halil Dikmen*’i ve yazarlar arasında da *Halide Edip Adivar* ve *Yakup Kadri Karaosmanoğlu*’nu sayabiliriz.

Kurtuluş Savaşının ilham kaynağı olduğu bazı önemli eserler:

3.ÜNİTE: YA İSTİKLAL YA ÖLÜM!

BİLGİMATİK

- * Milli Mücadele’de Doğu, Batı ve Güney olmak üzere üç cephede mücadele edilmiştir.
- * Doğu Cephesi’nde düzenli ordu Ermenilere Karşı savaşmıştır.
- * Milli Mücadele’de ilk zaferimiz Doğu Cephesinde Ermenilere karşı kazanılmıştır.
- * TBMM’nin imzaladığı ilk resmi antlaşma Gümrü Antlaşmasıdır. Bu antlaşma TBMM’nin saygınlığını artırmıştır.
- * TBMM’yi tanıyan ilk devlet Ermenistan’dır.
- * Gümrü Antlaşmasında yer alan “Ermenistan’ın Türkiye’ye karşı diğer devletlerle yaptığı tüm antlaşmalar kaldırılacak.” Maddesi ile Ermeniler Sevr antlaşmasındaki imzalarını çekmişler ve Anadolu’daki toprak iddialarından vazgeçmişlerdir.
- * Doğu Cephesi Komutanı Kazım Karabekir’dir.
- * Güney Cephesi’nde, Fransızlar ve Ermenilere karşı mücadele edilmiştir.
- * Güney Cephesi’nde, Kuvay-ı Milliye Mücadele etmiştir.
- * Güney Cephesi’nde, Antep, Urfa ve Maraş’a TBMM tarafından unvan verilmesinin nedeni halkın düşman karşısında gösterdiği müthiş direniştir.
- * Batı Cephesi’nde Yunanlılara karşı önce Kuvay-ı Milliye ardından Düzenli Ordu savaşmıştır.
- * Düzenli Orduya geçilmesinin nedeni Kuvay-ı Milliye birliklerinin dağınık, bölgesel olması düşmanın ilerleyişi yavaşlatmalarına rağmen tam durduramamaları etkili olmuştur.
- * Batı Cephesi’nde yapılan tüm savaşlarda Yunanlıların amacı Ankara’yı almak, Sevr’i kabul ettirmek ve Anadolu’yu işgal etmektir.
- * Düzenli Ordunun ilk zaferi Birinci İnönü Savaşıdır.

- * İtilaf Devletleri Sevr Antlaşmasını biraz değiştirip TBMM’ye kabul ettirebilmek için Londra Konferansını düzenlemişlerdir.
- * İtilaf Devletleri, Londra Konferansına hem TBMM Hükümetini hem de İstanbul Hükümetini çıkararak iki taraf arasındaki anlaşmazlık çıkarıp Sevr antlaşmasını kabul ettirmeyi amaçlamışlardır.
- * Londra Konferansına TBMM adına Dış İşleri Bakanı Bekir Sami Bey, İstanbul Hükümeti adına Sadrazam Tevfik Paşa katıldı.
- * Londra Konferansına TBMM bir sonuç almayacağını bildiği halde katıldı. Eğer katılarak “TBMM savaş istiyor, barış istemiyor!” propagandasını çürüttü. Türk milletinin haklı davası olan Misak-ı Milli tüm dünyaya duyuruldu.
- * İtilaf Devletleri Londra Konferansında TBMM varlığını resmen tanıdılar.
- * İstiklal Marşı, Birinci İnönü Savaşından sonra kabul edilmiş ve böylece milletin bağımsızlığa olan inancı ve morali artmıştır.
- * Birinci İnönü Savaşından sonra Afganistan ile dostluk antlaşması yapılmış ve böyle Afganistan, TBMM’yi tanıyan ilk Müslüman ülke olmuştur.
- * Birinci İnönü Savaşından sonra Sovyet Rusya ile Moskova Antlaşması imzalanmıştır. Bu antlaşmada Batum’un Gürcistan’a bırakılması Misak-i Milli’den verilen ilk tavizdir.
- * Birinci İnönü Savaşından sonra ilk anayasamız olan Teşkilat-ı Esasiye kabul edilmiştir. (1921 Anayasası)
- * Birinci İnönü Savaşı, TBMM’nin otoritesinin artmasını sağlamış ve düzenli orduya duyulan güven artmıştır.
- * İkinci İnönü Savaşın arkasından Batı Cephesi Komutanı İsmet paşa’ya çektiği telgrafta “Siz orada sadece düşmanı değil aynı zamanda bu milletin makûs talihini de yendiniz demiştir.
- * Kütahya-Eskişehir Savaşlarında Türk ordusunu fazla kayıp yaşamamak için Salarya Nehrinin doğusuna çekilmiştir.
- * Kütahya-Eskişehir Savaşları sırasında Ankara’da bir Maarif (Eğitim) Kongresi toplanması Mustafa Kemal’in eğitime verdiği önemi gösterir.

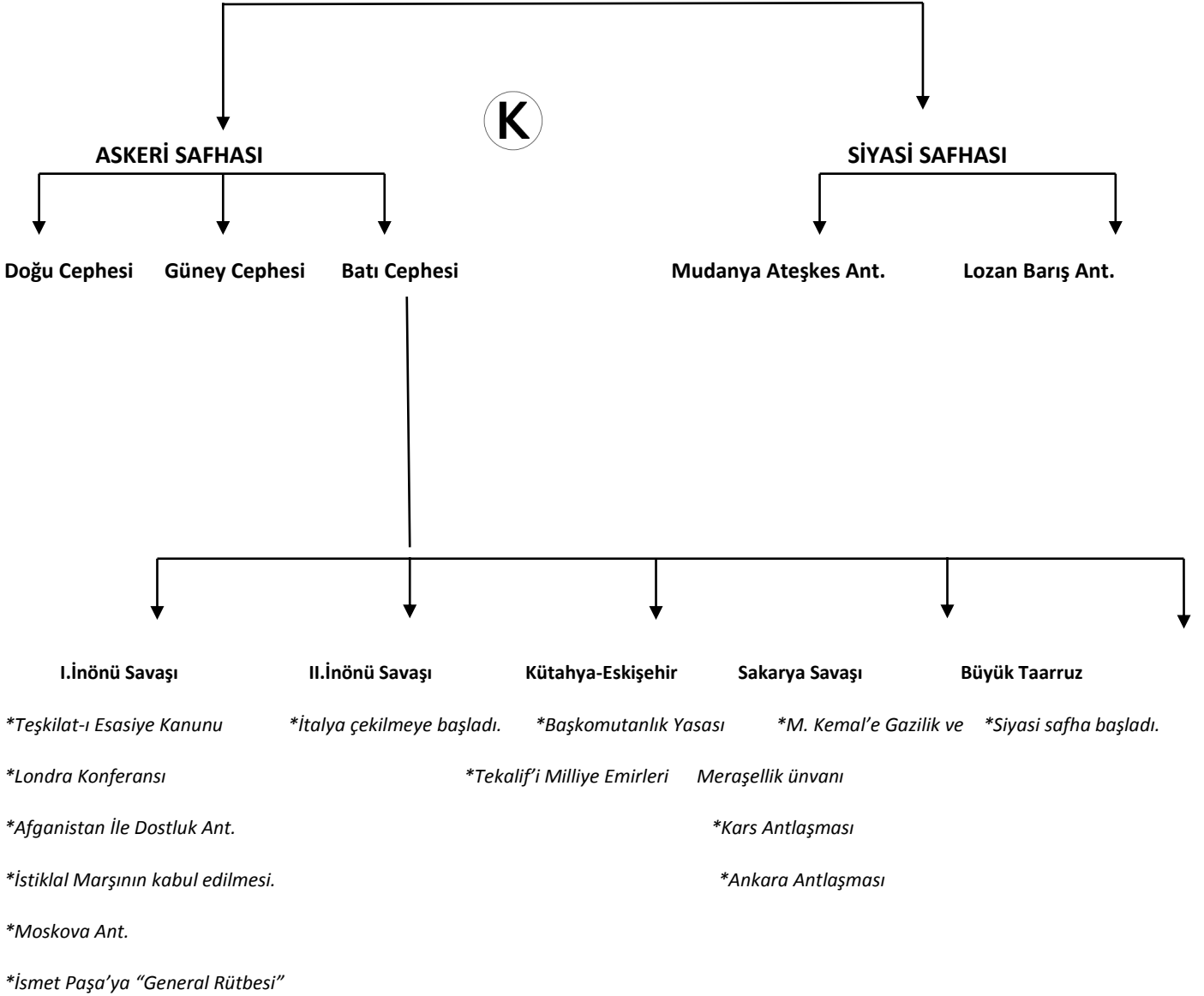
- * *Bu savaşın arkasından Mustafa Kemal, 3 ay süreyle meclisinin tüm yetkilerini alarak 5 Ağustos 1921’de Başkomutan olmuştur. Mustafa Kemal’in meclisin tüm yetkilerini istemesinin nedeni hızlı karar alıp uygulamaktı.*
- * *Mustafa Kemal, Tekâlif-i Milliye emirlerini Türk ordusunun ihtiyaçlarını karşılamak için çıkarmıştır. Türk halkının dayanışmayı ve fedakârlığını gösterir.*
- * *Sakarya Savaşı’nda Mustafa Kemal, dünya askerlik tarihinde denenmemiş bir şeyi denemiş “Hattı müdafaa yoktur sathı müdafaa vardır, o satıh tüm vatandır!” diyerek TOPYEKUN savaşı başlatmıştır.*
- * *Sakarya Savaşından sonra Fransa Ankara Antlaşmasını imzalayarak çekilmiş ve Güney Cephesi kapanmıştır. Bu antlaşma ile İtilaf Devletleri arasındaki birlik bozulmuştur.*
- * *Sakarya Savaşından sonra Kafkas Cumhuriyetleri (Azerbaycan, Ermenistan, Gürcistan) ile imzalanan Kars Antlaşması ile doğu sınırlarımız kesin olarak çizilmiştir.*
- * *Sakarya Savaşından sonra Türk ordusu Taarruz hazırlıkları için bir yıl beklemiştir.*
- * *Büyük Taarruz ile Yunanlılar yurdumuzdan atılmıştır.*
- * *Hem Sakarya Savaşının hem de Büyük Taarruzun kazanılmasında Mustafa Kemal’in askeri yeteneğinin büyük payı olmuştur.*
- * *Büyük Taarruzun ardından imzalanan Mudanya Ateşkes Antlaşması ile İstanbul ve Doğu Trakya savaş yapılmaksızın kurtarılmıştır.*
- * *Mudanya Ateşkes Antlaşması kurtuluş Savaşının zaferle sonuçlandığını ilk siyasi ve diplomatik belgedir. İtilaf Devletleri Sevr’i kabul ettiremeyeceklerini anlamışlardır.*
- * *Kurtuluş Savaşımızın sanat ve edebiyat eserlerine de ilham kaynağı olmuştur.*

NOTLARIM:

[INFOGRAFIK]

KURTULUŞ SAVAŞI (MİLLİ MÜCADELE)

4.ÜNİTE

“ÇAĞDAŞ TÜRKİYE YOLUNDA ADIMLAR”

SALTANATTAN MİLLİ EGEMENLİĞE

KAZANIM

Millî egemenlik anlayışının güçlendirilmesi sürecinde saltanatın kaldırılmasını değerlendirir.

Saltanat: Ülkeyi yönetme hakkının bir hanedanın elinde olması ve bu yetkinin haneden üyeleri arasında kullanılmasıdır.

K

23 Nisan 1920’de TBMM’nin açılmasıyla birlikte yeni bir devlet kurulmuştu. Yeni devletin ilk anayasası olan 20 Ocak 1921’de kabul edilen bu anayasa, “Türkiye Devleti” adının verildiği yeni devletin dayandığı esasları üç maddesinde özetliyordu. Bunlar:

***Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir. (Saltanatın hukuki dayanağını ortadan kaldıran bir madde)**

***Yasama ve yürütme yetkisi milletin tek gerçek temsilcisi olan Büyük Millet Meclisine aittir.**

***Türkiye Devleti, (devletin adı konuluyor) Büyük Millet Meclisi tarafından yönetilir ve hükümeti de “Büyük Millet Meclisi Hükümeti” adını alır.**

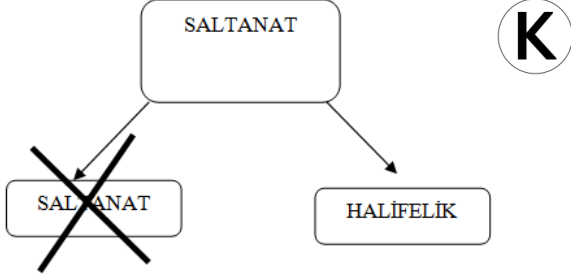
1921 Anayasasında görüldüğü gibi egemenliğin bir kişiye, bir aileye, bir zümreye değil millete ait olduğu açık şekilde belirtilmişti. Bu anayasa saltanatın hukuki dayanağını da ortadan kaldırmıştı.

Kurtuluş Savaşı’nın kazanılmasından sonra İtilaf Devletleri Lozan’da toplanacak barış konferansına **İstanbul ve Ankara hükümetlerini birlikte çağırdı. 1921 Anayasasına göre İstanbul Hükümeti’nin Türk milletini temsil etme yetkisi yoktu.** Mustafa Kemal, ortaya çıkan bu durum karşısında saltanatın kaldırılmasının zamanının geldiğini düşündü. Mustafa Kemal ve arkadaşları TBMM’ye saltanatın kaldırılması için bir önerge verdiler. Mecliste bu konuda tartışmalar yaşandı. Ali Fuat Paşa, saltanat tartışmalarının yapıldığı bir dönemde mecliste yaptığı konuşmada **“Barış görüşmelerinde Türk milletini padişah ve hükümeti temsil edemez, bu görev, milli iradeyi ve milli egemenliği temsil eden Büyük Millet Meclisindir.”** diyordu. Fethi Bey ve İsmet Paşa da onu destekleyerek; **“Türk milleti adına ancak millet egemenliğinin temsilcisi olan Ankara Hükümeti konuşabilir”** diyordu. **(Bu konuşmalardan da anlaşılacağı üzere Saltanatın kaldırılmasının bir nedeni de Lozan Görüşmelerinde İstanbul Hükümetini hukuken geçersiz sayıp görüşmelere sadece TBMM Hükümetinin katılmasıydı.)** Meclis Başkanı Mustafa Kemal ise mecliste saltanatın kaldırılması ile ilgili yaptığı konuşmadan şu tarihi tespiti yapıyordu:

Hâkimiyet ve saltanat hiç kimse tarafından, hiç kimseye ilim gereğidir diye, görüşme ve tartışmaya verilemez. Hâkimiyet, saltanat, kuvvetle, kudret ve zorla alınır. Osmanoğulları zorla Türk milletinin hâkimiyet ve saltanatına el koymuştur. Şimdi de Türk milleti..... Hâkimiyet ve saltanatını fiilen eline almış bulunuyor.

Mustafa Kemal'in bu önemli konuşmasından sonra Meclis'te **1 Kasım 1922'de** kabul edilen bir kanunla halifelik ve saltanat birbirinden ayrıldı. **Saltanat kaldırıldı.** Kanunda "milli iradeye dayanmayan hiçbir kuvvet ve heyetin" Egemenliğin Türk Milleti adına onun tek ve gerçek temsilcisi olan TBMM tarafından kullanılacağı kesin olarak ortaya konuldu.

[INFOGRAFİK]

ÖZET TABLO:

Saltanatın kaldırılmasının nedenleri:

- *Saltanatın milli egemenlik ilkesine uymaması. Bir ülkede iki hükümetin bulunması (İstanbul Hükümeti ve TBMM Hükümeti) milli menfaatlere ters düşmesi
- *İtilaf Devletlerinin Lozan'da yapılacak olan Barış Konferansına İstanbul ve TBMM Hükümetlerini birlikte çağırarak çatışmalarından faydalanmak istemeleri.

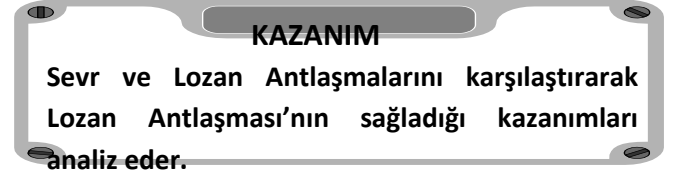
Saltanatın kaldırılmasının sonuçları:

- *Egemenliğin Türk milleti adına **TBMM tarafından kullanılacağı** ortaya konmuştur.
- *TBMM Hükümeti yönetimi **tek başına** ele geçirmiştir.
- *İtilaf Devletlerinin Lozan'da Türk tarafını **birbirine düşürme planları engellenmiştir.**
- *Saltanat ve halifeliğin birbirinden ayrılması ile halifelik **siyasi gücünü kaybetmiştir.** Böylece Türkiye devletinin **laikleşmesi yolunda önemli bir adım atılmıştır.**
- *Osmanlı Devleti **resmen** sona ermiştir.

ZAFERİN VE BAĞIMSIZLIĞIN TESCİLİ:

LOZAN BARIŞ ANTLAŞMASI

K (24 TEMMUZ 1923)

Lozan Barış Antlaşması 20. Yüzyıl başlarında imzalanan ve **hâlâ geçerliğini koruyan uluslar arası bir belgedir.** 20 Kasım 1922'de başlayan görüşmeler 24 Temmuz 1923'te antlaşmanın imzalanması ile sona ermiştir. Görüşmelerde Türk heyetinin başkanlığını **İsmet Paşa** yapmıştır. Bu heyet TBMM kararları doğrultusunda görüşmeleri yürütmüş bağımsızlığı zedeleyecek hiçbir konuda taviz vermemiştir. Bir ara İtilaf Devletlerinin uzlaşmaz tutumu nedeniyle kesilen görüşmeler yeni bir savaş istemediğinden tekrar başlamış ve sonuna antlaşma imzalanmıştır

LOZAN ANTLAŞMASININ ÖNEMİ

- *Kurtuluş Savaşı ile cephede kazanılan askeri zaferler, Lozan Antlaşması ile **siyasi zafere dönmüştür.**
- *Yeni Türk Devletinin **bağımsızlığı tüm dünyaya duyurulmuştur.**
- *Sevr Antlaşması geçersiz hale gelmiş, Irak sınırı hariç olmak üzere **Misak-i Milli büyük oranda gerçekleşmiştir.**
- *İtilaf Devletleri İstanbul'u boşaltmışlar böylece Atatürk'ün **"Geldikleri gibi giderler!"** sözü gerçekleşmiştir.
- *Askeri zaferler **siyasi zafere dönüşmüştür.**
- *Sevr Antlaşması Türk milletine yaşama hakkı tanımayan bir antlaşmaydı. **Lozan Antlaşması devletlerin eşitliği prensibine göre imzalanmıştır.**

SEVR BARIŞ ANTLAŞMASI&LOZAN BARIŞ ANTLAŞMASI KARŞILAŞTIRMASI

GÖRÜŞÜLEN TEMEL KONULAR	Sevr Antlaşması	Lozan Antlaşması <u>LOZAN'IN SAĞLADIĞI KAZANIMLAR</u>
İSTANBUL	İstanbul, Osmanlı Devleti'nin başkenti olarak kalacaktır, anlaşma şartlarına uyulmazsa şehir Türklerin elinden geri alınacaktır.	İSTANBUL, LOZAN GÖRÜŞMELERİNDE SÖZ KONUSU OLMADI.
BOĞAZLAR	Müttefik devletlerin gemileri boğazlardan serbestçe geçebilecektir. Ayrıca Boğazlarla ilgili her türlü işlem içinde Türk delegesinin yer almadığı uluslar arası Boğazlar Komisyonu tarafından yürütülecektir.	Boğazlardan geçişleri, Türk başkanlığında kurulacak uluslar arası bir "Boğazlar Komisyonu" düzenleyecektir. Bu durum boğazlar konusunda Türkiye'nin egemenlik hakkını kısıtlamıştır.
DOĞUDAKİ DEVLETLER	Doğu'da iki devlet kurulacaktır. (Ermenistan ve Kürdistan)	DOĞU ANADOLU'DA KURULMASI DÜŞÜNÜLEN İKİ YENİ DEVLET LOZAN'DA YER ALMADI.
İŞGALLER	*İzmir ile birlikte Ege bölgesinin büyük bir kısmı ve Doğu Trakya Yunanistan'a verilecektir. *Antalya ve Konya yöresi İtalyanlara verilecektir. *Irak ve Arabistan'daki Osmanlı toprakları İngiltere'de kalacaktır. *Adana, Sivas, Malatya ve Kayseri içine alan bölge ile Suriye Fransa'ya verilecektir.	TÜRKİYE-IRAK SINIRI TÜRKİYE İLE İNGİLTERE ARASINDA YAPILACAK GÖRÜŞMELERE GÖRE ÇİZİLECEKTİ.
KAPİTÜLASYONLAR	Kapitülasyonlardan müttefik devletler yararlanabilecektir.	Kapitülasyonlar kaldırılacaktır. (Böylece Türkiye'nin ekonomik, siyasal ve hukuksal alanlarda gelişmelerini engelleyen unsurlar ortadan kaldırılmıştır.)
ORDU	Türk ordusundaki asker sayısı ve savaş teçhizatı sınırlandırılacaktır.	Orduyla ilgili hiçbir sınırlama getirilmeyecektir.
AZINLIKLAR	Gayrimüslimleri çok geniş haklar tanınacaktır.	Ülkede yaşayan gayrimüslimler Türk vatandaşı sayılacaktır. (Böylece Avrupalıların azınlıkları bahane ederek iç işlerimize karışmaları önlenmiştir.

Mustafa Kemal, Lozan Antlaşmasını şöyle değerlendirmiştir:

*Bu antlaşma, Türk Milletine karşı yüzyıllardan beri hazırlanmış ve Sevr antlaşması ile tamamlanıldığı sanılmış **büyük bir suikastın sonuqsuz kaldığını bildirir bir** belgedir. Osmanlı tarihinde benzeri görülmemiş bir **siyasi zaferdir.***

K

Lozan Antlaşmasının Türk devleti açısından önemi şu görüşlerle ifade edilmiştir.

*Lozan Antlaşması Türk siyasal yaşamında başlıbaşına bir yer tutan milli bir eser durumundadır. Lozan Barış Antlaşması yeni bir Türk devletinin kurulmasında temel öge olan bir siyasi belge olmuştur. **Bu milli devlet, tam anlamıyla bağımsız ve uygar bir devletin bütün haklarına sahip olmuştur.** Lozan Antlaşması bunları belirler ve kabul ettirir.*

İSMET İNÖNÜ

*Sevr, Osmanlı Devleti'nin tarihe gömülmesini tespit eden bir belgedir. Lozan, hür bir millet sıfatı ile Sevr önünde boyun eğmeyen **Türk devletinin bağımsızlık hakkını bütün dünyaya kabul ettirmeye yarayan bir milletlerarası antlaşmadır.***

AFET İNAN

MİLLİ SINIRLARDAN MİLLİ EKONOMİYE: TÜRKİYE İKTİSAT KONGRESİ (17 ŞUBAT-4 MART 1923)

KAZANIM

İzmir İktisat Kongresi'nde alınan kararları, millî iktisat anlayışı ve tasarruf bilinci açısından inceler.

Kurtuluş Savaşı sonucunda, Misak-ı Milli büyük ölçüde gerçekleştirilmiş; tam bağımsızlık ve milli egemenlik sağlanmıştı. Şimdiki öncelik ise **ekonomiye yön vermek, ülkeyi kalkındırmak** kısacası **Milli Ekonomi** için çalışmaktı. Mustafa Kemal'e göre **asıl iş ekonomik bağımsızlığı ve kalkınmayı gerçekleştirmektir.** Bu amaçla **bağımsız ve ulusal bir ekonomi kurmak için** Lozan Barış Görüşmelerinin kesintiye uğradığı dönemde Türkiye'nin ilk iktisat kongresi toplandı. **17 Şubat 1923 tarihinde toplanan ve 4 Mart 1923 tarihine kadar çalışmalarını sürdüren TÜRKİYE (İZMİR) İKTİSAT KONGRESİ'NDE** alınan kararlarla **ulusal ekonominin ve sanayileşmenin altyapı çalışmaları başladı.** Bu iktisat kongresinde ülkenin her yerinde işçi, çiftçi, tüccar ve sanayici temsilcileri olmak üzere toplam 1135 kişi katıldı. Kongrede YENİ Türk devletinin izleyeceği ekonomik program ve kalkınma hedefleri belirlendi. **Kongre sonunda MİSAK-I İKTİSADİ (EKONOMİ ANDI) adlı bir belge kabul edildi.** **Bu belgenin esas ilkesi EKONOMİK BAĞIMSIZLIĞI SAĞLAMAKTİ.** Misak-ı İktisadi kararlarından bazıları şunlardır:

**Türk milleti tahribat yapmaz, imar eder. Bütün mesai, ekonomik yönden ülkeyi yükseltmek gayesine yönelmiştir.*

**Türk vatandaşları kullandığı eşyayı mümkün mertebe kendisi üretir. Çok çalışır, vakitte, servette ve ithalatta israftan kaçır. Milli üretimi temin için gerektiğinde geceli gündüzlü çalışma Türk vatandaşının özelliğidir.*

**Hırsızlık, yalancılık, gösteriş ve tembellik en büyük düşmanımızdır. Her zaman faydalı yenilikleri severek alırız.*

**Türkler hangi meslekte olursa olsunlar birbirlerini candan severler. Meslek, zümre itibarıyla el ele vererek birlikler oluşturur; ülkesini ve birbirini tanımak için aralarında görüşme ve anlaşma yaparlar.*

4 Mart 1923

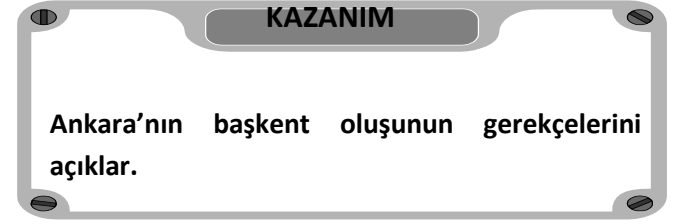
_15 gün süren Türkiye İktisat Kongresinde alınan kararlardan bazıları şunlardır:

1. **Hammaddesi yurt içinden temin edilen sanayi dalları kurulmalıdır.**
2. **El işçiliğinden ve küçük imalattan süratle fabrikaya ve büyük işletmelere geçilmelidir.**
3. **Devlet, özel sektör tarafından gerçekleştirilemeyen yatırımlara öncülük edecektir.**
4. **İşletmelere kredi sağlayacak bankalar kurulacaktır.**
5. **Sanayi teşvik edilmelidir.**
6. **Yerli malı kullanılması ve tasarrufu özendirilmelidir.**

Türkiye İktisat Kongresinde alınan kararlar doğrultusunda gerçekleştirilen **bazı kalkınma hamleleri ve sanayi kuruluşları** şöyledir:

1924	Türkiye İş Bankası kuruldu.
1924	Türkiye Taş Kömürü Kurumu kuruldu.
1925	Türkiye Sanayi ve Maadin Bankası kuruldu.
1925	Ticaret ve Sanayi Odaları Kanunu kabul edildi.
1925	Türk Tayyare Cemiyeti (Türk Hava Kurumu) kuruldu.
1926	Uşak Şeker Fabrikası açıldı.
1926	Kayseri Uçak Fabrikası açıldı.
1927	Teşviki Sanayi Kanunu çıkarıldı.
1928	Kırıkkale Mermi Fabrikası üretime başladı.
1930	Ankara'da Sanayi Kongresi toplandı.
1930	Gölcük'te modern Türk donanmasının temelleri atıldı.
1933	Sümerbank kuruldu.
1934	Birinci Beş Yıllık Sanayi Planı uygulamaya kondu.
1935	Maden Tetkik Arama Enstitüsü kuruldu.
1935	Etibank kuruldu.
1935	Gölcük tersanelerinde yapılan ilk Türk gemisi denize indirildi.
1936	Türkiye'de ilk tank imalatı gerçekleştirildi.
1939	Karabük Demir ve Çelik Fabrikası açıldı.
1939	Kırıkkale Barut Fabrikası açıldı.
1945	Ankara'da Türkiye'nin ilk Uçak Motoru Fabrikası kuruldu.

BAŞKENT ANKARA

Temsil Heyetinin 27 Aralık 1919'da Ankara'ya gelmesiyle şehir **Milli Mücadelenin yönetim merkezi oldu**. TBMM burada açıldı, böylece Türk devleti kuruldu. Kurtuluş Savaşı ile ilgili önemli kararlar burada alındı. Millet egemenliğine dayanan devletin kurumları tek tek şekilleniyordu ve bu yeni devletin artık bir başkente ihtiyacı vardı. *Bu konuda içten ve dıştan gelen kararsızlıklara son verilmesi gerekiyordu. Ayrıca bu dönemde belli kesimler tarafından dile getirilen başkentini İstanbul olacağına dair söylenti (Türkiye Devletini Osmanlının devamı gibi göstermek isteyenlerin çabasıydı) devlete zarar veriyordu. Planlarını yeri ve zamanı gelince gerçekleştiren Mustafa Kemal başkent konusunda da böyle davrandı. İsmet paşa ve arkadaşları tarafından 13 Ekim 1923'te meclise sunulan **"Türkiye Devleti'nin başkenti Ankara şehridir."** şeklindeki tek maddelik tasarı mecliste kabul edildi ve Türkiye devletinin başkenti Ankara oldu. Bu madde 1921 Anayasasında eklendi.*

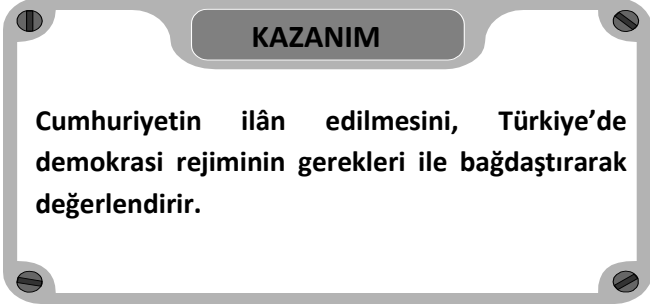
Ankara'nın başkent olarak seçilmesinin gerekçeleri:

*Coğrafi konumunun (Anadolu'nun ortası) uygun olması nedeniyle **askeri olarak savunmaya ve siyasi olarak her yere hizmet götürmeye uygun olması**.

*Temsil Heyeti'nin 27 Aralık 1919'da Ankara gelmesiyle; **Milli Mücadele'nin Ankara'dan yürütülmesi, kararların burada alınması ve TBMM'nin burada açılması**.

YAŞASIN CUMHURİYET!

CUMHURİYETİN İLANI: 29 EKİM 1923

Cumhuriyetin ilân edilmesini, Türkiye’de demokrasi rejiminin gerekleri ile bağdaştırarak değerlendirebilir.

Mustafa Kemal, Milli Mücadele’nin başından beri rejimin (yönetim biçiminin) değişeceğini ve ulusal egemenliğin sağlanması gerekliliğini vurguluyordu. TBMM’nin açılmasıyla ulusal egemenliğe dayanan demokratik yapıda bir devlet kurulmuştu. **Fakat bu devletin yönetim biçimi henüz koşullar uygun olmadığı için açıklanmamıştı. Üstelik devletin başkanının kim olduğu saltanatın kaldırılmasının ardından belli değildi.**

27 Ekim 1923 tarihinde Fethi Bey hükümeti istifa etti. **Yerine yeni hükümet kurulamadığı için yönetim boşluğu oluştu. Hükümet bunalımı doğdu. Bu durumu aşmak için Mustafa Kemal Paşa devletin yönetim şeklinin cumhuriyet olarak ilan etme yolunda çalışmalara başladı. Bir gün sonra, 28 Ekim 1923 akşamı yakın arkadaşları ile Mustafa Kemal yakın arkadaşlarını Çankaya Köşkünde yemeğe davet etti. Yemekte arkadaşlarına “Yarın Cumhuriyet’i ilan edeceğiz.” dedi. Ardından nasıl hareket edileceği konusunda bir program hazırlandı ve arkadaşların görevlendirdi. Diğer kişiler ayrıldıktan sonra köşkte misafir olan İsmet Paşa ile bir kanun tasarısı hazırlandı. Bu tasarıda 20 Ocak 1921 tarihli Teşkilatı-Esasiye Kanununda (Anayasa), devlet şeklini belirten maddeler şöyle değiştirdi: “Türkiye Devleti’nin hükümet şekli cumhuriyettir.” Üçüncü maddeyi de şu şekilde değiştirdi: “Türkiye Devleti, Büyük Millet Meclisi tarafından idare olunur. ... Türkiye Cumhurbaşkanı devletin başkanıdır.” TBMM’de, 29 Ekim 1923 akşamı bu kanun tasarısı maddelerinin görüşülmesine geçildi.**

Görüşmeler sonucunda kanun tasarısı oy birliğiyle kabul edildi. Böylece yeni devletin adı “**TÜRKİYE CUMHURİYETİ DEVLETİ**” oldu. (29 Ekim 1923). Ardından Cumhurbaşkanlığı seçimlerine geçildi. **Mustafa Kemal, meclisteki tüm milletvekillerinin oyunu alarak Türkiye Cumhuriyeti’nin ilk Cumhurbaşkanı oldu.**

ÖZET TABLO:

Cumhuriyetin ilan edilmesinde;

*Saltanatın kaldırılmasının ardından oluşan ortaya çıkan **devlet başkanlığı** sorunu,

*27 Ekim 1923’te istifa eden Fethi Bey hükümetinin yerine **yeni hükümet kurulamaması ile oluşan hükümet sorunu** etkili olmuştur.

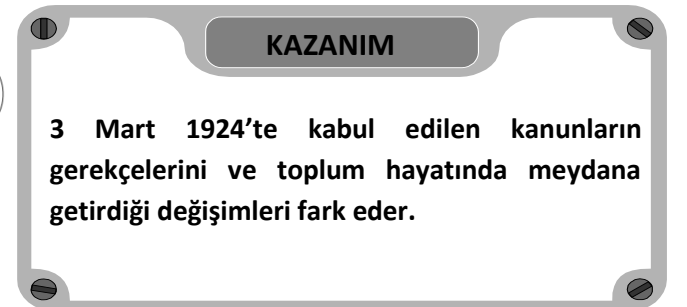
Cumhuriyet’in ilan edilmesiyle;

-Devletin adı belli oldu: Türkiye Cumhuriyeti

-Devlet Başkanlığı sorunu çözüldü: Devletin başkanı “Cumhurbaşkanı” oldu.

-Hükümet sorunları çözüldü: Artık hükümetler Cumhurbaşkanı tarafından atanacak bir Başbakan tarafından kurulacaktı. Bakanlar Kurulu da TBMM’den onay alarak çalışmalarına başlayacaktı.

ÇAĞDAŞ DEVLETE DOĞRU

3 Mart 1924’te kabul edilen kanunların gerekçelerini ve toplum hayatında meydana getirdiği değişimleri fark eder.

Halifelik Kaldırılıyor (3 Mart 1924)

TBMM, 1 Kasım 1922’de Saltanatı kaldırmış, fakat halifeliğin devamına karar vermişti. **Bunun nedeni**

halifeliğin kaldırılması için ortamın uygun olmamasıydı. İngilizlere sığınarak önce Malta adasına sonra da Fransa'ya giden Vahdettin'in "**halife**" **unvanını kullanmaması için** TBMM Osmanlı soyundan **Abdülmecit Efendi'yi** halife ilan etti. Ancak sorun tam anlamıyla çözülmüş değildi. **Cumhuriyet rejimini benimsemeyen, saltanat taraftarları** halife Abdülmecit Efendi'nin etrafında toplanmaya başladılar. Abdülmecit Efendi'nin de çevresinden aldığı güçle siyasi faaliyetlerde bulunması Cumhuriyet için tehdit oluşturuyordu. **Halifelik zaten TBMM'nin benimsediği "Milli Egemenlik" ilkesi ile bağdaşmıyordu. Halifelik, Türkiye'nin laik ve çağdaş bir yapıya kavuşması için yapılacak yeniliklerin de önünde bir engeldi.** TBMM, **3 Mart 1924** tarihinde çıkardığı bir yasayla halifeliği kaldırdı. **Böylece aklın ve bilimin esas alındığı demokratik ve laik toplum düzeninin oluşturulmasında önemli bir adım atıldı.**

Öğretimde Birlik Sağlanıyor: Tevhid-i Tedrisat Kanunu (3 Mart 1924)

Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde diğer pek çok kurum gibi eğitim kurumları da **bilimsellikten uzaklaşmış ve gerilemişti.** Birçok eğitim kurumu vardı ve bu eğitim kurumlarının uyguladığı **eğitim ve bağlı olduğu kurumlar farklı olduğu için eğitim öğretimde birlik yoktu ve durumu kültür çatışmasına yol açıyordu.** Örneğin, mekteplerin bir kısmı ve medreseler Şeriye ve Evkaf Vekâletine (Din İşleri ve Vakıflar Bakanlığı) bağlıydı. Avrupa tarzında okullar ise Maarif Vekâleti'ne (Eğitim Bakanlığı) bağlıydı. Ülkede bunlardan başka devletin denetimi dışında, kuruluş amaçları, eğitim programları ve yöntemleri farklı, azınlık okulları ve yabancı okullar vardı. **3 Mart 1924'te, TBMM'de kabul edilen Tevhid-i Tedrisat Kanunu (Öğretim Birliği Kanunu) ile tüm yerli ve yabancı okullar Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlandı. Böylece tüm okullar devlet denetimine alınarak, öğretimde birlik sağlandı.** Daha sonra medreseler kaldırıldı. **Böylece ülkü birliği, kültür birliği yolunda önemli bir adım atıldı.** Kız erkek öğrencileri bir arada eğitim gördüğü karma eğitime geçildi. Hızlı okullaşma ile okuma yazma oranı arttı. Okulların parasız olması

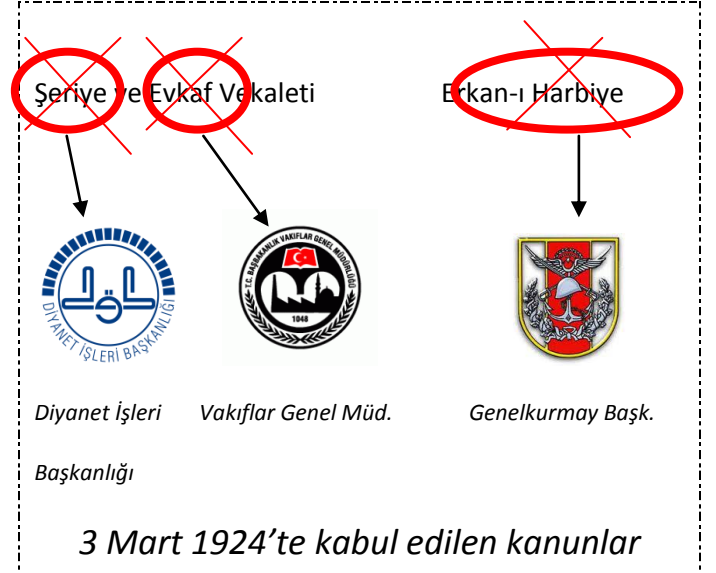
sağlandı. Okullarda okutulan diğer dersler uygulamalı ve çağın gereklerine uygun hale getirildi.

Diğer Gelişmeler:

3 Mart 1924'te ayrıca; Şeriye ve Evkaf Vekaleti kaldırılarak yerine **din konusunda halkı aydınlatmak ve ilgili işleri yürütmek için DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI; vakıf mallarını korumak ve işletmek üzere VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ** kuruldu.

Aynı gün; Erkan-ı Harbiye nezareti de kaldırılarak yerine güvenlik sorunlarına ve belirsizliklerine hazır olmak iç ve dış tehdit risklerine karşı güvenliği sağlamak için **GENELKURMAYA BAŞKANLIĞI** kurulmuştur.

ÇOK PARTİLİ DEMOKRATİK YAŞAM

KAZANIM

Atatürk'ün çok partili siyasî hayata verdiği önemi kavrar.

Mustafa Kemal, ülkede ulusal egemenlik anlayışını, cumhuriyet rejimini ve demokrasiyi yerleştirmek istiyordu. Bu amaçla Meclis açılmış, saltanat kaldırılmış, cumhuriyet ilan edilmişti. Şimdi sıra

demokrasinin diğer ilkelerini uygulamaya gelmişti. Demokrasi ilkesinin en önemli prensibi olan çok partili hayata geçiş için iki defa girişimde bulunmuştur.

A-Halk Fırkası (9 Eylül 1923)

Temeli Sivas Kongresi'nde oluşturulan *Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyetine* dayanan Halk Fırkasını, Mustafa Kemal 9 Eylül 1923'te kurdu. Cumhuriyetin ilanından sonra Cumhuriyet Halk Fırkasını alan bu parti 1950 yılına kadar iktidarda kalmıştır.

B-Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası (17 Kasım 1924-3 Haziran 1925)

Cumhuriyet'in ilanından sonra inkılâpların birbiri ardına gelmesi Milli Mücadele'nin lider kadrosu arasında anlaşmazlıklara neden oldu. Bu anlaşmazlıkların sonucunda; *Kazım Karabekir, Rauf Orbay, Ali Fuat Cebesoy, Refet Bele ve Adnan Adıvar* gibi milletvekilleri Cumhuriyet Halk Fırkasından istifa ederek **17 Kasım 1924** tarihinde Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nı kurdular. Ülkemizin ilk muhalefet partisi olan bu parti, eğitimde *milli esasları*, ekonomide *liberalizmi* savunuyordu. Ama partinin programında *"dini inanç ve esaslara saygılı"* olduğunun vurgulanması inkılâp karşıtlarının partide toplanmasına neden oldu. Bu kişiler faaliyetleriyle ve konuşmalarıyla cumhuriyet için tehlike arz etmeye başladılar. Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası üyelerinden bazılarının Şeyh Sait İsyanında ilgisi olduğu, devlete ve rejime zarar verdiği ortaya çıkınca hükümet tarafından **3 Haziran 1925'te** kapatıldı. Böylece çok partili hayata geçiş denemesinin ilki başarısız oldu.

C-Serbest Cumhuriyet Fırkası (12 Ağustos 1930-17 Kasım 1930)

1930 yıllara gelindiğinde inkılâpların büyük çoğunluğu gerçekleştirilmişti. Fakat Cumhuriyetin ilk yıllarında ekonomi alanındaki olumlu gelişmeler halka yansıtılamamıştı. Bu durum özellikle mecliste ekonomi konusunda tartışmalara yol açıyordu. **O yıllarda**

dünyada yaşanan ekonomik bunalım ülkemizi de etkilemişti. Ekonomi konusunda da yeni fikirlere ihtiyaç vardı. Böyle bir ortamda Mustafa Kemal yakın arkadaşı Paris büyükelçisi Fethi Okyar'a yeni bir kurmasını teşvik etti. **Elçilik görevinden ayrılan Fethi Bey 12 Ağustos 1930'da Serbest Cumhuriyet Fırkası'nı kurdu.** Ama bu parti içine de rejim karşıtları sızdı. Bu kişiler partiyi kendi amaçları doğrultusunda kullanmak istediler. Bu gelişmelerden rahatsız olan **Fethi Bey, 17 Kasım 1930'da kendi kurduğu bu partiyi kendi isteği ile kapattı.**

YORUM	<i>Çok partili hayata geçiş için iki kez deneme yapılmış, ikisi de başarısız olmuştur. Bu durum toplumun henüz çok partili hayata geçiş için hazır olmadığını gösterir.</i>
--------------	---

ÇAĞDAŞ UYGARLIĞA DOĞRU ADIMLAR

KAZANIMLAR

- 1-Şapka ve Kıyafet İnkılâbını, tekke ve zaviyelerin kapatılmasını, miladî takvim ve uluslararası saat uygulamasının kabulünü millî kimlik kazanma ve çağdaşlaşma çerçevesinde değerlendirir.
- 2-Ölçü ve tartıların değişmesini çağdaşlaşma çerçevesinde değerlendirir.

Çağdaş Toplum ve Medeni Kıyafet:

Osmanlı çok uluslu ve çok kültürlü bir yapıda olduğundan insanlar arasında kılık kıyafette birlik yoktu. Kılık kıyafet konusunda karışıklık Cumhuriyetin ilk yıllarına kadar sürdü. Türk inkılâbının amacı *"Türkiye Cumhuriyeti halkını tamamen çağdaş bütün anlamıyla ve görünüşüyle medeni bir topluma dönüştürmektir."* Mustafa Kemal de bu amaçla çağdaş toplumların kıyafetlerinin benimsenmesini gerekli

görüyor, fes yerine şapka giyilmesini istiyordu. Bu amaçla şapkayı tanıtmak için Kastamonu'ya bir seyahate çıktı. Burada yaptığı konuşmalarla şapkanın, çağdaş kıyafetin, kılık kıyafetin üzerinde durdu. Bu konuşmalar gazetelerde de yer alınca şapka halk arasında kısa sürede benimsendi.

25 Kasım 1925'te TBMM'de "Şapka Giyilmesi Hakkında Kanun" kabul edildi. Böylece Türk toplumun başlığı şapka oldu. Kıyafette yapılan değişiklik Türk toplumunu çağdaş bir görüntüye kavuşturdu ve giyim kuşamdaki birliğe son verdi, milli birlik ve beraberliği güçlendirdi.

Çağdaş Devletler İle Uyum Sağlanıyor:

Osmanlı toplumunda kullanılan saat, takvim ve rakamlar diğer milletlerin kullandıkların farklıydı. Hatta bazı ölçü ve tartı birimleri ülke içerisinde bile farklılık gösteriyordu. Yeni kurulan Türkiye devletinin diğer devletlerle uluslar arası ilişkilerini kolaylaştırmak ve toplumda ikiliğe neden olan bu durumu düzenlemek gerekiyordu. Bu amaçlar şu inkılâplar yapıldı:

Takvim ve Saat: 26 Aralık 1925'te çıkarılan ve 1 Ocak 1926'dan itibaren uygulamaya konulan bir yasa ile Hicri Takvim ve Rumi Takvim kaldırıldı ve **Miladi Takvim** kabul edildi. Alaturka saat yerine de **uluslar arası saat** uygulamaya konuldu.

Rakam: 20 Mayıs 1928'de kabul edilen bir yasayla uluslar arası rakamlar kullanılmaya başlandı.

K

Ölçü ve Tartı: 26 Mart 1931'da kabul edilen Ölçüler Kanunu ile arşın, okka, endaze gibi hem yeteri kadar belli olmayan hem de bölgeden bölgeye değişen birimleri yerine ağırlık birimi olarak **kilogram**, uzunluk birimi olarak da **metre** kabul edildi.

YORUM: Tüm bu değişiklikler takvim, saat ve ölçülerde ülkede birliği sağladığı gibi diğer milletlerle de uyumu sağladı.

Tekke ve Zaviyeler Kapatılıyor (1925):

K

Tekke ve Zaviyeler Osmanlının en önemli din ve kültür kurumlarındandı. Bu nedenle pek çok tekke ve zaviye kurulmuştu. Ama bunların çoğu Osmanlının son dönemlerinde asıl amacından uzaklaşmıştı. İşsiz güçsüzlerin toplandığı, fal ve büyü bakılan yerlere dönüşmüştü. Halkın dini duygularının istismar edildiği yerler olmuşlardı. Bu nedenle 30 Kasım 1925'te çıkarılan bir yasa ile tekkeler kapatıldı. Kanun bütün tarikatlarla birlikte *şeyh, derviş, baba, mürit, dede* gibi unvanların kullanılmasını da yasakladı.

HUKUK VE AİLE

KAZANIM

Hukuk alanındaki gelişmeleri, Medeni Kanun'un Türk aile yapısında ve kadının toplumdaki yerinde meydana getirdiği değişiklikleri analiz eder.

Osmanlıda hukuk birliği yoktu ve değişik mahkemeler vardı. Ülkemizin kurulmasının ardından bu alanda da inkılâplar yapıldı. Hukuk alanında yapılan inkılâpların amacı Türk milletini milli, çağdaş, tam bağımsız ve demokratik bir yaşam sürmesidir.

Anayasalarımız:

1921 Anayasası: Kurtuluş Savaşı devam ederken **Teşkilat-ı Esasiye** adıyla ilk anayasamız 20 Ocak 1921'de kabul edilmişti. Bu anayasasının ilk **maddesi "Hâkimiyet kayıtsız şartsız milletindir."** ifadesiydi. Egemenliği koşulsuz olarak Türk milletine veren bu anayasa ilk defa **millet yönetiminde söz sahibi** oldu. **Savaş dönemi olduğu için bu anayasa Yasama, yürütme ve yargı yetkilerini TBMM'ye vermişti.** Bu anayasada devletin yönetim biçimi ile ilgili bir madde yoktu. 1923'te Cumhuriyetin ilanından sonra bu anayasaya **"Türkiye devleti cumhuriyettir"** maddesi eklendi.

1924 Anayasası: 1921 anayasası savaş döneminin olağanüstü şartlarında hazırlanmıştı. Cumhuriyetin

ilanından sonra ülkenin yeni şartlarına uygun olarak 1924 Anayasası hazırlandı. Bu anayasa Milli Egemenlik ilkesinin gelişmesinde önemli bir adım olmuştur. Atatürk'ün yaptığı tüm inkılaplar bu anayasa içinde yer aldı. Bu anayasa'da 1928 ve 1937 yıllarında değişiklik yapıldı.

1961 Anayasası: Değişen şartlara göre yeni bir anayasa yapıldı.

1982 Anayasası: Şuan yürürlükte olan anayasadır. İlk üç maddesi değiştirilemez, değiştirilmesi teklif dahi edilemezdir. Bu maddeler şöyledir:

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası 1982

MADDE 1- Türkiye Devleti bir Cumhuriyettir.
MADDE 2- Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletidir.
MADDE 3- Türkiye Devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür. Dili Türkçedir. Bayrağı, şekli kanunda belirtilen, beyaz ay yıldızlı al bayraktır. Millî marşı "İstiklâl Marşı"dır. Başkenti Ankara'dır.

Türk Medeni Kanunu'nun Kabülü:

Osmanlı döneminde hazırlanan ve 1926 yılına kadar kullanılan **MECELLE** artık ihtiyaçları karşılamıyordu. Çağdaş bir medeni kanun hazırlanması gerekiyordu. Yeni bir Medeni Kanun hazırlamak uzun zaman alacağından Türk toplumun yapısına uygun bir medeni kanun arayışına başlandı. Bir komisyon oluşturuldu. Batılı ülkelerin medeni kanunları incelenmeye başlandı. Sonuçta sorunlara pratik çözümler üreten, Avrupa'da en son hazırlanan ve Türk toplum yapısına en uygun olan İsviçre Medeni Kanunu alındı. Yasa kültürümüze ve toplum yapımıza uyarlandı. 17 Şubat 1926'da TBMM'de kabul edildi, 4 Ekim 1926'da uygulanmaya başlandı.

Türk Medeni Kanunu, evlenme, boşanma, miras, velayet, resmi nikah ve mülkiyet konularına önemli

düzenlemeler getirdi. Türk aile yapısında önemli değişiklikler sağladı. Çok eşle evlilik yasaklandı. Resmi nikah zorunluluğu getirildi. Miras ve şahitlik konusunda kadın erkek eşitliği sağlandı. Kadına da boşanma hakkı verildi.

YORUM: Medeni Kanun ile kadınlara siyasi hak verilmemiştir.

REJİM KARŞITI BİR İSYAN: ŞEYH SAİT İSYANI

KAZANIM

Şeyh Sait isyanını çağdaş, demokratik ve laik Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı tepkiler ve uluslararası ilişkiler açısından değerlendirir.

Lozan Barış Görüşmelerinde **Musul sorunun çözümü sonraya bırakılmıştı**. Türkiye ile İngiltere arasında yapılan görüşmelerden bir sonuç çıkmadı. **İngiltere, Musul petrol bölgesi olduğu için burayı vermek istemiyordu**. Musul meselesinin görüşüldüğü sırada içte rejim düşmanlarının dışta da İngiltere'nin desteği ile Şeyh Sait isyanı çıktı. Bir tarikat lideri olan Şeyh Sait, "*Din elden gidiyor*" diyerek hükümete karşı ayaklandı. (13 Şubat 1925) Genç ili Ergani ilçesi Piran köyünde başlayan isyan kısa sürede bölgedeki illere yayıldı. **İngilizler tarafından desteklenen** isyancıların amacı cumhuriyet ve inkılapları ortadan kaldırmak, saltanat ve hilafeti geri getirmektir. İsmet Paşa başkanlığında kurulan yeni hükümet sıkı tedbirler aldı. **4 Mart 1925'te Takrir-i Sükûn Kanunu (Huzur ve Güvenliği Sağlama Yasası) çıkarıldı**. Bu kanunla hükümete ayaklanmayı bastırmak için geniş yetkiler verildi. İsyan batırıldı ve elebaşları İstiklal Mahkemelerinde yargılandı.

Doğuda bu ayaklanmanın bastırılmasıyla cumhuriyet rejimine karşı oluşan ilk büyük tehlike önlenmiş oldu.

Türk ordusu tüm gücünü bu isyanı bastırmak için kullandı. Bu yüzden Musul sorunu İngilizlerin istedikleri şekilde sonuçlandı. Ayaklanmada etkisi olduğu gerekçesiyle Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası kapatıldı. Böylece çok partili hayata geçiş için henüz hazır olunmadığı anlaşıldı.

YORUM: Şeyh Said İsyanı diğer isyanlarda görünmeyen bazı özellikler taşır. **Bu isyan, bütün ülkeye yayılmaya çalışılmış ve Türk inkılâbına karşı yapılmış bir harekettir. Bu hareketin temelinde çağdaş, demokratik ve laik Cumhuriyet düzenini ortadan kaldırıp saltanat ve halifeliği geri getirme amacı vardır.**

K

KABOTAJ BAYRAMI

KAZANIM

Kabotaj Kanunu'nu millî egemenlik hakları ve Türk denizciliğinde meydana getirdiği gelişmeler bakımından değerlendirir.

Kabotaj: Bir ülkenin denizlerinde yolcu ve yük taşıma hakkının sadece o ülke vatandaşlarına ait olmasıdır.

Ülkemizde ticaret cumhuriyet öncesinde gayrimüslimlerin elindeydi. Ülkenin çevresindeki karasuları Türkler tarafından kullanılmıyordu. Bunlar yabancılara bırakılmış, Türk denizciliği gerilemişti. Cumhuriyetin ilanından sonra Türklerin de ülkenin her alanındaki ticarete etkin hale gelmelerinin sağlanması gerekiyordu. Denizcilik sadece ulaştırma işi değil iktisadi iş olarak anlaşılmalı ve tersaneler, gemiler, limanlar ve iskeleler inşa edilmeli; deniz spor kulüpleri kurulmalı ve bunlar korunup geliştirilmeliydi. Bu amaçla devlet bir takım çalışmalar başlattı. 19 Nisan 1926'da **Kabotaj Kanunu** çıkarıldı. **1 Temmuz 1926'da yürürlüğe giren bu kanunla Türkiye kıyılarında deniz taşımacılığı ve limanlar arasında gemi işletme ve ticaret yapma hakkı Türk vatandaşlarına ve Türk bayrağı taşıyan gemilere tanındı. Bunun anlamı, Türk kara sularında yalnız Türk gemilerinin yolcu ve yük**

taşıyabileceğiydi. *Ülkemizde, her yıl, 1 Temmuz "Denizcilik ve Kabotaj Bayramı" olarak kutlanmaktadır.*

MUSTAFA KEMAL'E SUİKAST GİRİŞİMİ

KAZANIM

Mustafa Kemal'e suikast girişimini cumhuriyete yönelik tehditler çerçevesinde yorumlar.

Yapılan inkılâplardan, Mustafa Kemal'den, yeni rejimden rahatsız olanlar Mustafa Kemal'in ortadan kaldırırlarsa inkılâpların sona ereceğine her şeyin eskiye döneceğini düşünüyorlardı. Bunun için Mustafa Kemal'e İzmir gezisi sırasında bir suikast düzenlemek için bir plan hazırladılar. Ama Mustafa Kemal, İzmir'e bir gün geç gelince plan ortaya çıktı. İlgililer yakalandı. İstiklal Mahkemesinden yargılanarak gerekli cezalara çarptırıldı. Mustafa Kemal, 16 Haziran 1926'da İzmir'e geldi ve gezisini tamamladı. Olayın duyulması üzerine tüm ülkede mitingler düzenlendi. Halk, Mustafa Kemal'e ve inkılâplara olan bağlılığını ortaya koydu. Suikast girişiminin ardından Mustafa Kemal yayınladığı bildiride şunları söylemiştir:

Benim naçiz vücudum elbet bir gün toprak olacaktır. Ama Türkiye Cumhuriyeti ilelebet payidar kalacaktır.

BİR DEVRİN ANALİZİ: NUTUK

KAZANIM

Büyük Nutuk'un söyleniş amaçlarını, içeriğini ve tarihsel niteliğini kavrar.

Mustafa Kemal, 15 Ekim 1927'de TBMM Büyük Salon'da Cumhuriyet Halk Partisi üyelerine 6 gün süren bir konuşma yapmıştır. Mustafa Kemal bu

tarihi konuşmasında **1919-1927 yılları arasındaki gelişmeleri** anlatmıştır. Bu konuşma daha sonra NUTUK, BÜYÜK NUTUK, SÖYLEV adı ile basılmıştır. Bu eser Osmanlı Devleti'nin son dönemi, Milli Mücadele ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu konusunda en önemli kaynaktır. Olaylar birinci ağızdan aktarılmıştır.

NUTUK, "1919 senesi Mayısının 19.günü Samsun'a çıktım" cümlesiyle başlar ve GEÇLİĞE HİTABE ile sona erer. Türk Milletinin var olma mücadelesini anlatan bu eser aynı zamanda inkılâplara gelen eleştirilere bir cevap niteliğindedir.

NUTUK'ta 9 yıldaki gelişmeler üç ana bölümde anlatılır:

BİRİNCİ BÖLÜM: 19 MAYIS 1919-Samsuna Çıkış / 23 Nisan 1920-TBMM'nin açılışına kadar

İKİNCİ BÖLÜM: TBMM Hükümetleri dönemi (23 Nisan 1920-29 Ekim 1923-Cumhuriyetin İlanı)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: Cumhuriyet Dönemi- (29 Ekim 1923- 1927 arası)

Mustafa Kemal Nutuk'u neden yazmıştır?

K

Gelecek nesiller için, Türkiye Cumhuriyeti tarihi için; Türkiye Cumhuriyetine yönelmiş iç ve dış tehditlere karşı Türk gençlerine yol göstermek için yazmıştır. Bu eser ile millet olma bilincini kuvvetlendirmiştir. Milli varlığımızın dününe, bugününe, yarınına ışık tutması için yazmıştır. Olayları belgelere dayanarak, sebep sonuç ilişkisi içinde anlatarak Türk milletinin var olma mücadelesini herkes birinci ağızdan öğreysin, örnek alsın diye yazmıştır.

Nutuk'un Almanca baskısının kapağı

Nutuk'un İngilizce baskısının kapağı

Nutuk'un Fransızca baskısının kapağı

Yorum: NUTUK çağdaşlaşma ve bağımsızlık için yapılması gerekenleri anlatır. Bu nokta diğer milletlere de yol gösterir. Bu yüzden pek çok dile çevrilmesi onun **EVRENSEL bir eser** olduğunu gösterir.

HARF İNKILÂBINDAN MİLLET MEKTEPLERİNE

KAZANIM

Harf inkılâbını ve Millet Mekteplerini, eğitimin yaygınlaştırılması ve çağdaş Türk toplumunun oluşturulması açılarından değerlendirir.

Cumhuriyetin ilanının arkasından eğitim ve kültür alanından peşpeşe inkılâplar yapılmıştı. Bunlar:

- 3 Mart 1924'te çıkarılan *Tevhid-i Tedrisat Kanunu* öğretimde birlik sağlanmıştır.
- 1926 yılında çıkarılan bir yasa ile ticaret hayatında **Türkçe kullanılması** kararlaştırılmıştı.
- 1927 yılında çıkarılan bir yasa ile **sokak adları Türkçeleştirilmişti**.
- 29 Mayıs 1928'de çıkarılan bir yasa ile Arap rakamları kaldırılarak **Uluslar arası rakamlar kabul edilmişti**.

Alfabe konusunda birkaç kez gündeme gelmiş ama tam anlamıyla üzerinde durulmamıştı. Türkiye Cumhuriyeti kurulduğu dönemde halk tarafından öğrenilmesi ve anlaşılması güç olan Arap alfabesi kullanılıyordu. Yeni Türk alfabesinin oluşturulması ve kullanılması gerektiğine inanan Mustafa Kemal, harf inkılâbı ile büyük çoğunluğu okuma yazma bilmeyen halkın okuryazar olacağına inanıyordu. 1 Kasım 1928'de, TBMM'de, "Yeni Türk Harflerinin Kabul ve Tetkiki Hakkında Kanun" kabul edildi. 24 Kasım 1928'de de "Millet Mektepleri Talimatnamesi" Resmi Gazetede yayımlandı ve Mustafa Kemal'e "Başöğretmen" unvanı verildi.

Millet Mektepleri (1 Ocak 1929): Yeni Türk harflerinin kabulünün ardından yeni harfleri öğretmek ve okuryazar oranının artırmak için Millet Mektepleri açılmıştır. Yeni harflerin kullanımını yaygınlaştırmak için 16-45 yaş arası vatandaşların katıldığı kurslar düzenlenmiştir. Millet Mekteplerinin faaliyete geçtiği 1 Ocak 1929 tarihi ile başlayan ders yılında 1 milyon vatandaş okuma yazma kurslarına katılmış ve bunların %50'si okuma yazma öğrenmiştir. *Yeni Türk harfleri bir yol gibi kısa bir sürede Türk halkı tarafından benimsenmiştir. Harf İnkılâbının aynı zamanda;*

*Türk kültür hayatında,

*Türk Tarih Kurumu (1931), Türk Dil Kurumu (1932), Halk Evleri (1932) gibi kurumların oluşmasında,

*Ortak bir konuşma dilinin oluşmasında,

*Eğitim çabalarının yaygınlaşmasında önemli katkıları olmuştur.

MİLLİ KÜLTÜRÜMÜZ AYDINLANIYOR

KAZANIM

Atatürk'ün millî kültür ve millî kimlik oluşturmak ve geliştirmek için dil ve tarih alanında yaptığı çalışmaları değerlendirir.

Milli kültürün sürdürülüp geliştirilmesinde dil ve tarih önemli bir yere sahiptir. Cumhuriyetin ilk yıllarında milli kültürümüzün yaşatılabilmesi için dil ve tarih alanında çalışmalar yapılmıştır. Bu konuda yapılan çalışmalar şunlardır.

A-Milli Kültürümüzün Aydınlatılması İçin Tarih Konusunda Yapılan Çalışmalar: 1930 yılında, Mustafa Kemal'in isteği üzerine "Türk Tarih Heyeti" oluşturulmuş, birçok kitap alınmış, Türkçeye çevrilmiş, heyet üyeleri Türk tarihini bilimsel bir şekilde incelemişler ve sonuçta "Türk Tarihinin Ana Hatları"

ve okullar için dört ciltlik "Tarih Kitabı" hazırlanmıştır. Bu kitapta Türk tarihinin ve kültürünün zenginliğine değinilmiş, ilk Türk devletlerinden Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuna kadar Türk devletleri incelenmiştir. Bu çalışmalarda Türklerin, tarih boyunca tıp, astronomi, coğrafya vb. alanlarda yetiştirdiği insanlarla dünya medeniyetine ve insanlığın gelişimine katkıları vurgulanmıştır.

15 Nisan 1931'de Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti kurulmuştur. Bu kurum, Türk milletinin tarihe ve uygarlığa katkıları üzerinde çalışmaya başlamıştır. **1935 yılında cemiyetin ismi TÜRK TARİH KURUMU yapılmıştır.** Mustafa Kemal, bu kurumuna yanı sıra üniversitelerin de tarih alanında çalışmasını ve bilimsel birikime sahip öğretim elemanları yetiştirmesini istiyordu. Bu doğrultu da Ankara'da **DİL VE TARİH COĞRAFYA FAKÜLTESİ** kurulmuştur.

B-Milli Kültürümüzün Aydınlatılması İçin Dil Konusunda Yapılan Çalışmalar: 2 Temmuz 1932'de de **TÜRK DİLİ TETKİK CEMİYETİ (TÜRK DİL KURUMU)** kurulmuştur. 1934 yılında yapılan İkinci Türk Dil Kurultayında yabancı kelimelerin atılarak dilimizin sadeleştirilmesi karar verilmiştir. 1935 yılında Türkçenin daha iyi öğretilmesi ve konuşulması için kampanyalar düzenlenmiştir. Atatürk bir konuşmasında bu konuda şunları söylemiştir:

Türk dilinin zenginleştirilmesi, sadeleştirilmesi ve kamuoyuna bunların benimsetilmesi için her yayın aracından faydalanmalıyız. Her aydın, hangi konuda olursa olsun yazarken buna dikkat edebilmeli; konuşma dilimizi ise ahenkli, güzel bir hale getirmeliyiz.

Atatürk, 1936-1937 yılları kış aylarında Arapça Geometri terimleri yerine Türkçe terimlerinin kullanıldığı Geometri Kılavuzu adlı bir kitap yazmıştır. Atatürk, 1937 yılında Sivas'ta düzenlediği bir gezi sırasında Sivas Lisesinde bir geometri dersine katılmıştır. Derste bir öğrencinin Arapça geometri terimleri kullanması üzerine bu şekilde kullanımın

yanlış olduğunu açıklayıp geometri terimlerinin Türkçe karşılıklarını tek tek açıklamıştır. Bu olaydan sonra Atatürk'ün hazırladığı “Geometri Kılavuzu” kitabı bastırılıp tüm okullara dağıtılmıştır.

Atatürk, Türk Dil Kurumu ve Türk Tarih Kurumu'nun Türk Milli Kültürünü aydınlatan çok önemli bilim kurumları olduğunu söylemiştir. Ayrıca 5 Eylül 1938 tarihinde hazırladığı vasiyetnamesinde Türkiye İş bankasındaki hisselerinin yıllık gelirinden iki kuruma da eşit pay ayırmıştır. Her iki kurumda milli bir kimlik oluşturulmasına büyük katkıda bulunmuştur. Atatürk bu iki kurum için şunları söylemiştir:

Türk Tarih Kurumu ve Türk Dil Kurumunun her gün yeni ufuklar açan ciddi ve aralıksız çalışmalarını övgü ile anmak isterim. Bu iki ulusal kurumun, tarihimizin ve dilimizin karanlıklar içerisinde unutulmuş derinliklerini, dünya kültüründe başlangıcı temsil ettikleri kabul edilebilir bilimsel belgelerle ortaya kondukça yalnızca Türk ulusunun değil, bütün bilim dünyasının ilgisini ve uyanmasını sağlayan kutsal bir görev yapmakta olduklarını güvenle söyleyebilirim.

KUBILAY OLAYI

KAZANIM

Menemen Kubilay Olayını Türk milletinin cumhuriyet yönetimindeki kararlılığı ve çok partili siyasî hayata etkisi açısından değerlendirir.

TBMM'de ikinci muhalefet partimiz olan Serbest Cumhuriyet Partisi, Mustafa Kemal'in tavsiyesi ile kurulmuştu. Bu partinin kurulmasının amacı hükümet çalışmalarının denetlenmesiydi. Ancak bu parti ilerleyen dönemlerde inkılâp karşıtlarının sığınağı haline geldi.

Bu nedenler parti yönetimi partiyi kapatmaya karar verdi. (17 Kasım 1930) **Bu olaydan kısa bir süre sonra İzmir'in Menemen ilçesinde gerici bir ayaklanma çıktı. Derviş Mehmet ve yandaşları şeriat isteğiyle**

sokağa döküldüler. (23 Aralık 1930) Bu olayı haber alan Öğretmen Asteğmen Kubilay komutasındaki askerlerle olay yerine geldi. Ama olayı durdurmaya çalışırken isyancılar tarafından şehit edildi. Hükümet olaya hemen el koydu. İsyan batırıldı. Sorumlular İstiklal mahkemesinde yargılandı.

Mustafa Kemal, Kubilay Olayının üzerinde titizlikle durmuştur. **Bunun cumhuriyeti yıkmaya yönelik bir hareket olduğunu belirtmiştir.** Kubilay olayı yurttaki büyük üzüntü ne nefret uyandırmıştır. Düzenlenen mitinglerle protesto edilmiştir. **Kubilay Olayı, ülkemizde barış ve huzuru sağlamanın önemini ve inkılapları halka daha iyi anlatmanın önemi göstermiştir.** Sonuç olarak Kubilay olayı da ülkemizin henüz çok partili hayat geçiş için hazır olmadığını göstermiştir.

BİR CUMHURİYET KENTİ

KAZANIM

Şehir incelemesi yoluyla Cumhuriyet Döneminde mimarlık ve şehir planlaması alanında yapılan çalışmalara örnekler verir.

Atatürk'ün doğumunun 100. Yıldönümü nedeniyle 1981 yılında Federal Almanya'da düzenlenen etkinliklere Dr. Kurt Laquer, “**Ankara, Kemal Atatürk'ün Kenti**” başlıklı bir makale ile katılmıştır. Kendisi bu makalesinde 1936 yılında Ankara'ya yaptığı bir yolcuğunu ve başkentteki gözlemlerini aktarmıştır. Onun gözlemlerinden 1930'ların Ankara'sı şöyledir:

**O (Atatürk) yeni başkenti Türkiye Cumhuriyeti'nin kültür ve uygarlığın başkenti yapmak için elinden gelen her şeyi yaptı.*

**Sağda meyve ağaçları, solda demir yolu, tarım arazileri, büyük bir mandıra... Gazi Çiftliği kentin sakinleri için dinlenme yeri.*

**Daha ilk girişte yeşillikler içerisinde, tenis kortlarıyla çevrili hipodromu gördüm.*

*Taşhan Meydanından yakınında Cumhuriyet'in kurulduğu yıllarda yapılmış olan binalar bulvara sıralanmıştı: Sümerbank, Etibank, Merkez Bankası, Milli Eğitim Bakanlığı...

Genç Türkiye Cumhuriyeti'nin başkentini planlamak için 1928 yılında bir yarışma düzenlendi. Yarışmaya katılan imar planlarını bizzat Mustafa Kemal incelemişti. Yarışmayı Alman **Mimar Hermann Jansen** (Herman Yansen) kazanmıştı. Ankara'nın gelecek 50 yılı düşünülerek, 300.000 nüfuslu bir şehir planı yapılmıştır. Jansen, Ankara'yı yeşillikler içerisinde bir bahçe şehir olarak düşünmüştür.

ÇAĞDAŞ ÜNİVERSİTE YOLUNDA

KAZANIM

1933 Üniversite Reformundan hareketle Atatürk'ün bilimsel gelişme ve kalkınmaya verdiği önemi kavrar.

Atatürk'ün en temel hedefi en hayati meselesi en hayati Türkiye'yi çağdaş bir medeniyet ve kültürün bir parçası haline getirmektir. Bunun yolu da bilim ve teknolojiye geçmektir. Bu sebeple dönemin tek üniversitesi olan **Darülfünun** bu görevi yerine getirmeliydi. **Çünkü çağdaş medeniyete ulaşmak ancak bilimsel çalışmalarla mümkündür ve bunu da ancak üniversiteler yerine getirebilirdi**. Ama Osmanlı'dan kalan Darülfünun görevini yerine getiremiyordu. Bu kurumun ciddi bir reforma ihtiyacı vardı. Bu konuda tarafsız ve isabetli karar verebilmek için hükümet İsviçreli bir bilim adamı olan Malşe'yi görevlendirildi ve ondan Darülfünun için bir rapor yazmasını istendi. Malşe hazırladığı raporda, "Darülfünunun Türk inkılâbına yaraşır bir dinamizmden yoksun olduğunu, ilim ve fikir anlamından çok yavaş olduğunu" belirttiikten sonra Darülfünunun geliştirilmesi için şu önerilerde bulundu:

- Üniversitenin gelişmesi için Dil derslerine ağırlık verilmeli,
- Öğretim üyelerinin bilimsel seviyesi yükseltilmeli,
- Bilimsel araştırmalara ağırlık verilmeli,
- Öğrenci alımı sınavla yapılmalı,
- Spor tesisleri, pansiyon ve yemekhaneler yapılmalı,
- Kongre ve konferansla düzenlenerek eğitim desteklenmeli.

Üniversite reformunun amacı araştıran, sorgulayan, tahlil eden, değerlendiren ve bilimsel değerleri rehber edinen bir üniversite oluşturmaktır. Bu amaçla "Hayatta en hakiki mürşit ilimdir." sözünü uygulama alanına koymak üzere İstanbul Üniversitesi kuruldu. (18 Kasım 1933) Üniversite tıp, edebiyat, hukuk ve fen olmak üzere sekiz enstitüden oluşacaktı. Üniversite **Milliyetçilik ve İnkılâpçılık** esaslarına göre eğitim yapacaktı. İstanbul Üniversitesi yurt dışından gelen öğretim üyeleri ile takviye edilerek, akademik geleneklerin oluşmasında, ders kitaplarının hazırlanmasında, geleceğin Türk bilim insanlarının yetiştirilmesinde büyük katkıda bulunmuştur. Derslerde deney, gözlem ve uygulamalara önem veren üniversite, daha sonra kurulacak üniversitelere de örnek olmuştur.

NOTLARIM:

DEVLET TOPLUM ELELE

KAZANIM

Atatürk Döneminde sağlık alanında yapılan işleri devletin temel görevleri bağlamında inceler.

Atatürk, sağlık konusunda devlete düşen görevleri bir konuşmasında şöyle belirtiyordu:

Milletimizin sağlığının korunması ve kuvvetlendirilmesi, ölüm oranının azaltılması, nüfusun artırılması, sosyal hastalıkların ve bulaşıcı hastalıkların etkisiz bir duruma sokulması, böylece millet fertlerinin dinç ve çalışmaya yetenekli kusursuz vücut yapıları olacak şekilde yetişmesi.

Sağlık konusunda devlet üzerine düşen görevi yerine getirmiş ve şu faaliyetler yürütülmüştür:

- **Refik Saydam Hıfzısıhha Müessesesinin Kurulması (1928):** Bu kurumda koruyucu sağlık hizmetleri için kuduz, çiçek aşılıarı üretilmiş ve ülke ihtiyacını karşılayacak kadar serum üretilmiştir.
- **Veremle savaş:** Cumhuriyetin ilk yıllarında verem yaygın bir hastalıktı. Bu hastalığın tedavisi amacıyla; 1923'te Behçet Uz'un girişimiyle İzmir'de *Verem Savaş Cemiyeti* kuruldu. 1924'te İstanbul'da verem hastalarının tedavisi için *Sanatoryum* açıldı. 1925'te İzmir'de veremle mücadele için ilk *dispanser* açıldı. 1930 yılında *Umumi Hıfzısıhha Kanunu* çıkarıldı. Bu kanunla veremli hastaları ihbar etme ve hastalığın bulaşmasını engellemek için tedbir zorunluluğu getirildi.
- **Koruyucu sağlık:** Ülkemizde 1920'li yıllarda yaygın olan çocuk ölümlerini önlemek amacıyla aşı kampanyaları düzenlenmiştir.

MODERN TARIMIN DOĞUŞU

KAZANIM

Atatürk Orman Çiftliği örneğinden yola çıkarak Atatürk'ün modern tarımın gelişimine ve çevre bilincine verdiği önemi fark eder.

Atatürk çevreyi, doğayı çok seviyordu ve bunu her fırsatta ifade ediyordu. Hayatı boyunca doğa konusunda birçok çalışma yapmıştır. Modern tarım uygulamalarına da değer veren Atatürk kendi adını taşıyan Orman Çiftliğini kurmuştu.

Atatürk Orman Çiftliği Nasıl Kuruldu?

Atatürk, Ankara'da örnek bir çiftlik kurmak istiyordu. Çevresindekiler karşı çıkınca durumu köylülere danıştı ve burada bir çiftlik kurabileceğini öğrendi. Bundan sonra bu çiftliğin kurulma aşamalarında bizzat bulundu. **Atatürk Orman Çiftliğini kurarken**

Atatürk'ün amaçları şunlardı:

- ◆ Örnek çiftlik kurarak tarımı geliştirmek,
- ◆ Bazı bitkileri yetiştirip çiftçilere örnek olarak göstermek,
- ◆ Ziraat konusunda uygulamalı eğitim yapmak,
- ◆ Ziraat okuluna gidecek öğrencilerin bir yıl staj yapmalarını sağlamak,
- ◆ Ankara halkı için eğlenme ve dinlenme alanı oluşturmak.

Tarım alanında yapılan diğer çalışmalar:

- 1923 yılında çiftçileri desteklemek amacıyla kredi verilmiştir.
- 1925 yılında, Osmanlı döneminden beri tarımsal ürününün %10 üzerinden alınan Aşar Vergisi kaldırılarak çiftçinin sırtındaki büyük bir yük kaldırılmıştır.
- 1926 yılında çıkarılan Medeni Kanun ile köylüye toprak mülkiyeti hakkı tanınmıştır.

AZ ZAMANDA ÇOK VE BÜYÜK İŞLER YAPTIK!

KAZANIM

Onuncu Yıl Nutku'ndan hareketle yapılan inkılâpları, Atatürk'ün geleceğe yönelik hedeflerini ve Türk milletinin özelliklerini değerlendirir.

Atatürk, Cumhuriyetin ilanının 10. yılında (29 Ekim 1933) Ankara Hipodromunda yaptığı ONUNCU YIL NUTKU adı verilen bir konuşma yapmıştır. Bu konuşmasında, on yılda başarılanlar kadar, savaşlardan yorgun çıkmış bir ulusa ruh ve dinamizm aşılamış ve **“Türk, Övün, Çalış, Güven”** diyerek bu dinamizmi sağlamaya çalışmıştır. Onuncu Yıl Nutku'nda konularına göre konuşmayı şöyle belirtebiliriz;

Yapılan inkılâplar: *“Az zamanda çok ve büyük işler yaptık. Bu işlerin en büyüğü, temeli Türk kahramanlığı ve yüksek Türk Kültürü olan, Türkiye Cumhuriyetidir.”*

Geleceğe yönelik hedefler: *“Yurdumuzun, dünyanın en mamur ve medeni memleketleri seviyesine çıkaracağız. Milletimizi en geniş refah, vasıta ve kaynaklarına sahip kılacağız. Milli kültürümüzü, muasır medeniyet seviyesinin üstüne çıkaracağız.”*

Türk milletinin özellikleri: *“Türk milletinin karakteri yüksektir. Türk milleti çalışkandır, Türk milleti zekidir. Çünkü Türk milleti, milli birlik ve beraberlikle güçlükleri yenmesini bilmiştir. Ve çünkü Türk milletinin, yürümekte olduğu terakki ve medeniyet yolunda, elinde ve kafasında tuttuğu meşale, müspet ilimdir. Şunu da ehemmiyetle tebarüz ettirmeliyim ki, yüksek bir insan cemiyeti olan Türk milletinin tarihi bir vasfı da, güzel sanatları sevmek ve onda yükselmektir. Bunun içindir ki, milletimizin yüksek karakterini, yorulmaz çalışkanlığını, fitri zekâsını, ilme bağlılığını güzel sanatlara sevgisini, milli birlik duygusunu mütemadiyen ve her türlü vasıta ve tedbirlerle*

besleyerek inkişaf ettirmek, milli ülkümüzdür. Türk milletine çok yaraşan bu ülkü, onu, bütün beşeriyette hakiki huzurun temini yolunda, kendine düşen medeni vazifeyi yapmakta, muvaffak olacaktır.”

K

SANAT VE SPOR

KAZANIM

Örnek olaylardan yararlanarak Atatürk'ün sanata ve spora verdiği önemi fark eder.

Atatürk ve Sanat: Atatürk, ülkemizde kültürün ve sanatın gelişmesi için gayret göstermiştir. Kültür ve sanat faaliyetlerini özendirmiştir. Güzel sanatların toplumda kabul görmesi için kurumlar açmıştır.

Atatürk, *Onuncu Yıl Nutkunda* güzel sanatlara verdiği değeri ve önemi şöyle ifade etmiştir.

*Milli kültürümüzü çağdaş uygarlık seviyesinin üzerine çıkaracağız... Yüksek bir insan topluluğu olan Türk milletinin tarihi bir niteliği de **güzel sanatları sevmek ve onda yükselmektir.** Bunun içindir ki... **güzel sanatlara olan sevgisini geliştirmek milli idealimizdir.***

Atatürk ve Müzik: Cumhuriyet döneminde müzik eğitimine büyük önem verilmiş ve müzik öğretmeni ve sanatçı yetiştirmeye öncelik verilmiştir. Bu amaçla 1 Kasım 1924 tarihinde Ankara **Musiki Muallim Mektebi** açılmıştır. Bu okul daha sonra Gazi Eğitim Enstitüsü'ne bağlanmıştır.

ATATÜRK'ÜN MÜZİĞE VERDİĞİ DEĞERE BAZI ÖRNEKLER:

Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrasının temelleri Atatürk döneminde atılmıştır.

Atatürk ve Resim, Heykel, Anıt:

Cumhuriyetin ilanı ile resim ve heykel sanatında büyük gelişme yaşanmıştır. Yeni okullar açılmış ve çok sayıda sanatçı yetiştirilmiştir. Cumhuriyetin kuruluşunun 10. Yıldönümünde ülkemizin değişik yerlerine “Yurt

Gezileri” kapsamında ressamalar gönderildi ve bu ressamaların yaptığı resimler Ankara’da bizzat Atatürk’ün açılışını yaptığı “**Türk İnkılâp Sergisi**” adı altında sergilendi. Ayrıca “**Kurtuluş Savaşı ve Atatürk Devrimleri**” sergisi de dönemin ses getiren sergilerinden birisiydi. Yine bizzat Atatürk’ün yönlendirmesiyle 1937 yılında “**Resim ve Heykel Müzesi**” açılmıştır.

Atatürk ve Spor: Atatürk spora çok önem veriyordu. Bu kapsamda spor öğreticileri yetiştirmek için **Çapa Muallim Mektebinde** bir kurs açılmıştı. Bu dönemde **Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı** da Türk sporunun ilk resmi kuruluşu olarak faaliyete geçmiştir. Bu kuruluş devlet tarafından da desteklenmiş böylece devlet ilk kez spora ve sporcuya yardım etmiştir. Ayrıca kendisi de bir binici olan Atatürk atlı sporları özendirmiştir. Türk sporcuları ilk kez 1924 Paris Olimpiyatlarına katılmışlar ve böylece dünyanın seçkin sporcuları ile yarışmış ve dünya sporunu yakından tanımışlardır.

ATATÜRK’ÜN SPORA VERDİĞİ DEĞERE BAZI ÖRNEKLER:

1924 yılı bütçesine Atatürk’ün talimatıyla spor için 50.000 lira ödenek konulmuştur. Yine 1924 yılında yayınlanan “Köy Yasası” köylerse nişan alma, cirit, güreş gibi oyunları özendirici hükümlere yer vermiştir.

Atatürk’ün ölümü üzerine dönemin ünlü günlük spor gazetesi *L’Auto(Fransa)*; “İlk defa beden eğitimini zorunlu yapan devlet adamıydı. Söylev kâğıt üzerine kalmayan icraatlarıyla stadyum ve spor tesisleri yaptırdı. Döneminde Türkiye’de spor gittikçe değer ve önem kazandı.

ÇAĞDAŞ TÜRK KADINI

KAZANIM

Atatürk’ün kadınlara sağladığı sosyal ve siyasal hakları dönemin çeşitli ülkelerindeki kadın haklarıyla karşılaştırarak değerlendirir.

Atatürk, Türk toplumunu çağdaşlaştırırken sosyal hayatta kadın ve erkeğin birlikte yer almasına dikkat etmiştir. 30 Ağustos 1925 tarihinde yaptığı bir konuşmada şöyle demiştir:

Bir toplum, bir millet, erkek ve kadın denilen iki cinsten oluşmuştur. Kabul edilebilir mi ki, bir kitlenin bir parçasını yükseltelim, diğer parçasını görmemezlikten gelemiz de kitlenin tamamı yükselebilir. Olabilir mi ki, toplumun bir yansı topraklara zincirlere bağlı kaldıkça diğer kısmı göklere yükselebilir. Şüphesiz yok, yükselme adımları, dediğim gibi iki cins tarafından beraber, arkadaşça atılmak ve yükselme ve yenileme adımıyla birlikte aşama kaydetme gerekir. İnkılâp böyle olursa başarılı olur.

18 Nisan 1935 tarihinde Atatürk’ün himayesinde, *İstanbul’da “Milletlerarası İlk Kadın Kongresi”* yapılmıştır. **Türk kadını siyasal haklarını birçok Avrupa ve dünya ülkesindeki kadınlardan önce elde etmiştir. Bu haklar şöyledir:**

TÜRKİYE’DE KADIN HAKLARI;

- *3 Nisan 1930-Belediye seçimlerine katılma hakkı
- *26 Ekim 1933- Muhtar seçme ve seçilme hakkı
- *5 Aralık 1934-Milletvekili seçme ve seçilme hakkı

DÜNYADA KADIN HAKLARI;

- *Fransa’da kadınlar 1946 yılında oy kullanma hakkı elde etmişlerdir.
- *İtalya’da kadınlar 1948 yılında seçimlere katılabilmişlerdir.
- *Japonya’da kadınlar 1950 yılında seçim haklarını kazanmışlardır.
- *İsviçre’de kadınlar 1971 yılında siyasi haklarını elde edebilmişlerdir.

SOYADI KANUNU

KAZANIM

Soyadı Kanunu'nun kabulünün gerekçelerini ve Mustafa Kemal'e "Atatürk" soyadı verilmesini millî kimlik kazanma ve çağdaşlaşma çerçevesinde açıklar.

1934 yılına kadar ülkemizde kişilerin soyadları yoktu. Kişinin adının yanına baba adı, doğum yeri veya bağlı bulunduğu boy yazılırdı. *Bu durum, okula alınma, askere gitme, okul, tapu, vergi alma vb. işlerde karışıklığa yol açıyordu. Bu gerekçelerle; yani toplumsal ilişkilerdeki bu karışıklığı gidermek ve hedeflenen çağdaş topluma ulaşabilmek için* her bireyin bir soyadı almasına gerek vardı.

21 Haziran 1934 tarihinde çıkarılan "Soyadı Kanunu" ile her vatandaşın, adından başka bir de soyadı taşıması zorunluydu. Kanuna göre her Türk, kendi adından başka, ailesinin ortak olarak kullanacağı bir soyadı alacaktı. Soyadları Türkçe olacak ve ahlaka aykırı olmayacaktı.

Soyadı Kanunu'nun kabulünden sonra 24 Kasım 1934'de Mustafa Kemal'e de Türk milletinin bir şükran ifadesi olarak ATATÜRK soyadı verilmiştir.

1934 yılında çıkartılan başka bir kanunla da "ağa, hacı, hafız, hoca, molla, efendi, paşa" gibi toplumda ayrıcalık ve zümreleri belirten unvanlar kaldırılmıştır.

K

Soyadı Kanunu, bir öze dönüş hareketidir. Bu yasa ile Türk milletine millî kimlik ve millî benlik kazandırmak ve çağdaşlaşmak amaçlanmıştır. Böylece ortak kültürü paylaşan milletimizin, millî benliğini, millî kültürünü, dilini, tarihini koruyarak çağdaş uygarlıklar seviyesine çıkması amaçlanmıştır.

4.ÜNİTE: ÇAĞDAŞ TÜRKİYE YOLUNDA ADIMLAR-BİLGİMATİK

- * Saltanatın kaldırılmasında Lozan Barış Görüşmelerine hem İstanbul Hükümetinin hem de TBMM'nin çağırılması etkili olmuştur.
- * Saltanatın 1 Kasım 1922'da kaldırılması ile Millî Egemenlik anlayışı güçlenmiştir.
- * Kurtuluş Savaşında zaferimiz ve bağımsızlığımız Lozan Barış Antlaşması ile tescil edilmiştir.
- * Mudanya Ateşkes Antlaşması ve Lozan Barış Antlaşmasına Türk heyetine İsmet Paşa başkanlık yapmıştır.
- * Kapitülasyonlar Lozan'da kesin olarak kaldırılmıştır.
- * Musul sorunun çözümü Lozan'da sonraya bırakılmıştır.
- * Lozan Barış Antlaşması TAM BAĞIMSIZLIK ilkesi doğrultusunda yapılmıştır.
- * Lozan Barış Antlaşması ile birçok kazanım elde edilmiştir.
- * 17 Şubat-4 Mart 1923 tarihleri arasında İzmir'de toplanan Türkiye İktisat Kongresinde bağımsız ve ulusal ekonominin kurulması için yapılacak çalışmaları belirlemek için toplandı.
- * Türkiye İktisat Kongresi'nde "Misak-ı İktisadi" (Ekonomi) yemini kabul edilmiştir.
- * Ankara'nın 13 Ekim 1923'te başkent seçilmesinde Anadolu'nun ortasında yer alması hem askeri güvenlik hem de siyasi olarak her yere hizmet götürmek için jeopolitik konumunun uygun olması etkili olmuştur.
- * Cumhuriyet'in ilan edilmesinde Saltanatın kaldırılması ardından oluşan devlet başkanlığı sorunu, devletin yönetim şeklinin belli olmaması ve hükümet bunalımı etkili olmuştur.
- * Halifeliği kaldırılmasında TBMM tarafından halife seçilen Abdülmecid'in çevresinde rejim düşmanlarının toplanması, Halifeliğin cumhuriyet ile bağdaşmaması ve yapılacak yeniliklerin önünde engel oluşturması etkili olmuştur.
- * 3 Mart 1924'te çıkartılan Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile tüm okullar Millî Eğitim Bakanlığına bağlanmış, eğitim devlet denetimine alınarak eğitim öğretimde birlik sağlanmıştır.
- * İlk siyasi partimiz Mustafa Kemal tarafından kurulan Halk Fırkasıdır. Cumhuriyetin ilanından sonra adı Cumhuriyet Halk Fırkası olmuştur.
- * Atatürk çok partili hayata geçişi çok önemsiyordu. Bu amaçla Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası kurulmuş ama Şeyh Said İsyanının arkasından hükümet tarafından kapatılmıştır.

- * Ülkemizin üçüncü partisi Fethi Okyar tarafından kurulan Serbest Cumhuriyet Fırkasıdır. Parti içinde rejim düşmanlarının sızdığını gören Fethi Bey partisini kapatmıştır.
- * Hem Terakkiperver hem de Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın kapatılması Türk toplumunun çok partili hayata geçişe hazır olmadığını gösterir.
- * Kılık kıyafet inkılâbının nedeni Türk toplumunu çağdaş bir görüntüye kavuşturmak, giyim kuşamda birliği sağlamak, milli birlik ve beraberliği güçlendirmektir.
- * Takvim, saat, rakam ve ölçülerde değişikliğin amacı ülke içinde birliği ve diğer ülkelerle uyum sağlamaktır.
- * Türk Medeni Kanunu ile Türk kadınına evlenme, boşanma, miras, velayet, miras velayet vb. konularında pek çok hak verildi.
- * Şeyh Said İsyanı, Musul'u almak isteyen İngilizlerin desteği ile çıkmıştır ve doğrudan rejime yönelik bir isyandır.
- * Kabotaj Kanunu ile Türk denizlerinden yolcu ve yük taşıma hakkı Türkler ve Türk bayrağı taşıyan gemilere verilmiştir.
- * Nutuk, 1919-1927 yılları arasını anlatır. Nutuk'un pek çok dile çevrilmesi EVRENSEL bir eser olduğunu gösterir.
- * 1 Kasım 1928'de çıkarılan Harf İnkılabı ile okuma yazma kolaylaşmış ve okuryazar oranı artmıştır.
- * Harf İnkılâbının arkasından halka okuma yazma öğretmek için Millet Mektepleri açılmıştır.
- * Milli kültürümüzü aydınlatmak için Türk Tarih Kurumu ve Türk Dil Kurumu kurulmuştur.
- * Kubilay Olayı rejime yönelik bir isyandır.
- * 1933'te yapılan üniversite reformunun amacı; araştıran, sorgulayan, tahlil eden, değerlendiren, bilimsel değerleri rehber edinen, bir üniversite kurmaktır.
- * Cumhuriyetin ilk yıllarından aşı üretmek için Refik Saydam Hıfzısıhha Enstitüsü kurulmuştur.
- * Atatürk Orman Çiftliğinin kurulma amacı çiftçilere örnek olmak, ziraat okulu öğrencilerine staj yapacak ortam sağlamaktır.
- * Atatürk'ün Cumhuriyet'in onuncu yılında yaptığı Onuncu Yıl Nutku adlı konuşmasında, yapılan inkılâplara değinmiş, geleceğe yönelik hedefler göstermiş ve Türk milletinin özelliklerinden bahsetmiştir.
- * Türk Kadınına dünyadaki birçok ülkeden önce siyasi hakları verilmiştir. 1930 Belediye Başkanlığına seçilme, 1933 Muhtarlık seçme ve seçilme ve 1934'te Milletvekili seçme ve seçilme hakkı verilmiştir.
- * Soyadı Kanunu'nun amacı Türk Milletine milli kimlik ve beraberlik kazandırmak ve çağdaşlaşmaktır.

5.ÜNİTE

“ATATÜRKÇÜLÜK”

TÜRK ÇAĞDAŞLAŞMASI

KAZANIM

Atatürkçülüğün amaç ve niteliklerini kavrar.

Mustafa Kemal, gençlik yıllarından itibaren dünyada ve ülkemizde meydana gelen kültürel ve bilimsel gelişmeleri takip etmiştir. Devlet ve toplum yaşamına ilişkin bazı düşünce ve ilkeler oluşturmuş yıkılmak üzere olan bir devletten, çağdaş bir toplum, tam bağımsızlığa ve millet egemenliğine dayalı modern bir devlet kurarken de bu düşünce ve ilkelerden yararlanmıştır.

Atatürkçülük nedir?

Mustafa Kemal'in siyasi, ekonomik, toplumsal alanlardaki gerçekçi, düşünce ve uygulamalarının bütünüdür. Türk devleti ile toplumunun her alanda çağdaşlaşmayla ilgili genel hedefleri, amaçları, ilkeleri belirten düşünceler bütünüdür. Bu nedenle Atatürkçülüğe **Atatürkçü Düşünce Sistemi** adı da verilir.

Atatürkçülüğün amaçları nelerdir?

K

- ♥ Milli kültürümüzü aklın ve bilimin yol göstericiliğinde en kısa sürede çağdaş uygarlık düzeyinin üzerine çıkarmak.
- ♥ Türk milletinin bugün ve gelecekte tam bağımsız olarak millet egemenliğine dayalı, demokratik ve laik kurallar içerisinde **mutlu bir yaşam sürmesini** sağlamak.
- ♥ Çağın ihtiyaçlarına uygun sosyal ve siyasal kurumlara sahip **modern bir devlet kurmak**.
- ♥ Türk toplumunu askerlikte, ekonomide, bilimde, sanatta, sosyal ve siyasal alanlarda **dünyadaki en ileri toplumlar seviyesine çıkarmak**.

- ♥ **Milli birlik ve beraberliğin** sürdürülmesini sağlamak.
- ♥ **Kişi hak ve özgürlüklerini** korumak, yurttta ve dünyada barışı korumak.

Mustafa Kemal, gerçekleştirilen inkılâpların gayesini şöyle açıklamıştır:

Efendiler, yaptığımız ve yapmakta olduğumu inkılâpların gayesi Türkiye Cumhuriyeti halkını tamamen çağdaş bütün anlam ve görünüşüyle medeni bir toplum haline getirmektir.

Atatürkçülüğün nereden doğmuştur, temeli neye dayanır?

-Türk milletinin ihtiyaçlarından, tarihi gerçeklerinden doğmuş ona özgü milli bir düşünce sistemidir. Mustafa kemal Türk **tarihini** ve **gelenegini** çok iyi incelemiş, **Türk insanın karakterini** çok iyi tahlil etmiştir. Bu yüzden **Atatürkçü düşünce sisteminin temelinde TÜRK TARİHİ VE TÜRK KÜLTÜRÜ** vardır. **Atatürkçü Düşünce Sisteminin nitelikleri nelerdir?**

Atatürkçü düşünce sistemi dogmalara değil; **akla ve bilimi** temel alır. **Bilime, gelişime ve yeniliklere açık sürekli kendini güncelleyen dinamik bir düşünce sistemidir.** Atatürk'ün işaret ettiği hedefler, ilkeler ve inkılâplar bir **bütündür.**

Atatürkçü Düşünce sisteminin oluşmasında etkili olan faktörler nelerdir?

- ◇ *Atatürk'ün doğup büyüdüğü ortam,*
- ◇ *Atatürk'ün yaşadığı olaylar,*
- ◇ *Milli sorunlar*
- ◇ *Atatürk'ün okuduğu kitaplar etkili olmuştur.*

NOTLARIM:

ATATÜRK'Ü ETKİLEYEN OLAYLAR VE FİKİRLER

KAZANIM

Dönemin şartlarını göz önünde bulundurarak dünyada ve ülkemizde Atatürk'ün düşünce sisteminin oluşmasında etkili olan olaylar hakkında çıkarımlarda bulunur.

Atatürk düşünce sistemini oluştururken değişik düşünce ve fikirlerden yararlanmış ve olaylardan etkilenmiştir. Mustafa Kemal'i etkileyen düşünce, fikir ve olayları şöyle sıralayabiliriz:

a) Fransız İhtilali: 1789 yılında gerçekleşen Fransız İhtilali tüm Avrupa'yı etkilemiş, ihtilal sonrasında "milliyetçilik", "eşitlik", "özgürlük" gibi kavramlar/düşünceler ortaya çıkmıştır. Bu fikirlerin yayılmasıyla imparatorluklar yıkılmıştır. Fransız İhtilali ile yayılan düşünceler Mustafa Kemal'i de derinden etkilemiştir. Hatta Türk demokrasisinin Fransız İhtilalinin açtığı yolu izlediğini belirtmiştir.

b) Osmanlı Devleti'nin İçinde Bulunduğu Durum ve Ülkenin Yaşadığı Sorunlar: 18. Yüzyıldan itibaren Osmanlı Devleti, Avrupa'nın bilim, teknik alanındaki üstünlüğünü kabul etmişti. Birçok alanda yenilikler yapılmasına rağmen istenen sonuç alınamamıştı. Devlet, **ekonomik açıdan** iyice güçsüzleşmişti. Kapitülasyonlar ekonomiyi geriletiyordu, sanayi geliştirilememişti. 1854 yılından itibaren alınan dış borçlarda ülkeyi iflasın eşiğine getirmişti.

Siyasi açıdan da durum çok kötüydü. Balkanların büyük kısmı kaybedilmişti. Balkan ülkeleri Osmanlı'dan toprak koparma amacındaydılar. Rusların kıskırttığı Ermeniler isyan etmişlerdi. Mısır, 1881 yılında İngilizler tarafından işgal edilmişti.

Osmanlı aydınları **Meşrutiyet** yönetiminin devleti parçalanmaktan kurtaracağını düşünüyorlardı. Ama meşrutiyete geçilmesine rağmen parçalanma durmadı. Mustafa Kemal'in ülkenin kurtuluşuyla ilgili düşüncesi de **TÜRKÇÜLÜK** akımıydı. Birinci Dünya Savaşının ardından alınan ağır yenilgi onda millet iradesine dayalı yeni bir Türk devletinin kurulmasının kaçınılmaz olduğunu göstermiştir.

c) Okuduğu Kitaplar: Kitap okumayı çok seven bir lider olan Atatürk'ün zengin bir kütüphanesi vardı. Onun düşünce dünyasının oluşmasında Türk ve Avrupalı düşünürlerin düşünceleri etkili olmuştur. **Tevfik Fikret, Namık Kemal, Ziya Gökalp, Voltaire (Volter), J.J. Rousseau (Jan Jak Ruso)** gibi düşünürlerin özgürlük, demokrasi ve milliyetçilik ile ilgili düşünceleri Atatürk'ü etkilemiştir.

d) Eğitim **Gördüğü**
Okullar/Öğretmenler: Mustafa Kemal'in düşünce dünyasının oluşmasında öğretmenlerinin de çok büyük etkisi olmuştur. Okuduğu okullardaki öğretmenler **O'nun tarih bilinci ve vatan ve millet sevgisi kazanmasında çok etkili olmuşlardır.**

GÜÇLÜ BİR TÜRKİYE İÇİN

KAZANIM

Millî güç unsurlarının Atatürk'ün yönetim anlayışındaki yerini ve önemini kavrar.

Millî Güç: Devletlerin gerek savaş döneminde gerekse barış döneminde hedeflerine ulaşmak için kullandıkları güçtür. Millî Güç, maddi ve manevi gücün toplamıdır. Atatürk, Kurtuluş Savaşını kazanmak için ve ülkesini çağdaş medeniyetler seviyesine çıkarmak için millî güç unsurlarını kullanmıştır.

Millî Güç unsurları şunlardır:

Askerî Güç: Askerî güç ülke içinde huzurun ve güvenliğin sağlanmasında ve dışarı karşı da caydırıcılık sağlaması açısından oldukça önemlidir. Türkiye ordusu ile güçlüdür. Atatürk askeri gücü oluşturan ordumuzun görevlerini şöyle açıklamıştır:

"Millî ordu, millet birliğinin ve devlet varlığının en göze çarpan örneğidir. Ordu, dışarıya karşı devletin varlığını temin eder ve gerektiğinde içeride büyük asayişsizliği ortadan kaldırır... Ordu, cumhuriyet aleyhine girişimlere karşı, devlet ve hükûmetin irade ve kuvvetini belirtir... Ordunun devlete karşı en birinci görevi, en üst derecede kudret ve yeteneğe sahip olmaya çalışmaktır. Devletin büyüklük ve şerefi bununla yükselir." (Afet İnan, Medeni Bilgiler, s. 116.)

Atatürk

Ekonomik Güç: Millî Mücadele'nin kazanılmasından sonra İzmir'de bir iktisat kongresi düzenleyen **Atatürk, askeri zaferi ekonomik zaferlerle güçlendirmek için çalışmalarına başlamıştır.** Atatürk'e göre ekonomi, kendi kaynaklarına dayanarak kalkınmayı hedefleyen bir millî ekonomi olmalıdır. Ülkenin çalışan nüfusu, nüfusun niteliği, yer altı ve yer üstü zenginlikleri, teknolojisi ve sanayisi ekonomik gücün kaynaklarını oluşturur. **Atatürk ekonomik gücün önemini şu sözleriyle belirtmiştir:**

"Savaş meydanlarında kıymetli evlatlarımızın süngü ve silahlarının zaferi yeterli değildir. Bu zafer ve başarı çok büyüktür. Ancak gerçek refah ve mutluluğa sahip olabilmek için, asıl bundan sonra çalışmak gerekir. Sizin için zafer ve ilerleme sahası ekonomide, ticarettedir. Bunu anlıyorsanız çok çalışmak zorundasınız. Aksi durumda memleketin gerçek sahibi olduğunuzu söyleyemezsiniz bile, kimseyi inandıramazsınız." (Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, s. 522-523.)

Atatürk

Siyasi Güç: Siyasi güç millet iradesine dayanır. Atatürk'e göre güçlü bir devlet olmanın şartı gücünü halktan alan yönetimdir. Bu siyasi yönetim insana değer vermeli, özgürlükleri savunmalı ve demokratik katılımı amaçlamalıdır. **Atatürk siyasi gücü şöyle tanımlamıştır:**

“...Devlet, gerek bireylerin özgürlüğünü temin için millet üzerinde bir nüfuza ve gerek millet ve memleketin bağımsızlığını koruyabilmek için kendine özgü bir nüfuz ve kuvvete sahip olmalıdır... O, bir siyasal nüfuzdur ki devlet kavramında kendiliğinden vardır ve devlet, onu halk üzerinde uygulamak ve milleti dışında diğer milletlere karşı savunmak yetkisine sahiptir.”
(Afet İnan, Medeni Bilgiler, s. 38.)

K. Atatürk

Sosyo-kültürel Güç: Bir milletin kültürü ve milleti oluşturan insan gücünün nitelikleri sosyo-kültürel gücü belirler. İnsan gücü Kurtuluş Savaşının kazanılmasında önemli bir etken olmuştur. Onuncu yıl marşında geçen “**On yılda on beş milyon geç yarattık her yaştan**” cümlesi cumhuriyete sadık, eğitilmiş genç bir nesli anlatmaktadır. Ve Türkiye'nin önemli bir gücü ve övünç kaynağı olmuştur. Cumhuriyetin kısa sürede gösterdiği başarıda Türk milletinin köklü kültürü de ayrı bir öneme sahiptir. Çünkü bir milleti millet yapan en önemli değer asırlar içerisinde meydana getirdiği kültürüdür. Atatürk, Milli Mücadelenin sosyo-kültürel güç ile kazanıldığını şu cümlesi ile ifade etmiştir:

“Ben 1919 yılı içinde Samsun'a çıktığım gün elimde, maddi hiçbir kuvvet yoktu. Yalnız büyük Türk milletinin asaletinden doğan ve benim vicdanımı dolduran yüksek ve manevi bir kuvvet vardı. İşte be bu milli kuvvete, bu Türk milletine güvenerek işe başladım”

(MUSTAFA KEMAL)

ATATÜRK İLKELERİ

CUMHURİYETLE BİR MİLLETİZ (CUMHURİYETÇİLİK)

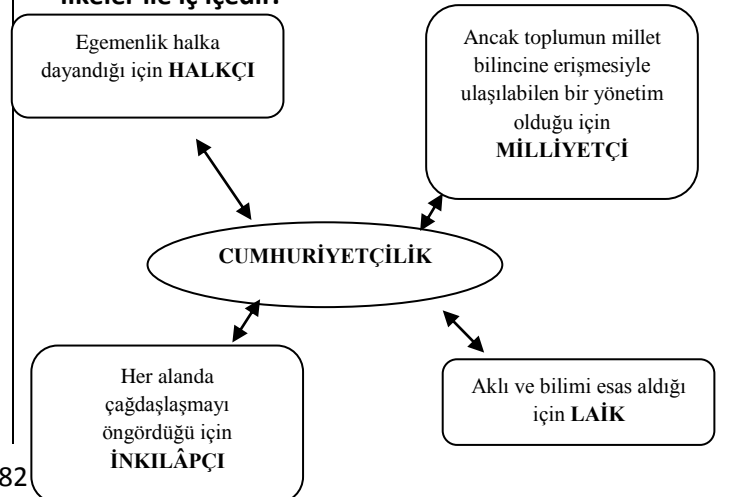
KAZANIM

Cumhuriyetçilik ilkesinin önemini ve cumhuriyet yönetiminin Türk toplumuna sağladığı faydaları kanıtlara dayalı olarak açıklar.

Cumhuriyet egemenliğin bir kişi veya gruba değil kayıtsız şartsız millete ait olduğu yönetim biçimidir. Atatürk demokrasinin en iyi uygulanabildiği yönetim biçimi olarak **Cumhuriyet'i** görmüştür. **Halk kendi kendini yönetir. Seçtiği temsilciler aracılığıyla egemenliği elinde tutar. Seçimler serbest ortamda yapılır. Seçilenler belli bir süreyle seçilirler.**

Anayasamızın ilk maddesi; “Türkiye devleti bir Cumhuriyettir.” şeklindedir. İkinci maddesi ise cumhuriyetin niteliklerini düzenler. Buna göre gücünü millettten alan Türkiye Cumhuriyeti, insan haklarına saygılı, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletidir. Bu maddeler değiştirilemez, değiştirilmesi teklif dahi edilemez.

Atatürk'ün diğer ilkelerinin gerçekleşmesi ve yaşaması her şeyden önce Cumhuriyetçilik ilkesinin yerleşmesi ile mümkündür. Cumhuriyetçilik diğer ilkeler ile iç içedir.

Cumhuriyetin kazandırdıkları:

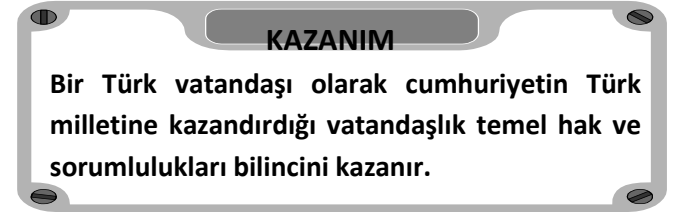
Cumhuriyetle birlikte;

- ✓ Toplumdaki tüm ayrıcalıklar kalktı, vatandaşlar devlet yönetimine eşit olarak katılma hakkı elde etti.
- ✓ Bütün vatandaşlar kanun önünde eşit hale geldi. Kanunlar mahkemeler aracılığıyla uygulanmaya başladı ve vatandaşlar haklarını mahkemede aramaya başladılar.
- ✓ Vatandaşların temel hak ve özgürlükleri devlet güvencesine alındı. Türk milleti hak ve sorumluluklarının farkına vardı. Vatandaşlara rahatça fikrini söyleyebilme ve huzurlu bir hayat sürebilme imkânı sağlandı.
- ✓ Gelişmemize engel unsurlar kaldırıldı. Ülke büyük bir ilerleme yoluna girdi.

Atatürk, Gençliğe Hitabesi'nde belirttiği gibi Cumhuriyeti Türk gençliğine emanet etmiştir.

CUMHURİYETİN VATANDAŞLARIYIZ

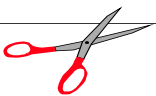
Cumhuriyet öncesi temel hakların birçoğundan yoksun olan Türk halkı Cumhuriyet sayesinde layık olduğu haklara kavuşmuştur. Cumhuriyetle elde edilen haklar, vatandaşın devlete ve birbirine karşı sorumluluklarını belirlemiştir. Bu sorumluluklarımız şunlardır;

- ≈ Kanunlara uymak
- ≈ Yurdumuzu korumak
- ≈ Kazancımız oranında vergi vermek
- ≈ Askerlik yapmak
- ≈ Oy kullanmak

Devlet de vatandaşların hak ve özgürlükleri korur, bunları anayasa ile güvence altına alır. Anayasamızda kişisel, sosyal, ekonomik, siyasal haklar şeklinde bize verilen haklar belirtilmiştir. *Kişî dokunulmazlığı, eğitim hakkı, sağlık hakkı, özel hayatın gizliği* bu haklarımızdan bazılarıdır.

NOTLARIM:

ATATÜRK'ÜN CUMHURİYETÇİLİK İLE İLGİLİ SÖZLERİ:

"Bugünkü hükümetimiz, devlet örgütümüz doğrudan doğruya milletin kendiliğinden yaptığı bir devlet örgütü ve hükümettir ki, onun ismi cumhuriyettir. Artık hükümet ile millet arasında mazideki ayrılık kalmamıştır. Hükümet millet ve millet hükümettir. Artık hükümet ve hükümet mensupları kendilerinin millettan ayrı olmadıklarını ve milletin efendi olduğunu tamamen anlamışlardır."

(Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri II, s. 230.)

"Kıvançla görmekteyiz ki cumhuriyet rejimi, yurdumuzda huzur ve sakinliğin iyi şekilde yerleşmesini sağlamış bulunuyor. Vatandaşlar ve bu yurttan oturanlar, cumhuriyet kanunlarının eşit şartları altında, kendileri için hazırlanan hürriyet, refah ve mutluluk imkânlarından en iyi bir biçimde yararlanmaktadırlar."

(Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, s. 847.)

"... Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni, bu hazine, mahrum etmek isteyenler dahilî ve haricî, bedhahların olacaktır."

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte bu ahval ve şerait içinde dahi, vazifen; Türk istikbâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır! Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur!"

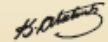
"Hakların en birincisi, yaşamak hakkıdır. Diğer bütün haklar ve bu haklara karşılık yapılan görevler, hep yaşamak hakkına dayanır. Bugünkü hukuk, insanları, her kim olursa olsun, herhangi memlekette bulunursa bulunsun, yaşamak hakkına sahip sayar. Şüphe yok, bir insanın yaşamak hakkı, onu diğerlerinin yaşamak hakkına saygı göstermek göreviyle bağlar. Bu fikri daha açık ifade edelim: Bir insanın hakkı, diğer bir insan için görev olur ve yine bir insanın görevi de diğer insanın hakkı demektir. 'Hak', 'yetki' dediğimiz zaman hemen aynı şeyleri anladığımız gibi 'görev', 'zorunluluk', 'yükümlülük', 'ödev' ve 'borç' da birbirinden ayrılmayan şeylerdir. Anlıyoruz ki hakkın bulunduğu yerde görev ve görevin bulunduğu yerde hak vardır. İnsanlar, toplumsal yaşamda haklardan ve görevlerden örülmüş bir ağ içinde düşünülebilir."

(Afet İnan, Medeni Bilgiler, s. 56.)

"En iyi bireyler, kendinden çok, bağlı olduğu toplumu düşünen, onun varlığının ve mutluluğunun korunmasına yaşamını veren insanlardır."

(Utkan Kocatürk, Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri, s. 337)

"Vatandaş olan bir insanın, devlet kurmuş bir topluma bağlı bir bireyin, verginin kalkabileceği hakkında fikir edinmesi ve buna yöneltmesi, bu toplumun çökmesini ve devletin batmasını istemekle birdir. Askerlik nasıl bir vatan görevi ise vergi de vatandaşın kesinlikle yerine getirmeye mecbur olduğu bir borçtur. Vatandaş millete karşı, milletin gelişmesini ve ayakta durmasını sağlayacak önlemlere karşı koymak en büyük bir ihanettir."

(Atatürk'ün Adana Seyahatları, s. 36-37.)

NE MUTLU TÜRK'ÜM DİYENE! (MİLLİYETÇİLİK)

KAZANIM

1-Atatürk'ün milliyetçilik ilkesinden yola çıkarak millî birlik ve beraberliğin önemine inanır.

2-Atatürk'ün "Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran Türkiye halkına Türk milleti denir." özdeyişinden hareketle "Ne mutlu Türk'üm diyene !" ifadesinin anlam ve önemini kavrar.

Millet, geçmişte bir arada yaşamış, şimdi bir arada yaşayan ve gelecekte de bir arada yaşama inancında ve kararlılığında olan, aynı vatana sahip çıkan aralarında dil, kültür ve duygu birliği olan topluluktur.

Atatürk milliyet kavramının temelinde milletin bağımsızlığı olduğuna inanmaktadır. Milli Mücadele Türk milletinin üstün gayretleriyle gerçekleştirilmiş, bağımsız yaşama azminin bir ifadesi olan Türk

milliyetçiliğine dayanarak kazandırılmıştır. Atatürk burada tüm başarılarını Milliyetçilik ruhuna sahip Türk halkı ile kazanmıştır.

Milliyetçilik, milletini sevmek ve onu yüceltme amacını benimsemek ve bu uğurda çalışmaktır.

Atatürk'ün milliyetçilik anlayışı kendini Türk bilen, Türk olmakla övünen, tarihimize, yurdumuza, milletimizin yarınlarına inanan her yurttaşı "Türk" kabul eder. Atatürk'ün Milliyetçilik anlayışı **ırkçılık esasına dayanmaz**. Irkı, düşüncesi ne olursa olsun, **kendini Türk bilen ve Türk hisseden herkes Türk'tür**. Atatürk bu inancını Onuncu Yıl Nutku'nda, "**Ne mutlu Türk'üm diyene!**" cümlesiyle belirtmiştir. Her Türk milletine yürekten bağlıdır. Milletini sever, onun için çalışır. Türklüğü ile övünür ve Türk milletine güvenir. Atatürk'ün milliyetçilik anlayışı anayasamızda "**Türk devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkes Türk'tür**" şeklinde ifadesini bulmuştur.

K

Atatürk'ün Milliyetçilik anlayışı birleştirici ve kaynaştırıcıdır. Bu anlayış, milli birlik ve beraberliği güçlendirmeye yöneliktir. Bu yaklaşım millet fertlerini birbirine sımsıkı bağlar.

Atatürk milliyetçiliği dil ve tarih inkılabını (Türk Dil Kurumu, Türk Tarih Kurumu) sağlamıştır

ATATÜRK'ÜN MİLLİYETÇİLİK İLE İLGİLİ SÖZLERİ:

K

"Eğer yapılan işler önemli ise, gösterilen başarılar belliyse, inkılaplar dikkati çekmişse her fert kendini tebrik etmelidir. Çünkü böyle büyük işleri ancak çok kabiliyetli olan büyük milletler yapabilir."
(Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri II, s. 127.)

K. Atatürk

"Milletimiz bu kadar sarsıntılardan sonra, asırların bu kadar yıpratmalarından sonra, sonsuz yoksulluklara rağmen yeniden uyanmış, inançla yeniden ayağa kalkmış, bitmiş Osmanlı Devleti yerine yeni Türkiye Devleti hâlinde varlığını göstermişse bu, milletimizin kendi hukukuna, kendi hâkimiyetine, kendi benliğine sahip olmasından, hukukundan ve millî yararları dışındaki emellerden çekinerek yürümesinden meydana gelmiştir."
(Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri II, s. 166-167.)

K. Atatürk

"Bir yurdun en değerli varlığı, yurttaşlar arasında millî birlik, iyi geçinme ve çalışkanlık duygu ve yeteneklerinin olgunluğudur."
(Utkan Kocatürk, Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri, s. 307.)

K. Atatürk

"Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran Türkiye halkına Türk milleti denir."
(Utkan Kocatürk, Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri, s. 317.)

K. Atatürk

"Biz doğrudan doğruya milletseveriz ve Türk milliyetçisiyiz. Cumhuriyetimizin dayanağı Türk topluluğudur. Bu topluluğun fertleri ne kadar Türk kültürü ile dolu olursa o topluluğa dayanan cumhuriyet de o kadar kuvvetli olur."
(Utkan Kocatürk, Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri, s. 316.)

K. Atatürk

HALKÇILIK

KAZANIMLAR

Millî egemenlik, eşitlik, adalet, demokratik hak kavramlarını Atatürk'ü düşünce sistemindeki halkçılık ilkesi ile ilişkilendirir.

Atatürk'e göre iktidarın kaynağı, doğrudan halkın kendisidir. **Atatürk'ün halkçılık anlayışı milletin özgürlüğünü ve eşitliğini amaçlıyordu.** Halkçılık ilkesi gereğince devlet ve vatandaşın karşılıklı hak ve görevleri düzenlenmiştir. Bireylerin hiçbirine ayrıcalık tanımayan bu ilke, millet egemenliğine dayandığından demokrasi anlayışını da simgeler. Bu ilkede; Atatürk'ün dediği gibi **"Millete efendilik yoktur, hizmet etme vardır. Bu millete hizmet eden onun efendisi olur."**

Halkçılık ilkesi kişilerin dil, din, mezhep, ırk, cinsiyet, siyasi görüş, farkı gözetmeksizin yasalar önünde herkesin eşit olmasını öngörür. Yasalar önünde herkesin kesin olarak eşitliği vardır. Milli gelirin

adaletli dağıtılması esastır. Herkes devlet hizmetlerinden yararlanma hakkına sahiptir. Bunlardan dolayı Halkçılık Milliyetçilik ilkesinin bir sonucudur.

Atatürk, "halk" ve "millet" kavramlarını aynı anlamda kullanmış ve bu düşüncesini **"Türkiye Cumhuriyetini kuran Türkiye halkına Türk milleti denir"** demiştir. Halkçılık ilkesinde "Devlet millet içindir" anlayışı hâkimdir. Bu anlayış, milli egemenliğe esas alır. Halkın kendini yönetmesini yani demokrasiyi öngörür.

Halkçılık ilkesi, devletin vatandaşa, vatandaşın da devlete karşı görevlerini en çağdaş şekilde düzenler. Bu ilkenin uygulamasında halk çalışmasının ve emeğinin karşılığını hak ve adalete dayanan bir düzen içerisinde elde eder. Vatandaş, haksızlık uğradığı zaman yasaların gösterdiği yollardan hakkını arar. "Sebepler ne olursa olsun vatandaşın derdine çare bulmak, yardım etmek ve destek olmak, cumhuriyet hükümetinin koşacağı bir görevdir" diyen Atatürk'ün bunun önemini belirtmiştir.

ATATÜRK'ÜN HALKÇILIK İLE İLGİLİ SÖZLERİ:

"Bugün haklı olarak övünebileceğimiz bütün başarının sırrı, yeni Türkiye Devleti'nin yapısındadır. Gerçekten, Türkiye Devleti'nin, bu yeni kuruluşun dayandığı esaslar, nitelik bakımından kendinden önceki tarihî kuruluşların esaslarından başkadır. Bunu bir kelime ile ifade etmek gerekirse diyebiliriz ki yeni Türkiye Devleti, bir halk devletidir, halkın devletidir." (Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I, s. 309.)

"Arkadaşlar, sizler doğrudan doğruya milletimizi oluşturan halk sınıflarının içinden geliyorsunuz ve onlar tarafından seçilmiş olarak geliyorsunuz. Bunun için memleketimizin, milletimizin hâlini, ihtiyacını ve milletimizin emellerini, üzüntülerini yakından biliyorsunuz. Herkesten daha iyi biliyorsunuz. Sizin söyleyeceğiniz sözler, alınması gerektiğini söyleyeceğiniz önlemler, doğrudan doğruya halkın dilinden söylenmiş gibi kabul olunur." (Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, s. 467.)

"Demokrasi (halkçılık) esasına dayalı hükümetlerde egemenlik halka, halkın çoğunluğuna aittir. Demokrasi prensibi, egemenliğin millette olduğunu, başka yerde olmayacağını gerektirir." (Hamza Eroğlu, Atatürk ve Millî Egemenlik, s. 59.)

"...çeşitli meslek gruplarının menfaatleri birbirleriyle uyum hâlinde olduğundan onları sınıflara ayırmak imkânı yoktur ve bütünüyle hepsi halktan ibarettir." (Muharrem Tünay, Atatürk'ün Halkçılık İlkesi ve Çalışma Hayatı) (www.atam.gov.tr)

TOPLUMDA DEVLET DESTEĞİ (DEVLETÇİLİK)

KAZANIM

1-Devletçilik ilkesinin devlete siyasî, sosyal ve kültürel alanda yüklediği görevleri açıklar.

2-Ulusal ve uluslararası faktörlerin devletçilik ilkesinin benimsenmesindeki etkisini değerlendirir.

Cumhuriyetin kurulduğu ilk yıllarda ülkemizin durumu ekonomik açıdan çok kötüydü. Halkın elinde sermaye yoktu. Sanayi altyapısı yetersizdi. Ticaret ve demiryolları yabancıların elindeydi. Bu yüzden halkın kendi başına ekonomik kalkınmayı gerçekleştirmesi mümkün değildi. Devletin ekonomiye desteklemesi ve ekonomiyi denetlemesi gerekiyordu. İşte ülkenin içinde bulunduğu bu durum ülke ekonomisini geliştirmek için izlenecek yol ve yöntemleri belirleyen devletçilik ilkesini doğurdu. Devletçiliğin Atatürk tarafından bir ekonomik politika olarak benimsenmesinin ulusal ve uluslar arası nedenleri vardır ve bu nedenler şunlardır:

a-Siyasi nedenler: Ülkenin siyasi olarak bağımsız olabilmesi ancak ekonomik bağımsızlıkla mümkündü.

b-Ekonomik nedenler: Kurtuluş Savaşı yokluklar içerisinde kazanılmıştı. Savaş sonrasında devlete kalan ise büyük bir iç ve dış borç yüküydü. Vergiler düşüktü. Ekonominin büyük çoğunluğu yabancıların elindeydi. Ülkede kalkınma hamlelerini gerçekleştirecek bir sanayi ve özel sektör yoktu. Bu arada 1929'da dünyada büyük bir ekonomik kriz çıktı. Birçok ülke bu krizi tıpkı Türkiye gibi ekonomiye devlet müdahalesi ile aşmaya çalıştı.

c-Sosyal nedenler: Devletçiliğin ortaya çıkış nedenlerinden bir tanesi de sosyal adaleti sağlamaktır. Bu ilkeye göre devlet, bir yandan yeni iş alanları açarken bir yandan da çalışanların sosyal alanda ve sağlık alanındaki haklarını da dikkate alır. **K**

Devletçilik anlayışı kamu yararını gerektirdiği alanlarda özel sektörün yapamadığı işleri devlet tarafından yapılmasını öngörür. Yani devletçilik ekonomide devlet ve vatandaşın işbirliği yapmasıdır. Günümüzde bu durum karma ekonomi ile olarak ifade edilir. Sermayesi olan herkes dilediği gibi üretime katılabilir.

Devletçilik ilkesi ekonomi alanında Türk toplumuna birçok fayda sağlamıştır. Türkiye’de devlet, devletçilik ilkesi doğrultusunda ekonomik faaliyetlerin başlatıcısı olmuştur. Çeşitli işletmeler ve demiryolları yabancıardan alınarak millileştirilmiştir. Sanayi alanında devlet tarafından şeker, tekstil ve demir-çelik fabrikaları kurulmuştur. İthalat azaltılarak kendi ürettiğimiz ürünler kullanılmaya başlanmıştır.

Devletçilik ilkesi, eğitim, sağlık, sosyal ve kültürel alanlarda devletin desteğini gerekli kılar.

NOTLARIM:

"Türkiye'nin ilk ve önde gelen fikri politik değildir, ekonomiktir. Biz tüketimde olduğu kadar üretimde de dünyanın bir parçası olmayı arzu ediyoruz."

("The Saturday Evening Post" Dergisi, İsaac F. Marcossan'un Atatürk ile Mülakatı, 20.10.1923)

K. Atatürk

"Bugünkü mücadelelerimizin amacı tam bağımsızlıktır. Bağımsızlığın bütünlüğü ise ancak mali bağımsızlık ile mümkündür. Bir devletin maliyesi bağımsızlıktan yoksun olunca o devletin bütün hayatı kuruluşlarında bağımsızlık felç olur. Çünkü her devlet organı ancak mali kuvvetle yaşar."

(Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I, s. 43.)

K. Atatürk

"Ekonomik kalkınma, Türkiye'nin, hür, bağımsız daima daha kuvvetli, daima daha refahlı Türkiye idealinin, bel kemiğidir."

(Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I, s. 398.)

K. Atatürk

"...Efendiler! Tarih, milletlerin, yükseliş ve çöküş nedenlerini ararken birçok siyasi, askerî, sosyal sebepler bulmakta ve saymaktadır. Şüphe yok, bütün bu sebepler, sosyal olaylarda da etkilidir. Fakat bir milletin doğrudan doğruya hayatıyla, yükselişiyle alakadar ve ilişkili olan, milletin ekonomisidir. Hakikaten Türk tarihi incelenirse bütün yükseliş ve çöküş nedenlerinin bu ekonomi meselelerinden başka bir şey olmadığı anlaşılır."

(Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri II, s. 99.)

K. Atatürk

"Biz, memleket halkı bireylerinin ve çeşitli sınıf mensuplarının yekdiğerine (bir diğeri) yardımlarını, aynı değer ve nitelikte görürüz. Hepsinin çıkarlarının aynı derecede ve aynı eşitlik duygusuyla sağlanmasına çalışmak isteriz. Bu tarzın, milletin genel refahı, devlet yapısının kuvvetlenmesi için daha uygun olduğu inancındayız. Bizim gözümüzde çiftçi, çoban, işçi, tüccar, sanatkâr, asker, doktor, kısaca herhangi bir sosyal kuruluşta çalışan bir vatandaşın hak, çıkar ve özgürlüğü eşittir. Devlete, bu anlayış ile faydalı olmak ve milletin güven ve iradesini yerine haralayabilmek, bizim anladığımız manada halk hükûmeti yönetimi ile mümkündür."

(Afet İnan, Medeni Bilgiler ve Mustafa Kemal Atatürk'ün El Yazıları, s. 425-427.)

K. Atatürk

"Ekonomik siyasetimizin önemli amaçlarından biri de kamu yararını doğrudan doğruya ilgilendirecek ekonomik kuruluşları ve girişimleri, mali ve teknik gücümüzün yettiği oranda devletleştirmedir. Bundan dolayı topraklarımızın altında işlenilmeden duran maden hazinelerini az zamanda işleterek milletimizin yaranna açık bulundurabilmek de ancak bu yol sayesinde mümkündür."

(Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, s. 220.)

K. Atatürk

"Ekonominin gelişmesi için başlıca gerekli olan; yollar, demir yolları, limanlar, kara ve deniz ulaşım araçları millî varlığın maddi ve siyasi kan damarlarıdır. Refah ve kuvvet vasıtasıdır."

(Afet İnan, Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler, s. 277.)

K. Atatürk

"Ben ekonomik hayat denince, tarım, ticaret, sanayi faaliyetlerini ve bütün bayındırlık işlerini, birbirinden ayrı düşünülmesi doğru olmayan bir bütün sayarım... Bir millete bağımsız kimlik ve değerini veren siyasal varlık çarkında; devlet, fikir ve ekonomik yaşam işleyişleri, birbirlerine bağlı ve birbirleriyle ilişkilidir."

(Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, s.849.)

K. Atatürk

LAİKLİK

KAZANIM

Laiklik ilkesinin devlet yönetimi, hukuk ve eğitim sistemi ile sosyal alanda meydana getirdiği değişimlerden yola çıkarak bu ilkenin temel esaslarını fark eder.

Laiklik, toplumsal hayatı düzenleyen hukuk kurallarının dine değil akla, bilime dayandırılması ve kişisel vicdan hürriyetinin sağlanmasıdır. Laiklik her türlü inanca *saygılı olmayı* gerektirir. Laiklik ilkesinin benimsenmesiyle bütün vatandaşların *din, vicdan ve ibadet özgürlüğü anayasal güvence altına alınmış; dini duyguların istismar edilmesinin önüne* geçilmiştir. Aynı zamanda devletin her dine eşit mesafede durması sağlanmış *böylece inanç ve*

K

düşüncelere bakılmaksızın herkes kanun önünde eşit sayılmıştır.

Laiklik toplumda milli birlik ve beraberliği güçlendirmiştir. Toplumda huzur ve barışı sağlamıştır.

Laiklik konusunda şu inkılâplar yapılmıştır:

- * Saltanatın kaldırılması laiklik yolunda atılan ilk adım olmuştur.
- * Şeriye ve Evkaf Vekâletinin kaldırılması.
- * Halifelğin kaldırılması.
- * Tevhid-i Tedrisat Kanununun çıkarılması.
- * Tekke ve zaviyelerin kapatılması.
- * Kılık kıyafet inkılâbı.
- * Türk Medeni Kanunun kabul edilmesi.
- * 1928 yılında, 1924 Anayasasından “Devletin Dini İslamdır.” maddesinin çıkarılması.
- * 1937 yılında Anayasaya devletin laik olduğunun eklenmesi.

ATATÜRK'ÜN LAİKLİK İLE İLGİLİ SÖZLERİ:

“Her birey istediğini düşünmek, istediğine inanmak, kendine özgü siyasal bir fikre sahip olmak, seçtiği dinin gereklerini yapmak veya yapmamak hak ve özgürlüğüne sahiptir. Kimsenin fikrine ve vicdanına egemen olunamaz. Vicdan özgürlüğü sınırsız ve sataşılmaz, bireyin doğal haklarının en önemlilerinden tanınmalıdır.”
(Utkan Kocatürk, Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri, s. 192.)

H. Atatürk

“Müslümanlık, aslında en geniş anlamıyla hoşgörü ve çağdaş bir dindir.”
(Utkan Kocatürk, Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri, s. 329.)

“Bizim dinimiz, akla en uygun ve en doğal bir dindir. Ve ancak bu nedenledir ki son din olmuştur...”
(Utkan Kocatürk, Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri, s. 329.)

“Dinimiz, milletimize değersiz, miskin ve aşağı olmayı tavsiye etmez. Aksine, Allah da peygamber de insanların ve milletlerin değer ve şerefini korumalarını emrediyor...”
(Utkan Kocatürk, Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri, s. 330.)

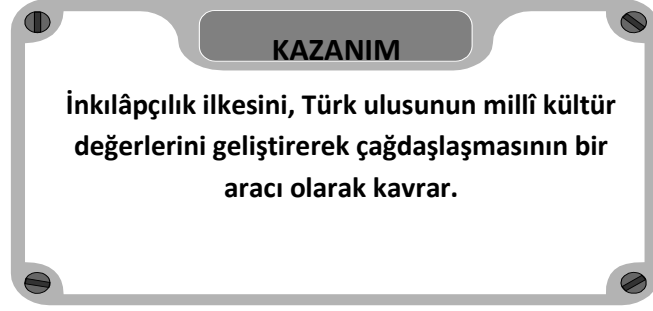
“... Bazı kimseler asri olmayı kâfir olmak sanıyorlar. Asıl küfür onların bu zannıdır. Bu yanlış yorumu yapanların maksadı, İslamların kâfirlere esir olmasını istemek değil de nedir?”
(Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri II, s. 132.)

“Muhterem Sanatkârlar, Aziz Arkadaşlar! Bizi yanlış yola sevk eden habisler bilirsiniz ki genellikle din perdesine bürünmüşler, saf ve nezih halkımızı hep şeriat sözleriyle aldata gelmişlerdir...”
(Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri II, s. 131.)

“Din, bir vicdan sorunudur. Herkes vicdanının emrine uymakta serbesttir, özgürdür. Biz dine saygı gösteririz. Düşünüşe ve düşünceye karşı değiliz. Biz din işlerini millet ve devlet işleri ile karıştırmamaya çalışıyor, amaca ve eyleme dayanan bağnaz hareketlerden sakınıyoruz ve buna asla meydan vermeyeceğiz.”
(Utkan Kocatürk, Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri, s. 327.)

H. Atatürk

HER ALANDA YENİLİK (İNKILÂPÇILIK)

K

Atatürk inkılâpları neden yapmıştır?

İnkılâpçılık çağın gerisinde kalmama, daima ilerleme, iyiye, güzele, doğruya ulaşma kararlılığıdır. Türk Milleti'nin çağdaş dünyadan yerini alabilmesi için sosyal, siyasal ve ekonomik alanda ardı ardına inkılâplar yapmıştır. Türk milletinin gelişmesi ve güçlenmesi için yapılan bu inkılâplar Atatürk'ün inkılâpçılık anlayışının bir sonucudur.

Atatürk'ün inkılâpçılık anlayışı zamanına göre geri kalmış, toplumun ihtiyaçlarını karşılayamayan kurumların ortadan kaldırılması ve yerine ilerlemeyi, gelişmeyi kolaylaştıracak kurumların kurulmasına dayanır. Bu anlayış toplumun sürekli çağdaşlaşmasını öngörür.

Atatürk'ün inkılâpçılık ilkesi aklın ve bilimin öncülüğünde yeniliği ve değişimi benimser. Atatürkçü düşünce sistemine dinamik bir yapı kazandırarak çağdaşlaşmayı sürekli hale getirmiştir.

ATATÜRK'ÜN İNKILÂPÇILIK İLGİLİ SÖZLERİ:

"Türk inkılabı nedir? Bu inkılap, kelimenin ilk bakışta ima ettiği ihtilal anlamından başka, ondan daha geniş bir değişikliği ifade etmektedir... Milletin varlığını devam ettirmesi için kişileri arasında düşündüğü ortak bağ, yüzyıllardan beri gelen şekil ve esasını değiştirmiş; yani millet, dinî ve mezhebî bağ yerine, Türk milliyeti bağıyla birbirine bağlanmıştır." (M. Saray ve H. Tosun, Atatürk ve Çağdaşlaşma, s. 47.)

K. Atatürk

"Efendiler, yaptığımız ve yapmakta olduğumuz inkılapların amacı Türkiye Cumhuriyeti halkını tamamen çağdaş medeniyet seviyesine ulaştırmaktır." (Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri II, s. 214.)

K. Atatürk

**2.TEOG'DA BURAYA
KADAR
SORUMLUSUNUZ.**

5.ÜNİTE: ATATÜRKÇÜLÜK

BİLGİMATİK

- * *Mustafa Kemal'in siyasi, ekonomik, toplumsal alanlardaki gerçekçi, düşünce ve uygulamalarının bütününe Atatürkçülük ya da Atatürkçü Düşünce Sistemi denir.*
- * *Atatürkçü Düşünce Sisteminin oluşmasında Atatürk'ün okuduğu okullar, yaşadığı olaylar, öğretmenleri, Osmanlı Devletinin içinde bulunduğu durum etkili olmuştur.*
- * *Atatürkçü Düşünce Sisteminin kaynağında Türk tarihi ve kültürü vardır.*
- * *Atatürkçü Düşünce Sistemi evrensel bir düşünce sistemidir.*
- * *Atatürkçü Düşünce Sistemi Türk toplumunu çağdaş uygarlıklar seviyesine çıkarmayı amaçlar.*
- * *Cumhuriyet ile birlikte Türk toplumu pek çok kazanım elde etmiştir.*
- * *Atatürk'ün diğer ilkelerinin gerçekleşmesi ve yaşaması her şeyden önce Cumhuriyetçilik ilkesinin yerleşmesi ile mümkündür. Cumhuriyetçilik diğer ilkeler ile iç içedir.*
- * *Milliyetçilik, milletini sevmek ve onu yüceltme amacını benimsemek ve bu uğurda çalışmaktır.*
- * *Atatürk'ün Milliyetçilik anlayışı ırkçı değildir. Birleştirici ve bütünleştiricidir.*
- * *Devletçilik anlayışı kamu yararını gerektirdiği alanlarda özel sektörün yapamadığı işleri devlet tarafından yapılmasını öngörür.*
- * *Laiklik ilkesinin benimsenmesiyle bütün vatandaşların din, vicdan ve ibadet özgürlüğü anayasal güvence altına alınmış; dini duyguların istismar edilmesinin önüne geçilmiştir. Aynı zamanda devletin her dine eşit mesafede durması sağlanmış böylece inanç ve düşüncelere bakılmaksızın herkes kanun önünde eşit sayılmıştır.*
- * *Atatürk'ün inkılâpçılık anlayışı zaman göre geri kalmış, toplumun ihtiyaçlarını karşılayamayan kurumların ortadan kaldırılması ve yerine ilerlemeyi, gelişmeyi kolaylaştıracak kurumların kurulmasına dayanır.*

ATATÜRK İLKELERİ İLK DEFA NE ZAMAN AÇIKLANDI?

Mustafa Kemal, bu ilkeleri **1931** tarihinde Cumhuriyet Halk Fırkasının kurultayında açıklamıştır. Bu ilkeler **Türk milletini yüceltmeyi, Türkiye Cumhuriyeti'ni sonsuza kadar yaşatmayı** amaçlar. Bu ilkeler, **çalışma, tecrübe, mücadelelerle olgunlaşıp, yeri ve zamanı gelince** uygulanmıştır. **Uzun yıllar denenmiştir.** Geleceğe ışık tutar, cumhuriyet kuşakları tarafından uygulanması ve benimsenmesi önemlidir. **Atatürk ilkeleri, 1937 yılında Anayasaya (1924 Anayasası) eklenmiştir.**

ATATÜRKÇÜLÜĞÜN TEMEL İLKELERİ						
CUMHURİYETÇİLİK	MİLLİYETÇİLİK		HALKÇILIK	LAİKLİK	DEVLETÇİLİK	İNKİLÂPÇILIK
<p><i>*Halkın seçtiği kişilerle kendi kendisini yönetmesidir.</i></p> <p><i>*Demokrasilerde en iyi yönetim biçimidir.</i></p> <p><i>*Temeli seçime dayanır.</i></p>	<p><i>*Türk toplumunu oluşturan bireylerin her türlü durumda birlikte yaşama ve ülkesini kalkındırma arzusunun ifade eder.</i></p> <p><i>*İrkçilik esasına dayanmaz.</i></p>		<p><i>*Toplumu oluşturan bireyler arasındaki ayrıcalıkların kaldırılması ve herkesin kanun önünde eşit olmasıdır.</i></p>	<p><i>*Devlet düzeninin, yasalarının ve hukuk kurallarının dine değil; akla, bilime dayandırılmasıdır.</i></p> <p><i>*Kişilerin din ve vicdan özgürlüklerinin sağlanmasıdır.</i></p>	<p><i>*Tüm ekonomik yatırımların devlet tarafından yapılmasıdır.</i></p> <p><i>*Tercihinden değil zorunluluktan uygulanmıştır.</i></p> <p><i>*Özel sektör dışlanmaz, karma bir ekonomik modeldir.</i></p>	<p><i>*Toplumu çağdaş medeniyetler seviyesine çıkarmak için yapılan tüm çalışmaları içerir.</i></p> <p><i>*Atatürkçülüğü dinamik kılan bu ilkedir.</i></p>
Anahtar Sözcükler	Anahtar Sözcükler		Anahtar Sözcükler	Anahtar Sözcükler	Anahtar Sözcükler	Anahtar Sözcükler
<p>-Ulusal egemenlik</p> <p>-Ulusal irade</p> <p>-Çok partili seçim</p> <p>-Seçme ve seçilme hakkı</p>	<p>Olan</p> <p>- Ortak vatan</p> <p>- Ortak kader</p> <p>- Ortak dil</p>	<p>Olmayan</p> <p>-Din birliği şart değildir.</p> <p>-İrk birliği şart değildir.</p>	<p>-Eşitlik</p> <p>-Ayrıcalıkların kaldırılması</p> <p>-Dayanışma</p> <p>-Sosyal Devlet</p>	<p>-Din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılması</p> <p>-Akılcılık ve bilimsellik</p> <p>-Din ve vicdan özgürlüğü</p> <p>-Çağdaşlaşma</p>	<p>-Ekonomi</p> <p>-Yatırım</p> <p>-Kamulaştırma</p>	<p>-İnkılâp</p> <p>Çağdaşlaşma</p> <p>-Değişim</p> <p>-Yenilik</p>
Bu ilke ile ilgili inkılâplar	Bu ilke ile ilgili inkılâplar		Bu ilke ile ilgili inkılâplar	Bu ilke ile ilgili inkılâplar	Bu ilke ile ilgili inkılâplar	Bu ilke ile ilgili inkılâplar
<p>-TBMM’nin açılması</p> <p>-Saltanatın Kaldırılması</p> <p>-Cumhuriyetin ilanı</p> <p>-Çok Partili hayat geçiş denemeleri</p> <p>-Kadınlara siyasal haklar tanınması</p>	<p>-T.B.M.M’nin açılması</p> <p>-İstiklal Marşı’nın kabulü</p> <p>-Kabotaj Kanunu</p> <p>-Türk Dil Kurumunun kurulması</p> <p>-Türk Tarih Kurumunun kurulması</p> <p>Yabancı işletmelerin millileştirilmesi</p>		<p>-Soyadı Kanunu’nun kabulü</p> <p>-Türk Medeni kanunun kabulü</p> <p>-Aşar vergisinin kaldırılması</p> <p>-Teşvik-i Sanayi Kanunun kabulü</p> <p>-Kılık Kıyafet İnkılâbı</p> <p>-Tekke ve zaviyelerin kapatılması</p>	<p>-Saltanatın kaldırılması</p> <p>-Halifeliğin kaldırılması</p> <p>-Medeni Kanunun kabulü</p> <p>-Soyadı Kanunu’nun kabulü</p> <p>-1924 Anayasasından, 1928 yılında “Devletin Dini İslamdır” maddesinin çıkarılması.</p> <p>-1937 yılında Laikliğin Anayasaya girmesi</p> <p>-Medreselerin kapatılması</p> <p>-Kılık kıyafet inkılabı</p> <p>-Tevhid-i Tedrisat Kanununun çıkarılması</p> <p>-Şeriye ve Evkaf Vekâletinin kaldırılması</p>	<p>-Tarımı destekleyici çalışmalar</p> <p>-Devlet destekli bankaların kurulması</p> <p>-I. Beş Yıllık Kalkınma Planının hazırlanması</p> <p>-K.İ.T.’lerin kurulması (Etibank, Sümerbank, Şeker Fab.)</p> <p>-Kamulaştırma çalışmaları</p>	<p>Tüm inkılâplar...</p>

TEMEL EĞİTİMDEN ORTAÖĞRETİME GEÇİŞ SİSTEMİ

Modelin Uygulanması

- Ortak değerlendirmeler, her dönem iki yazılısı olan derslerden birincisi, üç yazılısı olan derslerden ise ikincisi olmak üzere, akademik takvime göre işlenen müfredatı kapsayacak şekilde yapılacaktır.
- Ortak değerlendirmeler her dönem iki okul gününe yayılarak yapılacaktır, o günlerde okullar tatil edilecektir.
- Sorular çoktan seçmeli (4 seçenekli) olacaktır.
- Yanlış cevaplar doğru cevapları etkilemeyecektir.

- Ortak değerlendirmeler orta ve uzun vadede açık uçlu soruları da içerecek hale dönüştürülecektir.
- Öğrenciler ortak sınavlara olağanüstü haller dışında kendi okullarında girecektir.
- Sınavda görevlendirilecek öğretmenler kendi okullarından farklı bir okulda görev yapacaktır.

- Geçerli bir mazereti sebebiyle ortak sınava giremeyen öğrenciler için önceden belirlenen bir haftasonunda mazeret sınavı yapılacaktır.

- Mazeret sınavı, belirlenen sınav merkezlerinde yapılacaktır.

Ortak Değerlendirme Kapsamındaki Dersler

Fen ve Teknoloji
Matematik
Türkçe
Yabancı Dil
Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi
T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük

ORTAÖĞRETİME YERLEŞTİRMEDE ESAS ALINACAK PUANIN HESAPLANMASI

Öğrencinin 6, 7 ve 8. sınıf yılsonu başarı puanlarının aritmetik ortalamasının %30'u ile 8. sınıf ağırlıklandırılmış merkezi sınav puanının %70'inin toplamı, yerleştirmeye esas puanı oluşturacaktır.

Yılsonu başarı puanının hesaplanması

Yılsonu başarı puanı, not ile değerlendirilen tüm derslerin ağırlıklı yılsonu puanlarının o dersin haftalık ders saati sayısı ile çarpımının o sınıfa ait haftalık ders saatleri toplamına bölümünden elde edilen puanı ifade eder.

Yılsonu başarı puanlarının aritmetik ortalaması

Değerlendirme Kapsamındaki Sınıflar	Yılsonu Başarı Puanları
6.Sınıf	75.8759
7.Sınıf	68.9781
8.Sınıf	77.6796
Yılsonu başarı puanlarının aritmetik ortalaması	74.1779

Ağırlıklandırılmış merkezi sınav puanı

Ağırlıklandırılmış merkezi sınav puanı, öğrencinin altı temel dersten girdiği merkezi sınavların ağırlık katsayılarına göre hesaplanan puanını ifade eder.

Yerleştirmeye Esas Puanın Hesaplanması

		Katkı Oranı	Katkı Puanı
6, 7 ve 8. sınıf yılsonu başarı puanlarının aritmetik ortalaması	74.1779	30%	22.2534
8. sınıf ağırlıklandırılmış merkezi sınav puanı	73.4706	70%	51.4294
Yerleştirmeye esas puan			73.6828

6, 7 ve 8. sınıf yılsonu başarı puanlarının aritmetik ortalamasının %30'u ile 8. sınıf ağırlıklandırılmış merkezi sınav puanının %70'inin toplamı, yerleştirmeye esas puanı oluşturacaktır.

ORTAÖĞRETİME GEÇİŞ NASIL GERÇEKLEŞECEK?

- Yerleştirmeye esas puan, öğrencinin bir sonraki eğitim kademesinde devam edeceği okulun belirlenmesinde kullanılacaktır.

- Öğrencilerin yaptıkları okul tercihleri puan esasına göre değerlendirilecek ve yerleştirmeler merkezi olarak elektronik ortamda gerçekleştirilecektir.

Yerleştirmeye esas puanların eşit olması durumunda aşağıdaki öncelik sıralamasına göre yerleştirme yapılacaktır:

1. Tercih önceliği,
2. Sırasıyla 8, 7 ve 6. sınıflardaki yılsonu başarı puanı yüksekliği,
3. Okula özürsüz devamsızlık oranının azlığı.

A

Akademi: Üniversite düzeyinde ders veren okul.

Aşar Vergisi: Osmanlı döneminde köylülerden, ürettikleri tarım ürünleri için %10 oranında alınan vergi.

Ateşkes: Sıcak çatışmanın sona ermesi.

B

Bağnaz: Bir düşünceye, bir inanışa aşırı ölçüde bağlanıp ondan başka bir düşünce ve inanışı kabul etmeyen.Yeniliklere karşı olan.

Balkanlar: Türkiye'nin kuzey batısı Avrupa'nın güneydoğusunda kalan yer.

Başıbozuk: Düzensiz.

C

Cemiyet: Herhangi bir konuda faaliyet göstermek için bir araya gelmiş topluluk.

Cumhuriyet: Halkın seçimler yoluyla temsilcilerini seçtiği yönetim şekli

Ç

Çağdaşlaşma: Çağın gereklerine yerine getiren, yenilikçi.

Çelişki: Anlatınla yapılanın aynı olmaması, birbirini tutmaması, çelişmesi.

Çok Yönlü: Birçok alanda kendi geliştirme.

Çok partili: Birden fazla partinin mecliste yer alması.

Çok uluslu: Birden fazla milletin bir arada yaşaması.

D

Dalalet: Sapınç, sapkınlık, doğru yoldan ayrılma

Darülfünun: Arapça *dar* (ev) ve *fünun* (fenler) sözcüklerinden türetilmiş, "ÜNİVERSİTE" anlamında kullanılan bir sözcüktür.

Demokrasi: Halkın yönetimde doğrudan söz sahibi olmasıdır.

Derviş: Bir tarikata girmiş, onun yasa ve törelerine bağlı kimse.

Dış Politika: Diğer ülkelerle yürütülen ilişkiler.

Diplomasi: Başka ülkelerle ilişkileri düzenleme, yönetme süreci.

Dispanser: Veremle savaşıran sağlık kuruluşu.

Dogmatik: İnceleme, tartışma yahut araştırmaya ihtiyacın olmadığını savunan anlayışa verilen isimdir.

Duyarsız: Olup biteni umursamayan.

E

Etnik: Ait olunan millet.

G

Gaflet: Dalgınlık, dikkatsizlik, boş bulunma

Geleneksel: Eski yöntemleri kullanan.

Gerekçe: Sebep, neden.

Güçler Birliği: Yasama, yürütme, yargı yetkilerinin bir meclis tarafından kullanılması. Savaş dönemlerinde hızlı karar almak için çıkarılır.

H

Harp: Savaş, muharebe.

Hıfzısıhha: Hıfzısıhha, "sağlıklı yaşamak için gereken önlemlerin bütünü" anlamına gelir. Arapça hıfız (muhafaza etmek) ve sıhha (sağlık) sözcüklerinden oluşturulmuştur.

Hukuki: Yasalara uygun.

Hürriyet: Özgürlük

İ

İç Politika: Ülke sınırları için yürütülen siyasi adli ticari girişimler

İktidar: Ülkeyi yöneten parti.

İktisat: Ekonomi, mali

İleri görüşlü: İleride olabilecekler hakkında varsayımda bulunabilme becerisi olan kimse.

İnkılap: Yenilik yapma, devrim.

İstihkâm: Düşmanı durdurmak veya yavaşlatmak için açılan yerler.

İstiklal: Bağımsızlık

İstiklal Mahkemesi: Milletvekillerinin üye olarak seçildiği savaş dönemi mahkemesi.

J

Jeopolitik Konum: Coğrafi konumun önemi

K

Kafkaslar: Türkiye'nin kuzeydoğusu Gürcistan Ermenistan ve Azerbaycan'ın içine alan bölge

Kabotaj: Denizlerde, limanlarda ticaret yapma hakkı.

Kalkınma: Büyümek ,gelişmek, ilerlemek, bayındırlaşmak.

L

Liberalizm: Ekonomide serbest yaklaşım.

M

Maarif: Eğitim.

Makus: Kötü giden talih(kader).

Mareşal: Savaşta üstün yararlılık gösteren üst derece komutanlara yasayla verilen rütbe.

Mecelle: Osmanlıda dini kurallarla dayanan ilk medenî kanun.

Meczip: Genellikle dine olan bağlılığı yüzünden akli dengesini yitirmiş olan insanlara yahut dergah ayinlerinde kendilerinden geçen dervişlere "meczip" adı verilir.

Millet Mektepleri: Harf inkılabından sonra okul çağı dışına çıkmış vatandaşlara yeni alfabeyi öğretmek için açılan okul.

Milli İrade: Milletin karar verme gücü.

Milli Kültür: Millî kültür, bir millete kimlik kazandıran, diğer milletlerle arasındaki farkı belirlemeye yarayan, tarih boyunca meydana getirilen o millete ait maddî ve manevî değerlerin uyumlu bir bütünüdür.(dil ve tarih)

Mistik: Gizemci, sırlı, bilinmeyen.

Modern: Çağa uygun.

Muhalefet: İktidar partisin dışında kalan diğer partiler

Mücadeleci: Mücadele etmeye kararlı olan.

Müdafaa: Savunma.

Mürşit: Yol gösterici, kılavuz.

Müspet: Olumlu.

P

Parlamento: Yasama gücüne sahip meclis.

Panslavizm: Rusların balkanlardaki Slav milletlerini bir araya getirerek sıcak denizlere inme politikası

R

Referandum: Halk oylaması.

Reform: Var olan kurum içinde düzenleme yapma.

Resmen: Devlet adına , yasaya uygun, açıkça olan.

S

Saltanat: Babadan oğla geçen yönetim şekli, padişahlık.

Sanatoryum: Sanatoryum, uzun dönemli tedavi gerektiren hastalıklara sahip özellikle VEREM hastaların iyileştirilmesi için kurulmuş sağlık kuruluşları.

Siyasi Hakimiyet: Siyasi olarak durumlara hakim olma.

Söylev: Konuşma, Nutuk.

Suikast: Öldürme girişimi

Sükûnet: Sessizlik

Ş

Şeyh: Kendisine bağlanan insanları [tarikât](#) kuralları içinde eğiten kişi.

T

Taassup: Bir düşünceye, bir inanişaya aşırı ölçüde bağlanıp ondan başkasını düşünememe durumu,bağnazlık.

Taarruz: Saldırı.

Tarikat: Tarikat, Allah'a ulaşma ve onu tanıma yollarından her biri.

Taviz: Anlaşmaya/uzlaşmaya varabilmek için hak, istek vb. karşı taraf yararına vazgeçme.

Tekke: Tarikattan olanların barındıkları, ibadet ve tören yaptıkları yer, dergâh gibi yapılardır.

Teslimiyetçi: Boyun eğen, durumu kabullenen kişi.

Tevhid-i Tedrisat: Eğitim öğretim kurumlarını birleştirme.

Topyekun: Hep birlikte.

Trakya: Güneydoğu Avrupa'da yer alan güney Bulgaristan,kuzeydoğu Yunanistan ve Türkiye'ni n Avrupa kıtasındaki topraklarını içeren bölge.

U

Uluslar arası denklik(eşitlik): Milletlerarası eşit olma durumu.

Y

Yöntem: Bir amaca ulaşmak için izlenecek yol.

Z

Zaviye: [Tarikattan](#) olanların barındıkları, ibadet ve tören yaptıkları yer, dergâh gibi yapılardır. Tekkeden daha küçük olanlara denir.

TÜRKİYE BU SETİ SEVİYOR!

1.000.000 SATIŞ!

**HER SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENİN KÜTÜPHANESİNDE
OLMASI GEREKEN; SOSYAL BİLGİLER DERSİNİ SEVDİREN,
ÖĞRENCİLERİN ELİNDEN DÜŞÜREMEDİĞİ EĞLENCELİ TARİH
SETİ (12 KİTAP)**

Sipariş için:

http://www.kitapyurdu.com/index.php?route=product/search&filter_name=metin%20C3%B6zdamarlar